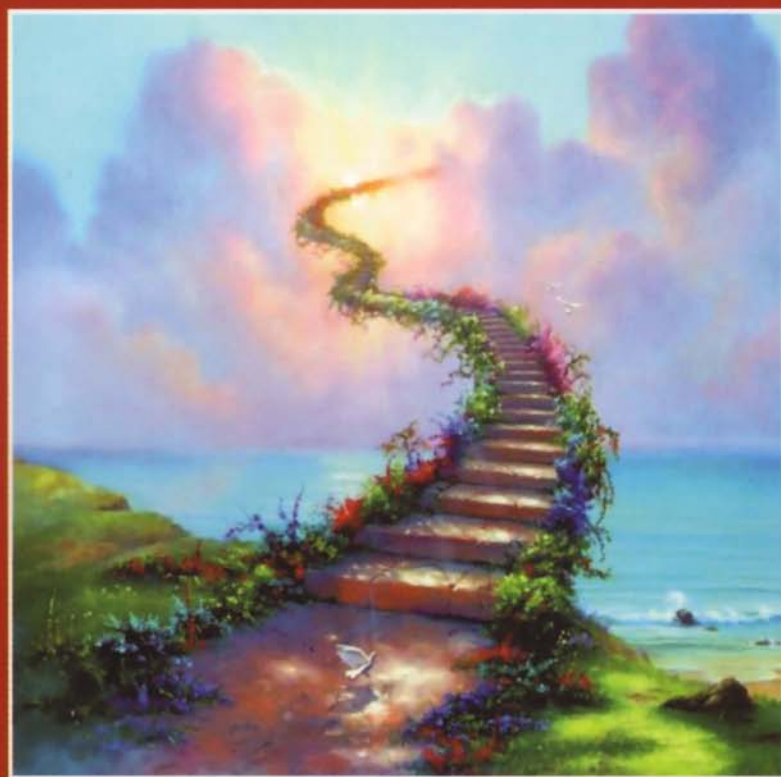

STÉPANKU VELČOV

TESNATA PUTÉKA

I

STÉPANKU VELČOV

TESNATA PUTÉKA

I

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

VELČOV, STÉPANKU

Tesnata puteka / Stépanku Velčov. - Timișoara:
Mirton, 2010

vol.

ISBN 978-973-52-0776-2

Vol. 1 - 2010

ISBN 978-973-52-0777-9

821.163.2-32=135.1

STÉPANKU VELČOV

TESNATA PUTÉKA

I

Mirton Timišvár
2010

Umestu uvod

Zašto „*Tesnata putéka*“?

Tazi pitanka vájda si ja ugvádeš, drággi čitátel, sigá, kugá vzemeš u racite i razgáneš tazi kniga.

A otguvora na tazi pitanka se namerva tuka, pukraj tébe, pukraj méne, naokulu sinca námu i vatre u námu.

Žuvejmi u idin svet u kojtu smi stignali da si ulágami sate sili sámu za zemáljskotu materiálnu dubrostánji, i zanimárvami máj sassém fáкта, či udvan telu, imami i duša, kujatu ij pá tolkusi glávna, aku ne po-glávna ud kacétu materiálnotu telu.

Kuja sa rezultátete na tuj pučitvanji sámu na zemáljskotu i telovnotu? Leli sinca gji vidimi: egoizam, ninavidnust, samotnust, biznadeždnust, sámuubijstva i ubijstva, prostitucija... S idna hurta kázanu: obštu morálnu upádenji, obšta morálna kriza.

Mlogjije tima hodimi na misa, čujmi ali četémi Božijata Hurta, Svetotu Pismu, molimi Boga i si želimi ud sarci da se umené tuj stánji ud sveta, nija horata da stánimi po-usetlivi kantu duhovnata starna na žuvota. No kako da ij to umenuvanjétu ni moži da se dugudi na drugji náčin, udvan sámu aku počni sas sobstvenotu

umenuvanji na méne, na tébe, na seku idin ud námu. I tuj umenuvanji ni moži da se dugudi na drugji náčin, udvan aku ni se trudimi da varvimi pu Božija pać pusokan ud Isukrasta, Kojtu ij kázal: „*Áz sam Pate, Istenata i Žuvota*“. A tozi pać pusokan ud Isusa ij **tesnata putéka**, kujatu mámi kantu žuvot i kantu véčnustta.

Zaradi tuj nastujáštata kniga sadarže po-više tekstve ud kujatu možat da se izvlečat različni upatvanjéta svarzani s krastijánsćija žuvot na čeleka. Či to ni stiga sámú da hodimi na misa za da badimi istensći krastijáne, negu treba da se trudimi da žuvejmi na krastijánsći náčin.

Tekstvete publikuvani u тази kniga sam gji iztaglil ud web-starnata na Rimu Katoličánskata Árhíbiskupija ud Bukuréš (<http://www.catholica.ro>), taj či sa pudpalnu verni s predpisvanjétata na katoličánskata vera. Náj-više ud tezi tekstve sa bili publikuvani u *Náša glás*, no računa, či ij za potreba da badat sabráni pud formata na kniga, za čítátela da moži da si gji ima sate na idno mestu.

Stépanku VELČOV

Puteći i patišta

Putékata

„Flezti prez tesnite vratá! Zaštotu šaroći sa vratáta, šarok ij pate, kojtu mámi kantu pugubevanji i mlogjije tima varvat pu tozi pać.

*No tesni sa vratáta, **tesna ij putékata**, kujatu mámi kantu žuvot i málku tima daržat tazi **tesnata putéka**“.*

Ud Evangjélitu pu Matija 7, 13-14

Pate

„Koj moži da se pukáči na Guspudinuvata planina?... Tozi, kojtu ima racite nivinni, kojtu ni kázva laži i ni se kalné za da prevári. Tozi za dubávi Guspudinuva bláguslov i milusarcnust ud Guspudina, négva Spásitel...”

Koj za se pukáči na Guspudinuvata planina?... Tozi, kojtu ima racite nivinni i sarcito čistu. A tija, racite sa nivinni, kugá sarcito ij čistu, nivinnu.

Dubrija pać, kaćétu i zlija, krénvat ud čeleškotu sarcí; parvija **pać ij tesin** i mámi kantu spasénji, a drugijija **pać ij šarok** i mámi kantu pugubevanji – kázva Spásitela. Čeleka ij slobudin da izberé makár koj ud tezi **dvá patišta**.

„U seku mig, sekumu se predlágat saštuvremennu dvá variánta: Bog ali Sotuna, svetlinata ali tamninata, káčenji ali slezvanji“.

Ima rázlika meždu tezi **dvá patišta**. Za da varviš pu **šaroćija pać**, kojtu mámi kantu pugubevanji i kojtu mlogjije tima lésnu gu namerat, ni jé nužna niti kakva trudba; stiga sámú da ni se prutiviš, da se ustáviš nosin ud mložstvotu nárud, kojtu se natiska da flezi prez šaroćite porti. Naprotiv, za da varviš pu **tesnija pać**, kojtu mámi kantu spasénji i kojtu málku hora gu namerat, ij nužnu da puložiš trudba.

Pismu ud Boga kantu čeleka

Slušej Me dobre, zaštotu ij hurta za nekolku umenuvanjéta, kujatu treba da gji napráviš u toja žuvot. Treba da gji napráviš zaradi Ás da moža da Si darža ubićávanjétu da ti usigura mir, rádust i blažénstvu u žuvota. Znája, véc sam ti dál desette zápuvesti, kujatu treba da gji páziš. No spázvaj i slédnite Muja savete.

• Nide se bujá!

Žuvota te ij naučil da se grižiš, da se bujáš. Dali si zabrávil, či Ás sam tuka za da ti vzéma téraka i da gu nosa umestu tébe? Ali ubičeš da se plášiš i jadosvaš za seku drébna rabota, kujatu ti preči?

• Napravi si idno listu!

Treba neštu da badi napravínu, ali treba da se buniš já za neštu? Napravi idno listu. Ne, ne tujétu listu. Upiši ji na Mujétu listu. Ustavi Me Méne da se griža za tujate problemi.

Ni moža da te pumogna du katu ni se varniš vaz Méne. I makár, či Mujétu listu ij dalgju, nide zabráve, či Ás sam Bog i moža da imam briga za satu kakotu ti ugudiš u Mujate race. Istenata ij, či Ás moža da se griža za po-mlogjije raboti ud kolkutu ti bi mogal nekugá da si izmisliš.

Idnaž katu si Mi dál tujate téraci, više nide proba da si gji vzémiš nazać. Uervaj se u Méne. Imáj uervanji, či za se briguvam za satu kakotu ti ij nužnu, za sate tujate problemi i nakáze.

Imaš já problemi s dicáta? Upiši gji na Mujétu listu. Imaš problemi s novcete? Upiši gji na Mujétu listu. Imaš duševni problemi? Upiši gji na mujétu listu.

Dá, Moj milin, upiši gji na Mujétu listu. Išta da te pumogna. Treba sámú i ti da ištiš.

• Ustavi gji u mir!

Sutirna gá se sabudiš nide duma: „Useštem se po-možin sigá i misla, či za moža ás da si razreša samićeć problemite“.

Zašto misliš, či se usešteš po-kadarin sigá? Ij lésnu: spured, či si dál na Méne tujate téraci i ás se griža za

tej. Saštu pá taj Ás pudnuvevam tujata sila i možnost i te pukrivam s Moja mir. Niti ni znáš, či aku bij ti dál nazać téracite i nakázete, ti bi se varnal pá tám ud kadetu si krénal?

Ustavi gji na Méne i gji zabravi. Ustavi Me sámú da si práva Mujata rabota.

• **Hurtuvaj sas Méne!**

Išta da zabráviš mlogjije raboti. Zabravi tuj, kujétu te buli, jadosva ali raznimirva. Zabravi brigjite i nakázete, zaštotu znáš, či Ás se griža za tej.

No ima idna rabota, kujatu ni treba da ja zabráviš nikade. Nide zabráve da hurtuvaš častu pate s Méne! Ás te milvam! Išta da ti čuja glasa. Išta da Me uklučiš i Méne u satu kujétu se dugážde u toja žuvot. Išta da Mi prekázvaš za tujate prijatele i za tujata familija.

Kugá moliš, ti hurtuvaš s Méne. Ás išta da ti bada náj-dubrija prijátel.

• **Imáj uvervanji!**

Ud tuke gore Ás vida mlogjije raboti, kujatu ti ni možiš da gji vidiš ud tám dole. Imáj uvervanji u Méne i badi sigurin, či ni bi si želil da vidiš s Mujate oči. Ás za se griža za tébe, za te stražuvam i za ti usigura nužnite raboti. Ti treba sámú da imaš uvervanji u Méne.

Makár, či Mujate dlažnusti sa po-gulemi i po-mlogjije ud kaćé tujéte, taj izgldva, či ti imaš gulemi problemi s tujate dlažnusti. Či kolku moži da badi maćnu da imaš sámú uvervanji?

• **Pudeli!**

Još ud katu si imál sámú dve gudini sa te učili da deliš s drugjijete. Gá si zabrávil tuj neštu? Spumeni se za tuj i prudalževaj da deliš kakotu imaš s drugjijete.

Deli s drugijjete, kujatu sa po-málku sréčni ud tébe. Pudeli radustta ti s tezi, kujatu imat nužda ud usarcevanji. Pudeli tujata usmivka s tezi, kujatu udkole véc sa zabrávili da se razsmejat. Pudeli tujate saldzi s tezi, kujatu sa zabrávili da plácat. Pudeli tujata vera s tezi, kujatu némat nikak vera.

• **Badi iztarpeliv!**

Taj sam naredil rabotite, za u toja žuvot da menéš prez mlogu neštu. Ti purastéš i ud manenu dite stániš zrel čelec. Na toja red imaš i ti dicá. Prez žuvota umenéš nekolku zanjáte, naučíš mlogjije raboti, patuvaš pu mlogjije mestá i srešteš mlogjije hora. Kacé možiš da badiš tolkusi niiztarpeliv? Imáj uvervanji u Méne, zaštotu Ás mera vremeto na náj-savaršénija náčin.

Dali sámú zaradi tuj, či sam storil sveta u šest deni, zatuj sate mislat, či bi trebalu zámanj satu da se dugážde barži i sé po-barži?

• **Badi dubar!**

Badi dubar sas sate, zaštotu Ás sate pá taj gji milvam, kacétu i tébe te milvam. Vájda drujijete ni se ubličet kača tébe, ni hurtuvat kača tébe ali ni žuvejat kača tébe, no Ás sincata idnákvu vu milvam. Razberi tuj, zaštotu za Méne tuj neštu ij mlogu glávnu.

Storil sam vu sekuj idin ud vás, taj za da baditi različni idnija ud drujijete. Misli se kako bi blo aku sincata bijti bli idnákvi? Razberi, či Ás milvam satu tuj, kujétu vás vu različeva idnija ud drugijjete.

Milvaj se samićeć sébe! Aku Ás tolkusi mlogu te milvam, tugázi ti kacé ni možiš da se milvaš samićeć sébe? Ás sam te storil sámú s idna-idinstvena cél – da badiš milvan i, na toja red, da milvaš.

Ás sam Bog na Milata. Milvaj Me! Milvaj si tujate

kumšije, prijatele, bližnici! Milvaj si tujate nriprijatele!
No milvaj se i samićeć sébe!

Mujétu sarci se razžáli i buleduva, kugá te vida, či si
sardit, či satu ti varvi nálevu.

Ti si mlogu skap i milin za Méne! Tuj nikade da ni
ji zabráviš!

*Pudpisva: **Satmožnija BOG***

Pu neštu ud kátadenšnija žuvot

Mulitvata

Motto:

*Za indijsčija králj Akbár se prekázva, či ij bil idin
denj u gurata, na lov. Katu ij dušlo vremeto za*

věčarnata mulitva, toj klékna za da se moli, taj kaćétu právat musulmánete ud pu celija svet. No báš u tozi moment se ij dugudilu da mené pu unuj mestu idna žina. Tá si be raznéla maža i beši uplášina, či toj se ij mánal ud tej ud sutrenjta i još ne se varnal. I taj kaćétu ij tičela tá da gu trasi, ne sapćásala krále i se ij prepenala prez négu. Biz da ričé ništu, tá ij stánala ud na zemete i ij prudalžila da tiče iz gurata.

Na Akbár ne mu harésalu tuj neštu, ama kača dubar musulmánin ij malčel pu vremeto na mulitvata (namaaz). No báš katu si ij svaršil mulitvata, etu či žinata se vrášte, tozi pać rádustna, či si ij namerila maža. Katu ij videla krále i sate négvite slugji, se ij uplášila. A toj ji se ij sopnal sardit:

— Ubadi, kako si napravila udeve?

Ud idnaž, straja ud učite na žinata se ij iztupil:

— Vášta milust, udeve ás sam bilá tolkusi zadalbučéna u mojte misli, či niti nisam Vu zabelezala. I aku ni bijti mi ubádil sigá, niti ni bij si dála isáp, či sam se prepenala prez Vás. Ama ni razbirem, kaćé sti mogali Vija da me zabeležiti pu vremeto na mulitvata, katu ij trebalu da baditi pudpalnu uidinati sas Idinstvenija Bog, Kojtu ij s mlogu po-glávin ud kolkutu moja muž za méne?

Krále se ij smalčel i po-kasnu ij prekázval na bližnite, kaćé idna niškulisana selenka gu ij naučila istenscija smisal na mulitvata.

Taj izgľadva, či ni zavredva da hurtuvaš za mulitva na dněsnija moderin čeleć. No sé pá, ni jé li nužnu nija da si puznávami sate starni na náštu materiálnu i duhovnu telu? Zaštotu ni moži da zanimáremi niti idna ud tezi starni biz da ima opasni sledi za námu ali za

nášte naslédnici. Uslábenjétu na duhovnostta i na morálata ij pá taj hargjeva, kaćétu ij zaslábenjétu na uma, na pamećta. Taj, či tezi redve glásat za sate – za verni i niverni – zaštotu žuvota išti ud sincata idnákvi dlažnusti. Toj mu išti taj da se vládami za da smi u harmonija sas nášta čeleška struktura. Etu zašto nikuj ni moži da zanimárva náj-tájnite i iskriti iziskvanjéta na nášta čeleška natura.

Dnés, modernija čeleć, žuveji u idin svet, u kojtu uma i inteligentnostta sa računati po-haznuviti ud kaćétu useštbite. Nauka napreduva, a religijata si stujé na mestutu. Nija, dnéšnite hora, slédimi Descartes i napuštemi Pascal.

Zaradi tuj neštu, nija trasimi da si ubugatejmi uma i inteligentnostta. A duhovnite, morálnite starni, gji zanimárvami máj sassém. Zaslábenjétu na tezi usnovni starni na žuvota, právi ud modernija čeleć idno čoravu sturénji ud duhovin vazgled. Tazi nikadarnust ni dupušte čeleka na stáni idin dubar element na obštestvotu. Možimi da rićémi, či prupádenjétu na dnéšnata civilizácija se dalži i na uslábvanjétu na čeleškata morála i duhovnost. Istenata ij, či duhovnata starna ij pá taj glávna i nužna u žuvota, kaćétu sa intelekta i materiálnata starna.

Nužnu ij dára da stimulirami intelektuálnite dejnusti, kujatu dávat sila na nášta ličnost. Náj-zanimárenata stárna ud náša žuvot ij duhovnata starna. Religioznostta na čeleka se izkázva náj-dubre prez mulitva. Mulitvata ij dára, idna duhovna dejnust. A to se znáji, či duhovnija svet ni moži da badi izdirvan prez naučni metodi. Tugázi kaćé bijmi mogali da razberémi reálnu ud kako se sastujé mulitvata?

Nauka ubigrášte celustta na materijálnija svet. Tozi

svet, prez sredustujánjétu na psihologijata, moži da badi razširén čač du duhovnite mu prujávi. Taj, či da naučimi ud kako se sastuji mulitvata, tehnikata na mulitvata i sledite (efektite) na mulitvata ud horata, kujatu molat.

Kako ij tuj mulitva?

U saštunst mulitvata izgadva, či ij idno pukáčvanji na čeleka kantu nimaterijálnija, duhovnija svet. Izobštu, mulitvata se sastuji ud idno uplákvanji, idno vikanji za pomušť. Pu nekugá, mulitvata stáni idno jáсну i spukojnu ugladvánji kantu Idinstvenija, Usnovnija Princip na satu sturénji. Možimi da ričémi, či mulitvata ij idno vazdiganji na čeleškata duša kantu Boga, preličnu s idno izkázvanji na nášta mila i obožávanji kantu Tozi, Kojtu ij izura na žuvota. Mulitvata ij trudbata na čeleka da obštuva sas Storitela na satu vidimu i nividimu – bizkrájna mudrust, sila i hubust, Baštá i Spásitel na seku idin ud námu.

Istenskata mulitva ni jé idno izriždenj na prepisani hurti, negu tá ij idno mističnu stánji na čeleka, stánji u kujétu dušata se pretupeva u Boga. Tuj stánji ni jé intelektuálnu. Ubiknuvénite hora useštet Boga pá taj, kacétu useštet guraštinata na slancitu ali mirizmata na cvecétu. Čeleka, kojtu znáji i moži da milva, lésnu se dubliži du Boga. U tuj vreme, saštija Bog ustánva iskrit za tozi, kojtu ni moži da Gu puznáji prez mila, a ne prez mudrust.

Miseljta i hurtata ni stigat za da možimi da upišimi Boga. Etu zašto náj-istenskata mulitva ij unazi, kujatu mámi i vazdiga čeleškata mila pu putécite na inteligentnustta.

Kacé treba da molimi?

Tehnikata na mulitvata smi ja naučili ud parvite učitele na krastijánete, počvájci sas svetija Pável du sveti

Benedikt, kaćétu i ud mložstvotu nipuznátí apostole, kujatu ud dvádeset veka násám učat nárudite na religiozin žuvot. Pláton ij verval, či niti idin čelec ni moži da se dubliži du Boga, Kojtu ij veličánstven. Epiktet ij verval, Či Bog Se sliva u dušite na sate sturénjéta. Evrejíte sa vervali, či Jehova ij preličin s idin ostar i sprudin králj ud Iztok, kojtu ij ulival stráj, a ne mila u sarcáta na horata.

Naprotiv, krastijánete sa dubližili Boga du čeleka i sa Mu dáli idna prelika. Krastijánskata religija ij naprávila ud Boga náša Baštá, náša Brát, náša Spásitel. Za da se dubliži čeleka du Boga néma nužda više ud karvavi álduve i ceremoniji. Tehnikata na mulitvata ij stánala s mlogu po-lésna i po-dustapna za seku čelec.

Za da se molimi, treba sámú da imami guraštata želba da se vazdignimi kantu Boga. Tazi želba treba da izvire ud sarcito, a ne ud muzaka. Primernu, idno prumislénji varhu Božijtu veličánstvu stáni mulitva aku u tuj prumislénji se usešte i verata i milata na čeleka. Taj, sveti La Salle mu deka da počnimi mulitvata s idna umna predstáva, kujatu barži da ja preubrazimi u idna useštba. Bizrazličnu dali mulitvata ij kasa ali dalgja, aku ij ubáždena s hurti ali ij sámú mislina, tá treba da badi kača gá idno dite stujé na hurta s négva baštá. „Da se predstavimi taj kaćétu smi“, ij dumala idna ud sistrite na Milusarcnustta, kujatu ud trideset gudini si ij áldovala žuvota za sirumásete. Uistena se molimi pu saštija náčin pu kojtu milvami, to jest sas celata nášta saštunst.

U svazka s formata na mulitvata, treba da ubádimi, či tá, mulitvata moži da badi sámú idna kasa aspirácija kantu Boga, ali idno dalgju ugladvani u Božijtu veličánstvu; moži da se sastujé ud simpluváni hurti pruizniséni ud sélenkata zastánala napreć križa izdignat

na krastupate, ali ud veličánstvotu na gregoriánskata pesma, kujatu se čuji pud visočíte címerliji na gulemite katedráli. Veličánstvenustta i hubustta ni sa nipremennu nužni za mulitvata da badi prejata.

Málku tima sa znájali da se molat kačétu sveti Bernárd ud Clairvaux. No ni jé nipremennu nužnu da badiš svetéc za da se spasiš. Aku vzémimi u računj rezultátite na mulitvata, tugázi moži da kážimi, či náj-puniznite hurti prez kujatu prosimi, kačétu i náj-hubancíte hurti, kujatu uzveličevat sa idnákvu prejati ud Guspudáre na celotu sturénji.

Nekuja hurti izredéni mekáničnu sámu du nejdi možat da se računat za mulitvi, preličnu sas plamaka na sveštata. Za da stánat mulitvi, tezi suvi hurti, kačétu i plamaka na sveštata treba da simbolizirat aspirácijata na čeleka kantu Boga. Saštu možimi da molimi i prez nášta rabota. Sveti Ludovik ud Gonzaga ij dumal, či izpalnevanjétu na dlažnustta ij pá idna mulitva.

Náj-pudpalnija náčin na obštuvanji sas Boga ij tozi, da Mu izpalnimi du krája Négvata ole. „Baštá náš..., olete Ti da badi, kačétu na nebeto taj i na zemete...“. A da izplanivaš Božijata ole zlamenuva da se pudložiš na zákunete na žuvota, taj kačétu sa tezi zákune udalbáni u nášta saštnust i u náša duh.

Mulitvite, kujatu se izdigat ud na zemete kantu nebeto preličnu s idin ogromin oblak, se različevat idnija ud drugjijete, pá taj kačétu se različevat ličnustite na tezi, kujatu molat. No tija se sastujevat, náj-víše pate, ud varijácii na dve temi, kujatu sa niumenlivi – nakázete i ljubovta.

Razbire se, ij neštu normálnu da prosimi Božijata pomušť za da si izprosime unuj, kujétu mu ij nužnu. No nikak ni jé normálnu da ištими da mu se izpalnat želbi

ali neštá, kujatu možimi i sami da gji dustignimi, prez nášte čelešči sili.

Dalgjotu nastujevanji u mulitva dáva rezultáti. Idin slepéc (čorav) sadnal pukraj pate ij vikal sé po-jáku, makár či horata, kujatu tám sa menevali sa probali da gu smalčat. „Tujata vera te ij spasila“, mu ij kázal Isus, Kojtu i Toj tugázi prez tám ij menuval.

U náj-visokata i savaršénata ji forma, mulitvata prestánva da badi idno iskanji. Čeleka ubážde na Guspudáre na satu, či Gu milva, či Mu zafálva za Négvite dárve, či ij gutov da Mu izpalni olete. Idin stárec ij sedel u sétnija stol u idna prázna čarkva. „Kako čekaš?“, zapital gu ij nekuj. „Ás samu Gu gladem, a i Toj méne me glade“, ij utguvoril stárica.

Tehničeskata vrednust na idin nauk se meri prez négvite rezultáte. Makár kuja da ij tehnikata na mulitvata, tá ij dubra aku moži da svarži čeleka s Boga.

Kade i kaćé da se molimi?

Možimi da molimi makár kade: na ulicata, u automobila, tramvája ali autobusa, na rabotnotu mestu, u školata ali u fabrikata. No náj-dubre možimi da se molimi gá smi sami u puljétu, u planinite, u gurata ali zatvorini vatre u nášta soba. Ima i liturgični mulitvi, kujatu se molat u čarkvata. No makár kujé da ij mestutu kade se molimi, Bog ni moži da mu hurtuva, aku nija ni si smirimi lármata ud nášta vatrešnust. Vatrešnja mir i vatrešnotu malčenji zavisvat i ud fizičeskotu i psihičnotu stánji na čeleka, kaćétu i ud mestutu kade toj se namerva. Mira na telotu i na dušata mačnu možimi da gji dustignimi aku se namervami u idno raznimirinu i palnu sas šum mestu, kaćétu naprimer sa modernite gulemi gradove. Dnés, po-više ud drugjije pate, se usešte

gulema nužda ud mirni i spukojni mestá kade da možimi da molimi, osubitu čarkvi. U takvizi mestá, horata kujatu žuvejat u gulemite gradove imat vazmožnustta da si namerat makár za neku mig tejna vatrešin mir. Ni bi blo niti mačnu i niti skapu da badat sazdádini takvizi mirni, priemlivi i hubanći ostrove srede šuma na gradovete. U tišinata na tezi mestá horata bi mogali da se udmurat telovnu i da se udpusnat duševnu, katu si izdigat miseljta kantú Boga. U takvizi mestá, horata možat da si pumirat rázuma i da si pudnuvat silite za da se borat sas tažkustite na žuvota uzrukuvani ud dnéšnata civilizácija.

Aku stáni običáj, mulitvata moží da ujákni haráktera na čeleka. Taj, či treba niprekasnatu da molimi. „Misli se na Boga po-častu ud kolkutu udišes“, ij dumal Epiktet. Néma niti kakva vrednust da moliš sutirna, a prez celija denj da se vládaš kača div i bizbožin. Sas pubožni miselji, čeleka moží da badi niprekasnatu blizu du Boga i taj celotu négvu vladánji i sate négvi právbí za stánat i tija idna mulitva. Razbrána taj, mulitvata stáni idin náčin na žuvota.

Plodovete na mulitvata

Aku se molimi právilnu, uveć mulitvata za ima rezultát. „Gá god se moli, čeleka nauči neštu“, ij pisal Emerson. Sas satu tuj, mlogjije moderni hora računat mulitvata kača belegj na izustánatite hora, kača neštu varvársku, kača idno sueverie. No istenata ij, či nija ni znájmi máj-ništu za efektite i plodovete na istenskata mulitva.

Kuja sa uzrocite na náštu niznánji? U paruv red tuj, či molimi tvarde redku. Pubožnite useštbi sa sé po-redcí vaz dnéšnate hora. Vernu ij, či broja na francuzete kujatu molat redovnu ni jé po-gulem ud 4 – 5% ud náruda.

Sled to, mulitvata náj-više pate ni nosi plodove, zaštotu náj-mlogjijete ud tezi, kujatu molat sa egoiste, lažlivi, palni s orgoliji, fariseje kujatu némat istenska vera i mila.

Náj-sétne, plodovete na mulitvata, tugázi, kugátu se pujavat, ustánat častu pate nizabelezani. Otvuora na nášte iskanjéta i na nášta mila gu dubávemi bávnu, iz léku, máj či niusetinu. Glasa, kojtu mu šapni tozi otguvor vatre u námu lésnu ij zaglušen ud lármeta na sveta.

Materiálnite rezultáti na mulitvata i tija častu pate ustánat nizabelezani. Mlogjije pate gji računimi kača fenomeni na prirodata. Mátku hora, ud kujatu i misnici, sa imáli prelega da gji vidat ali usetat direktnu. A dofturete, náj-častu pate ni ubráštet interes kantu takvizi rezultáti i taj, tija ustánat nizabelezani. Ud druga starna pak, horata sa ubarkani ud tuj, či mlogjije pate otguvora na mulitvata ni jé tozi, na kojtu tija se čekat. Primernu, nekuj, kojtu se moli da se izceri ud neku orgánična bolest ustáni i dálja bulnáv, no u négu se dugudi idno čuduvitu morálnu preubarnénji.

Mulitvata, makár či ij stánala idna redkust vaz mlogjije dnéšni hora, tá pá se srešte častu pate vaz takvizi grupi hora, kujatu sa ustánali verni na religijata na tejnite prededve. Vaz tezi hora moži još da se izslédvat efektite i rezultátite na redovnata mulitva. Usreć drugjijete efekti, dofturete imat osubitu vazmožnustta da zabeležat taj zvánite psiho-fiziologični i lekuviti (terapeutični) efekti.

Psiho-fiziologičnite efekti na mulitvata

Mulitvata vazdejstva varhu telotu i dušata u zavisimust ud kvaliteta ji, ud silata ji i ud čestutata ji. Lésnu ij da se duznáji kuja ij čestutata na mulitvata i, du nejdi, kuja ij tejnata sila, intenzivnust. No kvaliteta na mulitvata ustánva nipuznát, zaštotu nija ni možimi da

udmerimi kolku ij gulema verata i milata na náša bližnić. No sas satu tuj, náčina pu kojtu žuveji tozi, kojtu moli, moži da mu dunesé informácii za kvaliteta na négvata mulitva kantu Boga. Báš i tugázi, kugátu mulitvata se sastujé ud izriždenjétu na idnija naučeni na pámeć hurti, tá ima vlijánji varhu négva žuvot, mu ujákni duhovnite i morálni useštbi. Tám kadetu se moli redovnu, tám horata imat po-gulema useštba kantu otguvornust, sa po-málku egoistični, po-málku mrázat i imat po-gulema mila kantu drugijete. Dusvedočinu ij, či aku vzémimi u računj hora sas idnákvu intelektuálnu razvivanji, haráktera i morálnustta sa po-razviti vaz tezi, kujatu molat, ud kaćétu tezi, kujatu ni molat.

Tugázi, kugá čeleka moli redovnu, mulitvata dejstva varhu négu preličnu sas žrezite (*glande*), kujatu funkcionirvat normálnu. Tá, mulitvata uzrukuva idno telovnu i psihičnu progresivnu transformirvanji. Moži da se káži, či plámak se zapáli u duševnustta i taj čeleka si vidi négvata istenska prelika. Toj si vidi pu tozi náčin sobstvenija egoizam, lakumijata, grešćite na uma i orgolijite. Toj se pudloži na morálnite zadalžénjéta, se upita da dustigni intelektulánu punizénji i taj napreć négvite oči se utvori Kraljéstvotu na Milata. Léku-puléku u négu se ustanuvi vatrešnu spukojstvu, idna morálna i duhovna harmonija, po-gulema kadarnust da pudnáse némanjétu, kalomnijite, brigjite, izgubenjétu na négvite milni, bulevite, bulestta i čać i smračta. Taj, či, kugá doftura vidi neku bulnáv, kojtu moli, tuj bi trebala da gu zarádva. Mira i spukojstvotu dádinu ud mulitvata stáni idna gulema lekuvita pomuš.

No mulitvata ni treba da badi naspuredéna sas morfinata, zaštotu, idnovremennu sas spukojstvotu, tá uzrukuva i integrirvanji na psihičnite dejnusti, preličnu

s idno vazstanuvevanji, regenerirvanji na ličnustta. Pu nekugá mulitvata rážde kurážija u tozi kojtu moli. Jásnija i bistríja pogled, spukojstvotu na čeleka i, tugázi kugá ij nužnu, prejémenjétu s dubra ole na smračta, satu tuj ij dukazátelstvu za iskritotu blágu u dalbučinite na telotu i dušata. Pud tuj vlijánji na mulitvata, čac i izustánatite i nikadarnite hora stignat da si uputrebuvat s mlogu podobre morálnite i intelektuálnite nji sili. Mulitvata vazdigni čeleka po-gore ud négvotu intelektuálnu nivo dádinu ud naslédsvenustta i obrazovánjétu.

Tazi duhovna vrazka s Boga napalni čeleka s duševin mir, kojtu izvire ud tej i gji sledi redum. Za žalust, dnés tezi kujatu molat na istenscí náčin sa sassém máлку.

Lekuvitite efekti na mulitvata

Preku vremeto, horata náj-više sa bili pretaglini ud lekuvitite efekti na mulitvata. I sigá se hurtuva častu pate za izcerevanjétata, kujatu sa efekt na mulitvite kantu Boga ali kantu Négvite svetcí. A tugázi, kugá ij bilo hurta za bolesti, kujatu možat da se izcerat spontánnu ali s pumuštta na ubiknuvéni lekárstva, trudnu ij da se znáji kako uistena ij uzrukuvalu izcerevanjétu. Sámu tugázi, kugá sate terapiji ustánat biz rezultát, sámu u takvizi slučaje izcerevanjétu se dalži na mulitvite. Medicinskotu bjuro ud Lourdes ij pumognalu mlogu naukata prez tuj, či ij dusvedočilu, či uistena ima hora izcerení sas mulitvi. Izcerevanjétu se dugážde seku pać máj sé na saštija náčin: idna gulema buleva slédvana ud izcerevanji. Za kasu vreme simptomite i telovnite belecí se izgubat. Ud medicinscí vazgled, tuj se tulmáči prez izvanrednotu zabarzevanji na normálnite procesí na izcerevanjétu. Idno takozí zabarzevanji ne bilo sapćásanu du sigá ud niti idin doftur preku vremeto na

medicinska práktika.

Za da se dugudi izcerevanjétu, ni jé nipremennu nužnu bulnávija da moli. U Lourdes sa se izcerili i maneni dicá, kujatu još ne znájali da hurtuvat, kaćétu i niverni hora. No uveć pukraj tezi ij imálu nekuj, kojtu ij molil. Kugá čeleka moli za drugugu, négvata mulitva ij po-efikásna ud kolkutu aku bi molil za samićeć sébe. Taj izgładva, či rezultátite zavisvat ud silata i kvaliteta na mulitvata.

U Lourdes dnés se dugáždét po-redku čudési ud kaćétu napreć s 40-50 gudini. Tuj se dugážde, spured, či bulnávite dnés ni namervat više unazi atmosfera na dalbokotu prumislénji, kujatu ij kraluvala nekugá. Puklonnicite sa stánali dnés turiste a tejnite mulitvi ni sa efikásni.

Za tezi rezultáti i plodove na mulitvata znájmi sigurnu. Udvan tezi, mulitvite imat još i drugijje mlogijje rezultáti. Žuvota na svetcite, čac i tezi ud dnéšnite deni, mu utkriva mlogijje čudésni právbi. Sigurnu ij tuj, či náj-mlogijje ud čudésite naprávini ud misnika ud Ars sa istenscí. Sate tezi čudésni prujávi mu uviždet u idin svet, kojtu još ne počnal da badi izslédvan i kojtu za mu dunesé bizbrojni iznenádi.

Tuj, kujétu du sigá sigurnu ji znájmi, ij či mulitvata nosi vidimi rezultáti. Kolkutu čudnu da mu izgładva, nija treba da prejémimi kača istena tuj, či sekuj kojtu išti, za mu se dadé i sekuj, kojtu lopa na vratáta, za mu se utvori.

Kaće da molimi, za da mu badat uslušeni mulitvite?

Sreštel li si neku pać nekugu, kojtu da se uverva pudpalnu, ud satu sarci u Boga? Nekuj prekázva, či

katu toj još ne verval u Boga, ij imál idna dubra prijátelka, kujatu častu pate ij molila Boga. Seku nedele, тази prijátelka ij prekázvala za idin nakáz, idna tažkust, idna prečulća ud tejna žuvot. Prekázvala ij tá, či ij pulágala u Božijte race тази tažkust, тази prečulća. I seku pać, seku nedele se ij dugáždela niubiknuvéna rabota navaršina ud Boga, kača otguvor na mulitvite na тази prijátelka ud preku nedelete. Niti ni možiti da si izmisliti, kolku ij trudnu na idin ateist, kojtu ni verva u Boga, da treba da prepuznáji seku nedele, či se dugážde neštu čuduvitu. Sled neku vreme, ni utváde više da dumaš, či „lel slučajnu taj se ij dugudílu“...

Ama zašto Bog ij uslušval mulitvite na тази prijátelka? Náj-glávniija uzrok ij tozi, či tá ij imála lična svazka s Boga i uistena ij bilá pužélna da právi Négvata ole. I uistena tá ij slušela kako ji duma Bog. Tá taj ij računala, či sámú Bog ima pravotu da ja mámi u žuvota i báš ij blá rádustna, či taj, a ne drugjijáče, stujat neštáta. Zatuž, tugázi kugá se ij molila u svazka s različni raboti, tá tuj ji ij právila sassém normálnu, razbire se, či na usnova na tejnata lična svazka s Boga. Zastánvala ij napreć Boga s palnu uvervanji i Mu ij prekázvala za tejnite nuždi i brigji i za satu kakotu se dugážde u tejna žuvot. Po-više, ud tuj kujétu ij čala u Biblijata, tá ij blá uveréna, či Bog ij pužélin za tá da se uverva u Négu na tozi náčin.

Tejna žuvot ij dukazátelstvu na tuj, kujétu piši u Svetotu Pismu: „Nadeždete, kujatu ja imami u Négu ij, či aku ištími neštu pu Négvata ole, Toj za mu usluše“. „Zaštotu Božijte oči sa nad pravédnité i Négvite uši slušet tejnité mulitvi...“

Tugázi zašto Bog ni uslušva mulitvite na sate hora?
Moži biti zaštotu ni sate hora imat lična svazka s Négu...

Znájat tezi hora, či ima Bog, moži biti Mu se klánat gá i gá. A u svazka s unezi, kujatu, taj izgladva, či nikugá ni dubávet otguvor na tejnite mulitvi... moži biti tuj neštu da se dugážde spured, či némat lična svazka s Boga i, po-više, tezi hora nikade ne dubáveli ud Boga pudpalnu upruštinjé za tejnite grehve. Vájda se pitaš, kakva svazka ima idno s drugotu? Etu otguvora: „Nijé Božijata raka tvarde kasa za da spaseva, niti Božijte uši gluhi da ni čujat, negu vašte grehve stánvat idin dzid, idna stena, kujatu vu razdilet ud Boga; vašte grehve pukrivat Négvotu Lici i Gu prečat da vu sluše!“.

Ij normálnu da useštemi tuj razdilenji ud Boga. Da preglademi kako se dugážde (redovnu), kugá horata počnat da se molat na Boga za neštu? Taj počnat mulitvata: „Bože, imam gulema nužda da me pumogniš u тази problema...“ Sled to naprávat idna páuza i prudalžat: „Saznátelin sam, či nisam savaršen čeleć..., či némam *niti kakvo právu* da Te mola da me pumogniš...“ Etu, horata si dávat isáp, či sa grešni... i dávat si isáp, či ni sámu tija znájat tuj neštu, negu i Bog. I tugázi taj mislat: „Hej, Kogu išta ás da prevára?“ No tuj, kujétu moži biti ni ji znájat tija, ij kaćé možat da dubávat ud Boga uproška za sate grehve. Vazmožnu ij tija da ni znájat, či možat da imat svazka s Boga i tugázi Bog za gji uslúše, za nji uslúše tejnite mulitvi.

Na kakvo se bazirvat nášte mulitvi? Parvu treba da imaš svazka s Boga. Predstavi si, či idin student utváde vaz rektora na universiteta (a toj niti gu puznáva tozi rektor) i gu premolva da mu badi garánt za idin bankársći kredit. Kakvi šánsi ima tozi student? NULA, NITI IDIN ŠÁNS! Ampa aku dešterete na rektora bi gu zamolila da ji badi garánt? Lel tugázi rektora sekaćé bi se saglasil. Zašto? Zaštotu se puznávat i, po-više, imat

lična svazka. Vrazčíte kujatu gji imam s drugjijete hora umenuvat neštáta.

Kacé stujat neštáta s Boga? Lel kugá čeleka, kojtu moli ij Božij dite, tugázi, Bog ji puznáva i usluše négvite mulitvi. Isus ij kázal: „Ás sam Dubrija pastir. Ás si puznávam Mujate ovce i tija Méne Me puznávat... Mujate ovce slušet Moja glás; Ás gji puznávam i tija varvat sled Méne. Ás nji dávam věčin žuvot, tija doveka ništa zagjnat i nikuj ništé gji ugrábi ud Mujata raka“.

Ti puznávaš li uistena Boga? Ampa Toj puznáva li te tébe? Imaš li lična svazka s Négu, kujatu da ti garantira, či Toj za usluše tujate mulitvi? Ali za tébe Bog ij nejdi deléku; za tébe Toj ij sámú na teoretičnu nivo, a ne i na praktičnu? Aku Bog ij deléku ud tébe ali aku ni si sigurin, či Gu puznávaš, náj-parenj treba da se svaržiš s Négu.

Sigurnu li ij, či Bog za mi usluše mulitvata? Isus právi izvanredna oferta na tezi, kujatu Gu puznávat uistena i se bazirvat na Négu: „Aku ustániti u Méne i aku ustánat u vás Mujate hurti, tugázi išteti kakotu želiti i za vu se dadé“. „Da ustániti u Méne“ i „aku ustánat u vás Mujate hurti“, zlamenuva taj da si žuvejmi žuvota, katu Gu vzémemi i Négu u računj i katu slušemi kako Toj mu ubážde. Tugázi možimi da Gu molimi kakotu želimi. Etu još neštu: „Nadeždete, kujatu ja imami u Négu ij, či aku ištimi neštu pu Négvata ole, Toj za mu usluše. I aku znájmi, či za mu usluše makár kako da Mu ištimi, tugázi znájmi, či smi guspudáre na tuj, kujétu smi Mu iskali“. Bog uslušva nášte mulitvi pu Négvata ole (i pu merata na Négvata mudrust i na Négvata mila kantu námu i t.d.).

Znájti li kade zatinimi nija? Zatinimi tugázi, kugá mislimi, či puznávami Božijata ole... zaštotu nija si

predstávemi, či tazi ali unazi rabota sa normálني. Nija mislimi, či seku náša mulitva ima sámú idin dubar otguvor i mislimi, či tozi, a ne drugji otguvor za mu gu dadé Bog. I tugázi rabotite počnat da se usukvat. Nija imami samu část ud informácijite za idna dáđina situácija i za badeštite efekti, kujatu nekuja dejnust moži da gji ima varhu tazi situácija. Ama Bog razbire na pudpalin način situácijata. Toj ij idinstevnija, Kojtu znáji kakaj efekt za ima neakva dejnust varhu náša žuvot ali varhu istorijata. A Négvite célve moži biti da naddelejat s mlogu nášte náj-kurážnite ideji. Taj, či Bog ništé naprávi neštu sámú spured, či nija smi udlačili, či taj treba da badi naprávinu.

Kako žéli Bog da naprávi za námu? Celata Biblija upisva kakva svazka žéli Bog da ima s námu i kakaj žuvot Toj žéli da mu dari. Etu nekolku primere:

„A Guspudin čeka da Se smili na vás i za stáni da vu dadé smilénji, zaštotu Guspudin ij pravédin Bog; blažéni sa sate, kujatu u Négu se nadevat!“ „Božijte patišta sa savaršéni... Toj ij štit za sate, kujatu tičet kantu Négu. Bog gji milva tezi, kujatu imat stráh ud Négu, tezi, kujatu se nadevat u Négvata dubrustivust“.

No náj-gulemotu dukazátelstvu na Božijata mila ij izkázana ud Isusa: „Néma po-gulema mila ud tazi, nekuj da si dadé žuvota za négvite prijatele“ – to jest báš tuj, kujétu Isus ji ij naprávil za námu. I tugázi: „Aku Bog ij s námu, tugázi, koj moži da badi protiv námu? Toj, Kojtu Si ij dál čac i Négvá Sin za námu, kacé da ni mu dadé biz pláća, zágjnu s Négu, sate raboti kujatu sa mu nužni?“

Zašto nekuja mulitvi ni sa uslušeni? Nekuja hora se razbulat i báš umrat; drugjije imat finánsovi problemi; tréćije pak imat drugjije trudnosti. Kako ij za právenji

u takvizi situácii?

Bog mu deka da si ustávimi nášte buni i brigji u Négvite race. Báš i tugázi, kugá nekuja situácija prudalževa da mu pretiska: „Pudájti Nému sate vášte buni i brigji, zaštotu Toj Se griži za vás“. Makár situácijata da izgladva, či ni moži više da badi kontrolirana, to uistena ni jé taj... Čac i tugázi, kugá taj izgladva, či celija svet slédva da prupádni, Bog moži da mu pumogni da ustánimi právi. U takvizi momente čeleka moži da badi mlogu zahválín, či puznáva Boga.

„Guspudin ij blizu. Nideti se pláši ud ništu, negu u seku rabota, duneseti vášte iskanjéta napreć Boga, prez mulitvi i mulbi, prez zahválnusti. I mira Božij, kojtu naddeleva seku razbirenji, za vu pázi sarcáta i miseljta u Isusa Isukrasta“. Razrešénjétata, kujatu Bog gji nameri na nášte problemi naddelevat s mlogu satu kakotu nija bijmi bli kadarni da si izmislimi, či ij vazmožnu. I makár da ni se pudubri situácijata, Bog moži da mu dadé mir. Isus ij kázal: „Mira vu ustávem, Moja mir vu dávam. Ni vu gu dávam taj kacétu sveta gu dáva. Da ni vu se raznimirat sarcáta, niti da ni se plášat“.

U tozi moment (kugá još situácijata ij nijásna i usukana), Bog išti ud námu da se uervami i nadálja u Néggu, da „mu mámi verata, a ne pogleda na učite“, taj kacétu duma Biblijata. Ni jé hurta za „čorava vera“, a ij hurtata za se bazirami na Božija haráker. Automobila, kojtu utváde na mustta ij puddaržen izcelu ud mustta, kako god da misli šofera ali patnicite, kujatu se namervat u négu. I toj, automobila, stigni du drugijja kráj na mustta sámu zaradi tuj, či mustta ij témelin i šofera ij verval, či tozi most moži da gu udarži.

Na preličin náčin Bog išti ud námu da se uervami u Négva haráker, u Négvotu smilénji, u Négvata mila, u

Négvata mudrust. Toj duma: „Ás te milvam s věčna mila; za tuj páza za tébe Mujata dubrustivust“. „Vija nárude, u seku vreme uervajti se u Négu, izleйти si sarcáta napreć Négu! Bog ij náša pokriv“.

Kacé da molimi? Bog uslušva mulitvite na Négvite dicá (to jest na tezi, kujatu sa Gu prejali u tejna žuvot i trasat da Gu sledat). Toj išti ud námu da dunésém napreć Négu u mulitvata, satu kakotu mu pláši i zabunva i Toj za se zanimáva s nášte problemi, pu Négvata ole. Gá smi u tažkusti i nakáze, Nému treba da pudadémi nášte buni, miselji i stráh i Toj za mu dari mir, makár situácijata da badi niprijátna. Nášta vera i nadežde se bazirvat na Božija harákte: s kolkutu po-dubre Gu puznávami, s tolkusi po-mlogu možimi da se uervami u Négu.

Uzroka spured kojtu se molimi, ij tozi, či se uervami u Božija harákte. A parvata mulitva, kujatu Bog ja uslušva, ij mulitvata s kujatu ti flezvaš u svazka s Négu...

Kako mislimi za drugijete?

Kolku térak i gurčivust moži da se četé na tejnotu lici. Číkata ji ij razplétina i muskura. Racite ji visat sramežlivu i nikadarnu pukraj telotu. Drejite sa ji izkacani. Revé i ni moži da si zapré zaridvanjétata. Pismuznáncete i farisejete, kujatu sa prijatele sámu tugázi, kugá ištat da izkušuvat Isusa, ja vlečat napreć Négu: „Isuse, smi Ti dunéli idna kuvárina žina. Leli Ti sé mu nakažisvaš s Toja nauk, kojtu mu razvále tradicijite i nášte sveti zákune i mu hurtuvaš za mila i za drugijje takvizi jévtini useštbi. Zákuna dádin na Mojsija tuka ij jásin: tazi žina treba da badi ubita s kámaci. Sigá da Te vidimi kako za ričeš!“

Kolku zlobnust i umráza ij imálu na licáta na puglavárete na náruda! I kolku gulema ij bilá tejnata želba da ja udsadat!

Migvete se iztáčet i izciždet. Ukrivénata žina prudalževa da pláči biznadeždnu. Zažadenite za krav – misnici i pismuznánce čekat Isusova odgovor. A Isus malči...

...

Nekugá, nekade u idna štácija po-više prijatele sa hurtuvali za nekugu, kojtu ne bil sas tej. Smeli sa se na glás katu sa gu čarnali i kurili. A za ironijata da badi

pudpalna, gá i gá, idin ud prijatelete ij citirval ud tozi, kogutu sa gu kurili, katu mu ij imitirval i glasa.

Ne deléku ud tej, idin čeleć ij razgánel idno krastijánsku spisánji i u négvata duša ij bil rádustin, či ij mogal da stujé deléku ud tejnite mizeriji. Na saštija denj po-kasnu, náša „dubar krastijánin“ se ispušte i právi saštija greh, kaćétu i tezi prijatele za kujatu smi hurtuvali. No homa si spumenuva kako ij pisanu u Svetotu Pismu: „Čeleškotu sarci ij mlogu umenlivu i biznadeždnu hargjevu“ (*Jeremija 17, 9*).

Častu pate čujmi da se hurtuva za tozi ali za ondzi. Nija, kača nárud smi izvanrednu usetlivi gá ij hurta za čarnenjétu na drugijete, razbire se, či gá tija ni sa srešte da čujat. Mlogu mu harésva tuj neštu. Moži biti da ni ubáždemi seku pać kako mislimi za drugijete, no idna rabota treba da mu badi jáсна: sinca smi prelični s idnija bombi palni sas čarni miselji u svazka s tezi ud naokulu námu. Etu nekolku primere:

„Rodnicite mi želat da me dukáret da žuveja taj kaćétu tija nekupać sa žuveli! Dali ni si dávat isáp, či unezi vremená, kugá sa se pripekuvali ublekani sa izmenali?! Dali ne čuli tija za liberalizam, demokrácija, «žuvej miga» i drugije takvizi neštá?!“

„Áh, tezi dicá, sámu nakáze mi právat! Dali nisam grešila, či sam gji dunéla na tozi svet?“

„Pá ij zakasnela! Vájda stujé da padpadika, taj kaćétu ima tá običáj, s tejnite prijatelci! A teze manenite (kujatu preličet na néja) revat, ás umirem ud glác i još málku pa za počni fotbalata na televizore!“

„Pá glade négvite prustiji na televizore! Sámu dokumentálnite sas peperudi i zamnji mu harésvat! Zašto ni moži i toj da razberé usetlivata žénska duša, kujatu taj dubre se vidi u telenovelite?!“

„E ja i nášta koležka! Pá se ij ublekala na kasu! *Žénu má, sabudi se! Si smešna, izbarčena i dubéla! Gladej si za toja žuvot i nide sé da se uvertvaš pukraj šéfa!*“

No da zastánimi tuka s primerete, zaštotu aku prudalžimi s tej, ni se znáji du kade možimi još da stignimi.

Katu Divicata Marija ij začanala s Duha Svetija, pravédnija Jozef jáku se ij raznimiril. Toj ij milval Marija, uverval se ij u néja, želil ij da badi blizu du néja i ne mogal da pudnáse da si deli žuvota s drugji, udvan s néja. Mogal ij toj da ja udsadi na smrač, da ja zanesé napreć mložstvotu, za da badi ubita s kámaci. Na négvata starna ij bil zákuna na Mojsija. No kolku gulema ij bilá milata na Jozefa! Napreć da gu navisti ángjela, či Marija za badi idinstvenata žina ud istorijata na čelečestvotu, kujatu za rudi na izvanredin náčin, toj se ij mislil da ja napusni iskrušum, biz da ja nosi napreć čeleščija sad. Toj ij želil da spasi tazi, kujatu pu négvata tugávašna miselj, mu ij purušila žuvota, gu ij izlagala, gu ij preváрила, mu ij izneverila. Kaćé ij mislil tozi čeleć? Ud kade ij imál toj takvazi gulema sila da uprášte? Kakva gulema cena ij bil kadarin toj da plati: négvata čest, négvotu dustujánstvu ij bilo propnatu ud silata na ljubovta i milata!

Etu nekolku raboti, kujatu vájda horata gji mislat za méne (ali za tébe): „konservatorist, ni jé moderin, zatvorin, licemer, tvrde mirin/tvrde agresivin, putájin“ i t.d. No udvan tezi, kujatu taj mislat za méne (ali za tébe), sassém málku tima sa probali da zastánat ud vežulijata na tejnite miselji i makár za idin mig sa probali da mi (ti) razberat dušata, da čujat baktenjétu na sarcito, da utrijat pručučurenata saldza ali da me (te) pregarnat. I taj se dugážde sas seku idin ud námu.

U idin špitálj, doftura ij kárel idna négva mláda pacjentka seku denj da stujé na hurta s tejnata májća i da ji išti da ji prekázva ud tejna žuvot. Katu ij dušlo vremeto тази mláda da napusni špitále, tá ij kázala na doftura: „Ni mi harésva vášta sistema! Ni vervam u medecinite, kujatu mi gji dávati! No u váša špitálj sam utkrila nekolku raboti, kujatu du sigá ni sam gji znájala. Náj-napreć, tuka sam utkrila Boga. Drugotu ij tuj, či za paruv pać u moja žuvot sam razbrála mujata májća. Razbrála sam, taj kaćétu nikade du sigá ni sam mogala da razbera, kolku ij pátila, kolku ij pudnásela zaradi méne, kolku mlogu me milva tá!“

Tejnata májća ij ustánala sé tá i sé taj, sas mlogjijete ji nisavaršénusti, no dešterete ji sigá ja ij videla s drugijije oči i drugijjáče ij mislila za néja.

•••

Kolku téрак i gurčivust moži da se četé na tejnotu lici. Číkata ji ij razplétina i muskura. Racite ji visat sramežlivu i nikadarnu pukraj telotu. Drejite sa ji izkacani. Revé i ni moži da si zapré zaridvanjétata. Pismuznáncete i farisejete, kujatu sa prijatele sámu tugázi, kugá ištat da iskušuvat Isusa, ja vlečat napreć Négu: „Isuse, smi Ti dunéli idna kuvárina žina. Leli Ti sé mu nakažisvaš s Toja nauk, kojtu mu razvále tradicijite i nášte sveti zákune i mu hurtuvaš za mila i za drugijije takvizi jéftini useštbi. Zákuna dádin na Mojsija tuka ij jásin: тази žina treba da badi ubita s kámaci. Sigá da Te vidimi kako za ričes!“

Kolku zlobnust i umráza ij imálu na licáta na puglavárete na náruda! I kolku gulema ij bilá tejnata želba da ja udsadat!

Migvete se iztáčet i izciždet. Ukrivénata žina prudalževa da pláči biznadeždnu. Zažadénite za krav

– misnici i pismuznánce čekat Isusova odgovor. A Isus malči...

Sas krotčíja Mu glás, náj-sétne Isus nji utguváre: „Tozi ud megju vás, kojtu ij bizgrešin, néka hvarli paruv kámaka!“

Sate du idin useštet Isusovite huri, kača idnija streli, kujatu nji pruboždet sarcáta. Tija sa napusnali žinata i Isusa i sigá begat. Bog ij zastáanal da ji razberé dušata, da ji sluše baktenjétu na sarcito, da ji utriji saldzata, da ja pregarni. No kade sa pismuznancete? Kade sa farisejete i misnicite? Kade sam ás? Kade si ti?

Borbata protiv depresijata

Motto: „Depresijata ij čarvej, kojtu se rudi u sarcito na čeleka i izedé tuj, kujétu gu ij rudilu“

Blágučestivija Antioh

Idin denj flezva idin nakažisan i tažin čeleć vaz doftura i mu išti da gu izceri ud depresijata, kujatu gu mači véc ud gudini. Doftura mu duma: „Idi da vidiš komedijite na Moliere i za se razveseliš. Taj za uzdráveš i niti ništé se razbulevaš više“.

Bulnávija mu ij kázal: „Dofture, ás sam Moliere“.

Gulemija francuzcí dramaturg i poet Moliere, tozi, kojtu ij razveseleval mložstvu hora s négvite teatrálني piesi, ij pátil ud depresija.

Kolku dalboći i tájin ij čeleščija um! Koj moži da gu ubigarni? Koj moži da mu izdiri tájnustite? Kaćé, sé ud saštotu sarci, kujétu znáji da zarádva drugijiete hora, ni se rudi niti idna iskra, kujatu da usvetli sobstvenija žuvot? Ud vekove se trudimi da razberémi čeleškata duša, no još máj ništu ni puznávami. I moži biti nikade da ni duznájmi u tozi svet. Niti za depresijata ni znájmi mlogjije neštá. Ud kade varvi tá? Zašto тази bolest zasega

sámu nekuja hora, a drugijete ne? Zašto nekuja gji zavedé du prága na sámubijstvotu, makár, či seku čeleć ima idna gurašta želba da žuveji?

...

Dali više pate usešteš žalust? Dali тази žalust, tuj stánji te mači véc udkole vreme? Dali si si izgubil interesa kantu sate raboti, kantu sate dejnusti, čać i kantu unezi, kujatu nekugá sa te rádvali? Dali si uslábnał u sétnotu vreme? Imaš problemi sas sana? Dali si po-raznimirin ali po-bávin ud kaćé nekupać? Dali se usešteš pustánat, izmurén? Dali misliš, či ni si dubar više za ništu? Dali te napádet, te putupevat miselji ali useštbi, či si kriv? Dali ti ij trudnu da se koncentriraš? Misliš li se na smračta po-više ali po-častu ud kaćé drugjije pate? Dali ni si više taj aktivin u familnija žuvot? Dali rezultatete na rabotnotu ti mestu ni sa više zaduvulitelni?

Aku toja odgovor na tezi pitaníi ij „DÁ“, moži biti da pátiš ud depresija. Ama ni si samićeć. Sé po-mlogijije hora ud celija svet useštet tezi problemi pud pretiskanjétu na тази bolest na modernija svet – depresijata. Nužni sa nekolku saveta. Znáji se, si probal po-više cerge, no niti idin ud tezi ne dál rezultatí. Niti čájvete, niti „čuduvitite“ cerge ud Deléćnija Iztok, niti savetete na mládite psiholožci sas kasi puličita (i pá taj kas um), kujatu mu učat ud televizore, niti prográma na fittnes, niti seksa, niti komedijite, niti muzikata, niti..., niti..., ne dálí rezultáte.

Nija znájmi, či ni smi imáli tál ud tujáte problemi, ni gji puznávami, ni ti razbiremi na pudpalin náćin pátenjétu, ni te puznávami. No te kánimi, drággi čitátel, da prećetéš tezi redve du krája. Na sekakaj náćin, néma kako da izgubiš.

Treba da imami predvid tri neštá, kujatu možat da mu izbávet ud depresija. Parvu bi trebala da puglademi vatre u námu.

Pugladej vatre u tébe! Kugá se pugladeš vni mátelnu, za si dadéš isáp, či imaš idna problema. Či neštu vatre u tébe ni varvi, ni funkcionirva taj kačétu bi trebala. Sled to analiziraj si miseljta i umeni tamnite, razrušitelnite miselji sas svetli, pozitivni miselji! Umeni miseljta, kujatu ti duma: „Nikuj ni me milva!“ sas miseljta, kujatu tvardi: „Méne me milva i me prejéme Bog i tuj mi stiga!“ Nekakaj glás ti duma, či ni možiš da žuveš biz tujata rabota. Utguvuri na tozi glás, či na sekakaj náčin si imál nužda ud idna páuza i kolku skoru za si nameriš po-dubra rabota. Ni moža da žuveja biz moja prijátel/ mujata prijátelka!“, se misliš. Istenata ij, či ni bi si želil da žuveš s nekuj, kojtu ni te milva, ni te ubiče i ij po-dubre, či usreć vás dváma satu se ij svaršilu. „Ni moža da žuveja u tazi novata kašta!“ . Možiš, ti dumam ás. Za vidiš, či kumšijete sa dubri i za si urediš novata kašta pu tujata ole i t.d.

Aku se misliš já, či ti ništu ni vrediš, némaš niti kakva cena, spumeni si barži, či tujata cena ij niizmernu gulema, tá ij cenata kujatu Isukrast ja ij platil na križa s Négvata presveta krav.

„Kakvi rezultáte, kakvi pustiganjéta imat mujate kolegi! Kolku mlogu sa dustignali tija u žuvota!“, vájda se misliš ti. No pitaj se sámú kolku puddarženji sa imáli tija, kolku vratá sa nji se utvárelí, kolku race sa gji pudpireli? I udvan tuj, badi sigurin, či i tija gladet s ninavidnust na drugijete“.

„Oh, da bij preigrál i tozi medál, tugázi bij bil zaduvolin!“ Hájda da umenémi máлку neštáta, pa

probaj da ričěš: „Rádvam se za satu, kakotu sam dustignal du sigá! Aku pugladem nazać, mlogjije raboti sam navaršil, tolkusi mlogjije, kolkutu dabe možat da preberat u idin čelešći žuvot“.

„Da bij probal da sredustuja na vreme, mujate rodnici ni bija se razdelili“ ali „mujate dicá bija varváli pu drugjije patišta i ni bij gji izgubil“. Riči drugjijáče: „Išta da žujeja sigá i za prejéma rabotite, kujatu ni možat da badat umenati i niti nisam sigurin, či bij mogal já da gji umena“.

„Gladem se u ugledálutu i više ni izgladvam kača s neku gudina napreć“. Umeni si náčina pu kojtu misliš: „Gladem se u ugledalutu i, istenata ij, či više ni izgladvam kača s neku gudina napreć. Ama gladem i u ugledálutu na dušata i vida, či žuvota me ij naučil tolkusi mlogjije raboti... Licitu ustareva, ama sarcito, dušata pumladeva. Krakatá me napuštet, ama mudrustta i verata mi dávat krilá“.

Ud drugji vazgled ij glávnu, pu neku pać da zastáviš vežulijata na miseljta. Možiš da ji napráviš prez zastávenjětu na vatrešnja monolog, to jest prez zadalbučevanji u vatrešnu prumislénji (*meditácija*). Idin mig dalboku i istensku prumislénji ij preličin s idin gjeránj sas studéna i bistra uda usreć suvotu pustinjé. Zastani idin mig i prumislevaj!

Sled to *pugladej kantu nebeto!* Isukrast se namerva 24 saháte na denj i seku denj napreć Neběsćija Prestol. Toj, Isukrast ij gutov da sredustujé za tébe. Kaži Mu Nému satu kakotu usešteš. Kaži Mu sas tujate hurti. Némaš nužda ud iskustveni hurti ali izrékvanjěta. Némaš nužda niti ud pompozni frázi s kujatu da si izkážiš pátenjětu i makata. Imaš nužda sámu ud utkritu sarci i

duša i ud vera, verata, či Toj moži da te uslubudi. Aku se usešteš kriv, Toj za ti istriji krivicata, greha i za ti ujákni pučítvanjětu kantu samićeč sébe. Aku si u tamnina, Toj za stáni za tébe svetlina. Aku se strahuvaš, toj za tébe za stáni mir. Aku si zalutal já pu svetscíte patišta, Toj za stáni za tébe Pastira, Kojtu za te zavedé nanovu pu Pate. Aku usešteš, či dušata ti ij prázna i pusta, Toj ij samija, Kojtu moži da ja napalni. Aku némaš više prijátele, Toj za badi zámanj pukraj tébe. Aku se strahuvaš ud smraća, Toj za badi za tébe uzkrasněnji. **Klekanjětu napreć Guspudina Isukrasta zlamenuva náj-víše pate pobeda varhu depresijata.**

Drugijija rázkač ij ispuveda. U ispuvedálnicata duhovnija pastir uplište dвете starni na négvata misija, kujatu sa nužni za tujětu izcerevanji, to jest tuj, či ij předstávitel na Isukrasta i saštuvremennu ij předstávitel i na celata čarkovna obštnust. Taj ij udlačil Bog: da ugudi u utvárenjětu napreć duhovnika, moštnustta na duhovnotu izcerevanji.

Pugladej na tujate bližnici! Mlogijije tima sa se izcerili ud depresija, katu nekuj ud tejnata familija se ij razbulel ud nekakva tažka bolest. Kade i kaćé možiš da pumogniš drugijijete, tuj sámu ti ji znáš náj-dubre. Moži biti da ij hurta sámu za idin telefonj prez kojtu da si usarciš rodnícite, delěčnite. Moži biti da ij hurta za neku moneta (*bánj*) daréna na idin sirumáh. Moži biti da ij hurta za puháždenjětu na neku bulnáv, puznát ali nipuznát, u špitále ali u zatvora. Razbirenjětu na patméža na druguku moži da badi kluča na tujětu izcerevanji.

Ima formi na depresijata u kujatu medeciníte i psihoterapijíte sa nipremennu nužni. Aku nekugu gu mačat já miselji za sámubijstvu, aku toj vidi, čuji ali

usešte neštá kujatu nikuj drugji ni moži da gji vidi, čuji ali usešte, aku drugjijete dumat za négu, či ij „ubarkan“, aku megju négvite rudnini ima depresivni hora, aku ud dite ij bil po-žálin, aku „skáče“ usreć žalust i euforija, tozi čeleć treba kolku skoru da utidi vaz neku psihiátar ali psihoterapeut.

A nija ni treba da zabrávimi, či náša Bog ij žuv!
Da se rádvami u Négu!

„Rádvajti se, či Isukrast ij uzkrasnal!

Iláti sincata da se rádvami sas náša Guspudin!

Bugáti i sirumáse, iláti zágjnu da se rádvami!...

Nikuj da ni se revé ud sirumášstvu, zaštotu se ij pukázalu Kraljéstvotu za sincata!

Nikuj da ni se uplákva ud grehove, zaštotu ud zemete se ij pujavila uproškata!

Nikuj da ni se strahuva ud smračta, zaštotu námu mu ij izbávela smračta na Spásitela!

Isukrast ij uzkrasnal i ángelete se rádvat.

Isukrast ij uzkrasnal i véčnija žuvot vláda.

Isukrast ij uzkrasnal i niti idin martav ni jé u zemete.

Zaštotu Isukrast, katu Se ij izdignal ud martavite, Se ij napravil pućélutu na uzkrasnénjétu na martavite.

Négvata ij slávata i moštnustta preku sate vekove.
Ámen.“

Sveti Iván Zlátoust

Kulturata na greha

Dali vu izgledva čudnu? Nikak ni jé čudnu. Báš tuj ji sreštem nasekade okulu námu, tuj neštu mu zaubikuleva i napáde, tozi ij kuvárnija, lažlivija náčin pu kojtu si učimi dicáta i saštuvremennu ij uzroka na bizkulturata na mlogijje tima, pud sotunsćija pokriv na idna táj-zvána slobudnost.

Kulturata, predstáve utdelni harakteristiki na obštestvotu ud vazgleda na: materiálnija, duhovnija, intelektuálnija i emocionálnija žuvot. Idna kultura náj-dubre ij definirana ud cennusti i pravilá. Náj-glávnite pravilá na idna kultura sa bránini ud zákune.

No kako ima satu tuj s „kulturata na greha“? Leli báš tozi ij problema. Misla smi zabrávili kako zlamenuvat *zákunete* i imennu kako ali kogu bi trebalu tezi zákune da bránat? Primernu aku zákuna dupušte prostitucijata ali ženitbenscí vrazći megju kravni rudbini, ni li zlamenuva tuj neštu, či tozi zákun bráni trafikántete ud žini i dupušte náj-dolnite i náj-muskurite instinkti, kujatu niti makár vaz živinite ni se sreštet. Morálnata norma upáde dára i, naidnaž s néja upáde i idejata na čistustta u kujatu još vervami nija, puniznite, nija kujatu još ni smi stignali da vervami, či ni moži da se žuveji

drugijjáče udvan sámu nipušténu i bizubráznu...

Druga cennust ij istorijata. Ali makár bi trebalu da badi. Normata svarzana s тази cennust bi trebalu da badi zapázvanjétu i briguvanjétu na istoričesčite pámetnici. No kako možimi da kážimi, kugá vidimi, či ij bilo nužnu da se borimi gudini za da se prepuznáji tuj, či idna sgráda, kujatu se gradi protiv zákunete, moži da puvredi katedrálata „Sveti Jozef“ ud Bukurěš. U satu tuj vreme, rabotata na izdiganjétu na тази gulema sgráda ij prudalžila s gulema bizubráznost. Sassém jáсну ij, či sámu novcete u korupcijata „hránat“ тази bizubráznost...

Mlogu ij usukanu satu tuj, za ričémi. Néma zašto da „si čupimi glavite“, leli i taj ni možimi da umenémi neštáta. Zatuj, po-dubre bi bilo da utidimi usreć prirodata, kujatu e, vazrážde i se pudnuveva sigá prez prulećta. Tám da se rádvami na mišéca i tišinata, na čistija zdráv vazduh. Tám da si namerimi vatrešnja mir... Mlogu ij dubre! Etu idna cennust na nášta kultura, kujatu... Kujatu kako?... Aku puglademi naokulu námu za vidimi ugolini ud darvá planini, navodnenija (dávenjéta), suši, ekologični drámi i tragedijite na horata, kujatu gji udriji uránevékata priroda... Mlogu ij dubre, či u kumšijskata daržáva za te pedépsat aku utkasniš idno kokiče. A vaz námu, kakaj zákun i koj bráni gurite, kugá bizubráznite gji sečat?... Bedevá čekami Bog da mu práti cíša, katu nija, s nášte race smi ugolili zemete ud darvá i guri. Či to ni stiga da hodiš na misa, da moliš, da se ispuvedvaš i prečistvaš, za da badiš istenscí kastijánin, negu treba da žuveš krastijánscí žuvot. A parvata rabota, kujatu treba da ja napravimi kača krastijáne, ij da pučivami i bránimi seku idno Božij sturénji, a ne da uništivami s nášte právbí, s nášte race tuj kujétu Bog ij storil... Tugázi, katu čeleka ij sekal

gurite storini ud Boga, toj ij računal, či ij po-umin, po-mudar ud Boga. Tugázi néka tezi „mudri“ i „umni“ hora da storat i čišata...

Cennusti, normi, pravilá i zákune – tuj satu upredeleva idna kultura. Prostitucijata, ženitbenscí vrazcí megju kravni rudbini, uništovanjétu na korenite na dušata (viditi li, takozí neštu zlamenuva istorijata – korena na dušata na idin rod), pučitvanjétu sámú na ekonomičnite interesi biz da se vzeme u računj interesa na obštestvotu – satu tuj i još mlogjije drugjije prelični neštá, zlamenuvat **kulturata na greha**.

Da ni se čudimi, aku za stáni legálna eutanásijata, to jest sámúubijstvotu s pumuštta na dofturete i na medicinata. Leli nija kopirvami, prepisvami satu náj-hargjevotu ud drugjijete, ne li? Zaštotu, nekuja mislat, či tuj i sámú tuj zlamenuva kultura, civilizácija.

A tuj ij istena. Tazi ij **kulturata na greha u civilizácijata na smračta**.

U tazi sotunska logika imami sámú idna idinstvena pudporka: „morálnija zákun u méne i pusipanotu s dzvezdi nebu nad méne“. Drugjijáče kázanu – nášta idinstvena pudporka ij Bog.

„Straha na sina“

U sétnotu vreme sé po-više tima imami televizor i u kuhnjata, u prusta. Ima televizore u sate sobi, čač i vaz náj-manenite dicá, kujatu još ni znájat da hurtuvat, a dabe gukat, no sigá se raztile тази moda na televizorete u prusta. Razbarkvaš li čurbata, pugladvaš i u televizore; vičéreš li s familijata, pá pugladvaš televizore...

Ud kako se ij počnalu? Na idin dádin moment, čarnu-belija televizor ne bil više dubar za nášte pretenciji, taj, či smi počnali da kupuvami cvetni (pastri) televizore. Po-kasnu smi si napravili abonamet i na „kábel“, či lel to televizore ima tolkusi kanále, pa treba sate da možimi da gji uputrebuvami.

U počnivanji smi gladeli prográme za razširevanji na kulturata i nauka, posle smi počnali da glademi zabávni programi, a sigá glademi ud satu biz rázlika. U seku moment i na sekade se mislimi na filme, artiste, pevici. Prekázvami za tej na rabotnite mestá, nji tananikami melodijite, nji revnuvami gá právimi saláta. Satu ij počnalu kača idna želba i, léku-puléku smi izgubili merata i sigá više ni možimi da si izmislimi žuvota biz televizor. Po-više, se plášimi, či ništa mu stigat novcete da kupimi i na dicáta idin televizor kacétu imat

tejnite prijatele. Pu nekugá mu uluvi nekakaj stráj, kugá se mislimi, či ni jé báš dubre da glademi tolkusi mlogu televizore, či zaradi négu više ni si žuvejmi náša reálin, istenscí žuvot, negu iskustvenija žuvot na nireálni hora. No barži mu mené tozi stráh, aku vidimi idin „dubar prográm“ na televizore. I, moži bi, ni jé báš taj zlé...

Da badimi dubre razbráni: nikuj néma ništu protiv „intelligentnotu, umnotu“ gladenji na televizor. No tuka dupáde se da hurtuvami za „straha Guspudinuv“. Etu kako piši evangjelista Luka (12, 16-21): „Idin čelec ima idna niva. Nivata ij dunéla gulem rod i čeleka se ij uplášil: «Kako za práva s tolkusi hrana? Dali za preberé sata u mujate hambáre? Ni bi li trebala da si izdigna još drugijje, po-gulemi hambáre?»“. Preličin s tozi stráh i namu častu pate mu mači. Tozi stráh varvi ud tuj, či smi napravili célve ud sredstavata. Takazi stráh nikade ni mu dubliževa du Boga, negu mu hvarle u idno ludu trasenji na zemálsći zaduvolstva i mu dukárva da se plášimi biz prestánka ud tuj, či némami dosta i nikade ni možimi da dustignimi du tuj „dosta“.

Ama aku puglademi kantu Isusa i vervami satu kakotu Toj ij kázal u Evangjélata za Samija Sébe, za námu, za sate hora, u námu za prestáni tozi „zemálsći“ stráh i za se rudi „straha Guspudinuv“. Tozi „stráh Guspudinuv“ usešte i razbire Boga kača idin Bog na pravédnustta, na istenata. Tugázi, kugá grešimi, tozi pučélin duhovin stráh za mu spumené za sada Guspudinuv i za pedépsata, kujatu ja zaslužvami prez seku idno náštu pádenji.

Ij hubanći tozi stráh. Tuj ij pučélutu na Pate. Problema ij kugá tozi stráh se kronicizira. Kugá zreli hora, kujatu puznávat dubre svetite raboti ni utvádet dálja, po-deléku kantu idin drugji fel duhovin stráh, negu

stujat na mestutu. Sled dalgji gudini u kujatu sa varváli s Isukrasta, tezi hora još se prepenevat u „modernite“ pantalone na mladéža, i tejnite grivni ali ubici, u „modernija“ misnić, kojtu ni se pláši da nji hurtuva za mila i ljubov. Aku tezi hora bija predikovali, vájda tija bi „rezali u žuvu mesu“, bija učili horata, či aku ni se pukájat, za stigant da gji pičat i prážat gjávlete. I kaćé bija upisali tezi hora pakale!...

Zaradi takvizi hora, Pate (to jest Isukrast) izgladva s mlogu po-tesin i po-natuvárin s téraci ud kolkutu Samija Isus gu ij mislil. Po-više ud tuj, tozi niprekasnat stráh ij uvedén u familijite i toj právi ud rodnicite idnija tiráne, a ud dicáta idnija depresivni robjaci, kujatu ni redku pate si svaršat žuvota prez sámubijstvu. Drugáre (ali drugárčata) zámánj za se trumat da zaduvolat para nji, no nikade ništa izhodat. Iskanjétata za badat zámánj izvanrednu gulemi. A dicáta ali za dustignat da imat blestašti karieri u žuvota, ali za udhvarlat radikálnu sate cennusti na tejnite rodnici-diktatore. I aku izhodat, tezi dicá uveć za useštet, či ni jé dosta, či nisa napravili satu kakotu sa mogali. Aku ni izhodat, za mislat, či ni sa dubri za ništu, taj kaćétu rodnicite nji častu pate sa gji bedili. Ima zadosta takvizi hora u čarkvata. Vankašnu, tija izglatvat mlogu pubožni, no u tejnite familiji kraluva straha i depresijata. A dalboku u tejnite duši, kraluva straha ud pedépsata i idno niprekasnatu putrudvanji da zaduvolat Isukrasta... Za tej Isukrast ij Guspudáre a tija sa sámu robjaci. Tolkusi i ništu po-više.

Etu i náj-hubankata treпка na „straha Guspudinuv“ – „straha na sina“. Sinca puznávami parabolata na „raznisénija sin“ (*Luka 15*). Sled katu mládija sin si ij iskal négva tál ud baštinskotu mu imánji i ij utišal pu sveta, kade si ij razsipal satu kakotu ij imál, etu, či sigá,

pupádnat u idno žalnu stánji, si spumenuva za milata na négva baštá i se vrášte vaz négu, katu se nadeva da badi makár robjak na négva milustiv baštá. Baštata, na négva red gu čeka s gulema emocija, s gulema mila da se varni, zaštotu négvotu sarci ne prekasnal da badi svarzanu sas négva sin. Toj, baštata ne prekasnal da gu milva, makár, či sin mu se ij pudignal protiv négu. Katu gu ij videl ud deléku, či si varvi, baštata ij zapuvedal da preprávat satu za da gu prejémat kača králsći sin. I sina dabe sigá si dáva isáp, či ne si puznával uistena négva baštá. Sigá ij utkril u négu idna gulema i nipuznáta du tugázi mila.

Preličin s tozi baštá ij i náša Nebésći Baštá. Toj ij ne sámu Guspudár, negu i Mila. Toj ij Guspudár, no i Baštá. Gá god se dubližimi du Boga, za utkrijmi u Négu idna izvanrednu gulema mila. I udtáta tazi mila, druga mila. I taj za se izcerimi ud náša greh i tozi greh za mu dutagni, katu za utkrijmi milata na Nebésćija Baštá, milustta i mira na Guspudina Isukrasta i darvete na Duha Svetija. Da utvádemi ud mila na mila, sas straha na svetcite, kojtu ni jé straha ud pedépsata na pakale, negu straha da ni uvredimi já Isusa Isukrasta, Kogutu Gu milvami!

Kade smi nija? Dali se plášimi ud tuj, či ništé imami dosta u zemálsćija žuvot? Ali se plášimi ud náša Guspudár, ud Négvata pedépsa zaradi náša nipuslušnost? Ali imami „straha na sina“, katu nipekasnatu utkrivami, či Bog ij Mila i nija ni treba se plášimi ud Négu, a da milvami náša Baštá? A aku vidimi, či tezi ud naokulu námu se plášat ud Boga, nija treba da nji pukážimi, či Bog ij Mila, a ne pedépsa.

„Bože moj, za paruv pać sam utkril, či sam Toja sin. Te milvam Tébe, Bože, Kojtu si Mila kantu horata i žela da kréna pu tozi čudésin pać, kojtu mami kantu

Tujata bizkrájna Mila!

Da ni zabrávimi, kugá se dubližimi du Boga kača
Négvi sinve, s učudvanji za utkrijmi, či zámanj udtáta
milata ima druga mila!

Falosnustta ali visokumernustta

Parvija i náj-tažćija smratin greh ij falosnustta. Ij paruv i náj-tažak, spured, či toj zasega direktnu Božijtu veličánstvu. Piši Ben Siráh u négvata kniga: „Pučélutu na čeleškata falosnust se dugudi kugá čeleka napusni Boga i si ubarni sarcito ud Tozi, Kojtu gu ij storil. Pučelutu na seku greh ij falosnustta“ (10, 12-13).

Mlogu hubanći tulmáči sveti Augustin hurtite na Svetotu Pismu: „Punizénjétu právi čeleka preličin s ángjelete, a falosnustta preubrazeva angelete u gjávle; i za da káža jásnu, falosnustta ij pučélutu, krája i uzroka na sate grehve, zaštotu falosnustta ne sámú, či tá ij greh, no niti idin greh ne gu imálu, gu néma i ništé gu ima biz falosnust“. I taj zaklučva sveti Augustin: „Bog Se ij punizil za čeleka da se zasrami ud négvata falosnust“.

Vaz kakvi hora se srešte náj-častu greha na falosnustta? Izobštu se tvardi, či falosnustta ij greha na horata biz kultura, biz cennusti, kujatu useštet nuždata da si „izvádat na videlu“ i da si pukážat idnija čerti, idnija cennusti, kujatu tija uistena ni gji imat. Ud tuka pruizhážde i mudrata hurta, kujatu tvardi, či glupavija

aku ni jé falos, tugázi kača gá ni jé dosta glupav („prostija aku ni jé i falos, tugázi kača gá ni jé dosta prost“). Etu nekolku primere, kujatu dukázvat či tezi hurti sa istensci:

- Drébnite targovce, kujatu si purdávát drebulijite na ulicata vikat na glás i si právat gulema rekláma, du katu cenuvitite neštá ud gulemite magazine némat nužda ud takvazi rekláma;

- Usite, kujatu ni právat méd bramjtat po-jáku ud kolkutu mátcíte, kujatu dávát méd;

- Žábata ud bárata, kujatu ni jé dubra za jádenji váka na glás, du katu hubavata riba ud ezerotu malči, ij nema;

- Kugá gu kartaváleš, práznija badanj lopa, dranči, du katu palnija s vinu badanj ni se čuji.

Se tvardi i tuj, či mudrite hora, naučénite, kujatu imat kultura i cennusti, tezi hora ni puznávat falosnustta. Sámu, či tuj tvarvení ij grešovnu, pudpalnu grešovnu. Lucifer, ángjela kojtu falosnustta gu ij preubrazila u gjáv, ne bil niti glupav, niti smešin. Naprotiv, toj ij bil náj-hubancija i náj-inteligenjnija ud sate drugjijete ángjele. I ij pádnal u greha na falosnustta. Pá tuj moži da se ubádi i za drugjijete pudignati protiv Boga ángjele.

Nášte prededve Ádam i Éva sa bili nadaréni s izvanredni spusobnosti i sa pádnali u greha na falosnustta, katu sa želili i tija da badat idnákvi s Boga.

Tezi, kujatu u modernite vremená sa sazdáli i razširili luciferscíte teoriji i filosofiji na svarhčeleka (superčeleka), katu sa probali da svalat Boga ud Négva prestol, ne bili glupavi hora, negu sa bili intelektuláce, filosofo, pisátele, ud kujatu nekuja sa bili geniálni hora.

Naučénite hora, kujatu prez dustiganjétata na naukata i tehnikata mislat, či sa satmožni i satuznánce, prelični s Boga, tija ni sa glupavi hora. A falosnustta na intelektuálcete, na naučénite hora,

na hudožnicite ij bizmernu po-opasna ud kolkutu falosnustta na niznáještija zemedelac, kotu se naćiči s pero na varh šápkata.

Koj po-lésnu pádni u greha na falosnustta, maža ali žinata? Otvuvora ij: i maža i žinata. Tuka ij hurta ud različni njuánsi. Žinata ij po-suetna, po-koketna, pogjizdána du katu maža ima idna po-dalboka useštba na falosnustta: toj ij saznátelin, či ij po-dubar ud žinata zaštotu, žinata ij bilá storina ud rebrotu na maža.

Etu kaćé ij bil izcerén sveti Efrem Sirijsći ud тази „bolest“ na mažjete. Sled katu ij žuvel dalgji gudini u pustinjétu, idin denj se ij udlačil da si utidi u négva rodin grád, Edesa. Napreć da flezi u grada, ij kléknal i se ij molil na Boga da mu izpráti napreć négu nekuj, kojtu da mu dadé potrebin nauk za dušata. Parvata duša s kujatu se ij sretil ij bilá idna lékufireva žina. Svetéca ja ij pugaldel s užálvanji, a tá na tejna red gu ij pugaldela bizubráznu.

– Zašto me gladeš taj?, zapital ja ij svetéca. – Ni znáš li, či žinata ij bilá izvádina ud maža?

A žinata mu ij udgvorila pá taj bizubráznu:

– A maža ij bil izvádin ud zemete, taj či toj treba da glade kantu zemete ud kujatu ij bil izvádin.

Ud ondzi mig sveti Efrem ij gladel sámú na nadole za da ni zabrávi niti idin mig zemete ud kujatu ij bil izvádin i u kujatu za se varni. Pu tozi náčin ij napreduval pu pate na puniznustta.

Greha na falosnustta izkušuva máj sate hora, biz rázlika ud vazrastta nji, ud tuj, či sa mažje ali žini, naućeni ali niznáješti, bugáti ali sirumáse. Falosnustta ij тази, kujatu mu utravisva miseljta, useštbite, nášte právbi, čac i dubrite právbi.

Biskupa Bossuet tulmáči mlogu dubre kaćé se rudi

falosnustta: „Sate hora se rudat za veličánstvu, zaštotu sate se rudat za da imat tál ud Boga. Bog ij veličánstven, zaštotu Toj néma nužda ud nikugu i ud ništu udvan ud samićeč Sébe. Čeleka, saštu ij uistena veličánstven kugá ij tolkusi pravédin, či néma nužda ud nikugu i ud ništu udvan ud Boga. Táj ij bil čeleka u pučélu, no katu ij izgubil Boga, toj si ij izgubil i istenskotu mu veličánstvu i ne mu ustánalu ništu udvan négvata čeleška propast. No pá sa mu ustánali nekolku sledi ud pučélnotu mu veličánstvu, kujétu trasi da ji uzmloži kacétu moži. Toj trasi tuj izgubénotu veličánstvu udvan négu i tuj ij náj-vidnija belegj na vatrešnotu mu sirumášstvu.

Sveti Iván Zlátoust ij upisal falosnustta kača idna bolest, prelična s ludustta, s manijata. Zaštotu, čeleka, kojtu više ni jé kadarin da useti i da analizira obektivnu reálnustta ij računat za lud. Toj misli za négu, či ij Napoleon ali Franz Joseph ali koj znáji kakaj drugji geroj. Toj ubarkva obektivnata reálnust sas négvite saništá. A tozi, kojtu se naduva ud falosnust, kojtu išti da badi viden ud drugijete sassém drugijjáče ud taj kacétu ij toj uistena, prez grandiozni hurti, prez négvotu himbenu, falšivu vladánji, prez négvotu izcepénu varvánji, prez négva himben glás i smeh, prez tuj, či išti da naprávi drugijete da mislat za négu či toj satu znáji, prez satu tuj tozi čeleč dukázva, či páti ud simptomite na ludustta, na manijata. Aku bijmi videli idin nisak čeleč, kojtu da se misli či ij po-visok ud planinata na kujatu se ij pukáčil, ni bijmi li dumali za négu, či ij lud?

No pá ima rázlika usreć ludija i tozi kojtu páti ud falosnust, ud visokumernust. Ludija čeleč drugijete gu gladet s užálvanji i ukájvanji, du katu falosija, kojtu gu računat za zdráv, toj glade drugijete hora ud gore i se računi po-gulem, po-hubav ud tej.

Pručutija profesor pu psihiatrija Brânzei dupalniva hurtite na sveti Iván Zlátoust. Toj taj ij kázval častu pate na négvite studenti: „Ludite ni sa tuka u špitále no. 7 ud Sokola. Tuka sa pacienti, bulnávi hora. Ludite hodat slobudni udvan špitále“.

Lud ali ničitev, zlamenuva čelec, kojtu ni je cel, ni je čitev, to jest ni je dubar. Idin pacient u psihiátričnija špitálj, kojtu ni je kriv zaradi négvata bolest, toj ij dubar, cel, čitev napreć Boga. Idin zdrav čelec, kojtu dubrovolnu se ustávi da pádni u manijata na visokumernustta, na falosnustta, toj ni je dubar, ni je čitev napreć Boga. Toj ij istenscija lud. Dá, práv ij bil profesora Brânzei: da ni ubarkami pacientete ud špitále sas ludite, kujatu hodat slobudni pu sveta.

Italiánsčija kritik pu teátar Giuseppe Grieco duma, či náj-orgolioznite hora ud sveta sa aktjorete. Tija, katu na scenata ublećat králsći dreji, ali dreji na nekuja geroje, stignat na sětne da se identificirat s máskata, kujatu ja nosat, s ličnustta, kujatu ja predstávet u teatrálnata igra i se vládat pá taj i udvan teátara.

Sveti Pável apostola na po-više pate mu deka i mu káni da se ublećemi u Isukrasta, za da si usvujemi Négvite useštbi: „Taj dára, kača idnija izbráni ud Boga, svetc i premilni, ublećeti se s idno premilustivu sarc i, s dubrustivust, s puniznust, s krotkust, s gulemu tarpenji“.

Se duma, či falosnustta žuveji po-više ud čeleka: se rudi napreć négu i umré na tri dni sled négu, to jest naidnaž sas zakupávanjétu. Aku nekuj rićé, či nikade ne pádel u greha na falosnustta, či nikade ne imál miselji ali useštbi za visokumernust, tozi čelec laži i prez tuj dukázva, či ij mlogu falos. Ud sate sturénjéta, sámú Divicata Marija ij imála právu da káži hurtite, ubáđini u kaštata na Liza: „Zaštotu Guspudin ij pugladel na

puniznustta na Négvata služčina“.

Falosnustta ni gji zabidva niti tezi, kujatu treba da predikuvat protiv falosnustta. Tuj ni zlamenuva, či tezi hora ni treba više da predikuvat. Naprotiv, kugá učat drugijiete, imat prelega da naučat i tija puniznustta. Sveti Iván Klimak, kojtu 40 gudini ij žuvel na Planinata Sináj, u négvata kniga „Duhovnata saljba ali pukáčvanjétu kantu Boga“, na dvádeset i šestata treпка na Saljbata piši: „Aku nekuja još sa vládani ud hargjevi naráve, no možat da učat drugijiete za tezi naráve, ustaveti gji da gji učat... Zaštotu, aku se zasramat ud sobstvenite nji hurti, za počnat, náj-sétne da tváret u práktika tuj kujétu tija predikuvat“.

Sveti Augustin mu ubážde jásnu, kuja sa gránicite na falosnustta i na puniznustta: „Falosnustta ij milata kantu samićeć sébe razšíréna čac du zanimárvanjétu na Boga; puniznustta ij milata kantu Boga razšíréna du zanimárvanjétu na samićeć sébe. Puniznustta pubedi falosnustta, taj kacétu Dávid ij pubedil Goljáta, taj kacétu Isukrast ij pubedil Sotuna“.

Pá sveti Augustin mu hurtuva i za *libido dominandi*, to jest želbata na čeleka da badi varhu drugijiete, da gji vláda, da nji badi guspudár; ij žaduvanji na čeleka za moštnust, za visoći funkciji ud kujatu da zapuvedva, da udlačva sadbata na drugijiete ali makár da glade drugijiete ud gore. Tazi ambicija da badat parvi sa ja imáli i Isukrastovite učenici. Zaradi tazi ambicija, Isus mlogjije pate gji ij gádil: „Tugázi učenicite sa se dubližili du Isusa i sa Gu zapitali: «Koj ij po-gulem u nebéskotu kraljéstvu?». Isus ij puvikal idno diténče, ji ij ugudil usreć tej i nji ij kázal: «Istenata vu ubáždem, či aku ni se varniti vaz Boga i ni stániti prelični s dicáta, niti kacé ni šté fleziti u nebéskotu kraljéstvu. Za tuj, sekuj, kojtu

se punizi kača tuje ditence za badi náj-gulemija u nebéskotu kraljéstvu»“ (*Mt. 18, 1-4*).

Možimi da sapčasami kolku pravédin ij bil sveti Augustin, katu ij kázal: falosnustta se rudi ud mila kantu samičec sébe, ud egoizam; puniznustta se rudi ud mila kantu Boga i kantu horata. Orgolioznija, ambicioznija čeleć, kojtu si ij želil idna funkcija i ij stignal na čelu, toj barži stáni diktator, tiránin. Toj néma više prijatele, negu sámú interesuvani slugji, kujatu gu hválat i gu gládat za nekakva házna ali pozicija. Toj se zatvori u bunkera na négva egoizam. Imperátora Napoleon ij dumal na négva sekretár Bourrienne: „Prijatelstvotu ij sámú idna hurta. Ás ni milvam nikugu“. Toj sámú sébe se ij milval. Ali da si spumenémi po-bližnata istorija na „náj-milnija sin na náruda“, kojtu ij bil predádin ud tezi, kujatu du tugázi sa gu sluguvali i sa gu hválili.

U truibata da daržimi pud kontrol *libido dominandi* da imami niprekasnatu napreć učite nauka i primera na Isukrasta: „Etu Ás sam vu dál primer za i vija taj da práviti, kaćétu Ás sam právil“.

Farisejscí formi na falosnustta

Isus častu pate ij utkrival falosnustta na farisejete, kujatu gji ij imenuval „hámešni zamnji“. No fariseje ima i dnés na sveta i za gji ima du katu svet za svetuva. Falosnustta na farisejete ij prekrita ud licimerstvu, to jest tezi hora želat da se pukážat napreć drugijete taj kaćétu tija nisa uistena, sámú za da badat puhválvani ud sveta.

„Jáu, na vás, licimerni pismuznánce i fariseje! Zaštotu vija učistiti vankašnata starna na garnéca, du katu ud vatre tozi garnéc ij palin sas smrád i gnuscé... Zaštotu vija sti kača uvarosanite grobnici, kujatu udvan sa

remnivi, a ud vatre sa palni s kostite na martavite i sas sekakvi gnusnávi raboti. Pá taj i vija se pukázvati čisti napreć horata, no ud vatre sti palni s licimerstvu i nipravédnosti“. (*Mt. 23, 25-28*).

Tezi sa farisejete, hora sas dvojin žuvot, kujatu izgladvat pravédni ud van, no sa glini ud vatre. Himbeni, falšivi hora, kujatu ni lažat sámu gá i gá sas hurti, negu lažat biz prestánka sas tejna cel žuvot. Idinsvenata nji želba ij da se pukážat hubanći napreć horata, da si ugudat idna hubanka máska, kujatu da nji iskriji istenskotu nji groznu lici. Tija némat nužda ud slávata, kujatu varvi ud Boga, Kojtu vidi dušata i sarcito na čeleka. Tija trasat sámu slávata, kujatu varvi ud horata, ud horata, kujatu nji vidat máskata.

Tuj ij licimerstvotu, greha, kojtu deli čeleka ud samićeć sébe i gu právi da žuveji dvojin žuvot, a máskata, kujatu licemera si ja ugudi na licitu, gu deli i ud Boga i ud négvite bližnici.

Sveti Gargul ud Nyssa duma, či parvite hora u zemálsćija ráj sa bili nadaréni sas *parrhesia* (garska hurta, kujatu se pretulmáčva prez: blizust, intimnust, obštuvanji). Tija sa izgubili tazi *parrhesia* na idnaž sas parvija greh. Napreć da greši, katu ij imál čista, bistra duševnust, čeleka ij žuvel u intimnust, u harmonija sas sébe si, sas Boga i sas bližnika i čać i sas živinite i sas celotu sturénji. No Sotuna ali gjávla (na garsći hurtata „diavol“ sastávina ud hurtite „dia“ i „bolos“ zlamenuva „tozi kojtu deli“), ij razdelil čeleka ud sébe si i ij uništil harmonijata ud sveta. Sigá čeleka ij putupén ud stráj, ud raznimirvanji, ud srám. I taj se pujaveva dvojnustta: reálnija čeleć i máskata nazać kujatu se kriji reálnija čeleć. U ondzi moment se ij pujavilu na sveta licimerstvotu. I sigurnu Sotuna

ij bil tozi, kojtu ij utdelil čeleka ud Boga.

Si spumenuvam, či idnaž Isus ij kázal na farisejete: „Váša baštá ij Sotuna i vija varšiti právbite na váša baštá, kojtu ij lažec i kojtu ij baštá na lažite“. Isus ubážde tezi hurti na farisejete, báš zaradi tejnotu licimerstvu, zaštotu licimerstvotu ij náj-gnusnávata forma na lažata. Farisejete, spured máskata kujatu si ja ugudat, sa razdeléni ud Boga, sa izolirani, utdeléni i ud horata. Samáta hurta farisej, pruizhážde ud judejskata hurta „paruš“, kujatu zlamenuva „razdelén“. Tija, farisejete sa se računali sami sébe, či sa sveti i savaršéni hora i sa se izolirvali ud drugijijete hora, da ni já se namuskurat sas tejnite grehve.

Psihologijata tvardi, či idna laža, kujatu ja ubádiš sto pate ali ja čuš sto pate, náj-sétne stáni istena. Fariseja, licimera si umené identičnustta, stáni preličin s négvata máška i ni si dáva isáp, či katu laži, négvata laža (za négu) stáni istena. Toj ij pudpalnu uverén, či ij savaršén i svet čelec, či néma niti kakaj greh i niti ni moži da greši i zaradi tuj, ni pudnáse nekuj da mu riče, či ij grešil. I sled tuj kako slédva? Lel fariseja licimer glade sate drugijijete hora ud gore, spured, či tija sa grešni a toj ij pravédin i se čudi, či kacé gji pudnáse još zemete tezi grešnici. I fariseja taj se ij molil: „Zafálem, Ti, Bože, či ni sam kača drugijijete hora: lákum, nipravédin i grešin!“.

Fariseja licimer ni si vidi sobstvenite grešci, zaštotu toj ij uverén, či ni moži da greši. No toj vidi greščite na drugijijete i gji nameri i tám kade gji néma, gji kritikova, gji udsadva, gji uveličeva i gji razseva pu sveta.

Licimerstvotu ij preličnu s idin mikroskop, kojtu uveličeva sobstvenite dubri starni na čeleka, a ud drugji vazgled uveličeva pá taj mlogu hargjevite starni na drugijijete hora. Etu zašto Isus ij kázal: „Ti licimer, zašto

vidiš slámkata ud ukotu na toja brát, a ni vidiš gredata ud tujétu uko?“ Tuj ij ilustriranu mlogu dubre ud anekdota na Anthony de Mello:

„Čitirima kalugjere sa se slogali da utidat u idno pustu mestu i tám da malčat idin mesec. Parvija denj satu ij varválu dubre, no na drugjija denj idina ij kázal:

– Ni znája dali ni sam zabrávil utklučina vratáta katu sam se mánal ud manastire.

– Kako si napravil, be! – skoknal ij drugjija na négu.

– Ni smi li se razbráli da malčimi cel mesec, a ti si si prestopil ubičávanjétu.

– Am pa ti? – braknal se ij i trécija u hurta. – Ti sigá kako si napravil? Ni si li prestopil i ti ubičávanjétu?

A čitvartija ij kázal:

– Sláva na Boga, či ud sinca kujatu smi tuka sámú ás sam ustánal da darža ubičávanjétu na malčénji.

Ud falosnust se rudi licimersvotu sas sate négvite formi: dvuličije, niiskrenust, kritikuvanje, čarnenje i kurenje na drugijete i nipudnásenje na niti kakvo upatvanje ud starna na drugijete. Licimerstvotu ij greh u paruv red za hora, kujatu treba da se trdat da badat sveti i savaršeni, kačétu naprimer misnici i kalugjere. No za da badiš svetéc, tuj iziskva gulema trdba i geroizam. S mlogu po-lésnu ij da si ugudiš idna máska na svetéc ud kačétu da badiš uistena svetéc. Za tuj, ne na náruda, negu na négvite učenci ij kázal Isus: „Pazeti se ud kvasa na farisejete, kojtu ij licimerstvotu“.

Cer protiv falosnustta

Kačétu seku smratin greh ima cer, taj i falosnustta si ima tejna cer i tozi cer se zvé PUNIZNUST. Na latinscí jazić hurtata puniznust pruizhážde ud drugjije dve hurti: *humi* i *halitus*, kujétu uznačáva čeleka,

kojtu stujé s ustáta na zemete, kojtu si udiše zeme, taj kaćétu Abrahám se ij bil hvarlil s licitu na zemete i ij kázal: „Etu, smeja da hurtuvam na moja Guspudin, ás, kojtu nisam ništu drugu udvan práh i pépelj“ (*Sturénji 18, 27*).

Pu kaćétu mu uči sveti Toma ud Aquino, puniznustta ima dve usnovi: istenata i pravédnustta. Istenata mu deka, mu more da se analizirami sami sébe, da se puznájmi dubre, da vidimi kako ud námu ij na Boga i kako ij náštu. Pravédnustta mu deka, mu more da dadémi sekumu tuj, kujétu ij négvotu: da dadémi na Boga sata čest i sláva, pu kaćétu ij kázal sveti Pável apostola: „Na Krále na vekovete, Niprumenliv, Nividim, na Idinstvenija Bog, čest i sláva!“ (*1 Tim. 1, 17*). Aku si dávami sami sébe na námu sámu idno trufiče čest i sláva, tuj zlamenuva, či kradémi, či právimi idna nipravédnust: kradémi ud Boga tuj, kujétu sámu Nému se dupáde.

Aku se analizirami dubre, kako za sapćásami u svazka sas námu? Istenata ij tazi: ud sami sébe nija smi ništu, mizerija i greh. Nija, kača sturénjéta, treba da prepuznájmi tazi istena i da kázimi zágjnu s pravédnija Jov: „Ás dumam na groba: «Ti si moja baštá». I na čarvejete dumam «Vija sti mujata májća i mujate sistri»“ (*Jov 17, 14-15*).

Sveti Jeronim taj duma: „Tozi, kojtu ij uverén, či ni jé ništu drugu udvan zeme i či skoru za se prevarni u pépelj, tozi nikade ni šté badi falos. I tozi, kojtu se misli kolku kas ij žuvota i kolku dalgja ij véčnustta, i kojtu niprekasnatu se misli na smračta i na négvotu telovnu uništvanji, tozi za badi punizin“.

Prekázva se za italiánsćija princ Roccarotonda, kojtu ij bil náj-hubancija i náj-bugátija muž ud celata ukulina. Zaradi tuj, toj ij stánal mlogu falos i suetin, pustoslávin.

Gládel ij sate drugijete hora ud gore i ne se rakuval s nikugu udvan s princve ud králsku kulenu. Ubičel ij mlogu luvdžijstvotu i zámánj ij hodil na lov ublekan u skapi dreji i sas skapa, blestašta uružija.

Idin denj princa ij naflezal dalboku u gurata i ij stigal pukraj idna peštera, na čijetu usći ij stujál idin stár pustinják, kojtu ij daržál čeleška kratuna (*čerep*) u racite. Pustinjáka ij gladel dalgju u тази kratuna (kokalicata na čeleškata glava). Princa gu ij zapital sprudnu:

– Zašto gladeš tolkusi u тази kratuna? Kako ištiš da duznáš?

Stárijia pustinják mu ij utguvoril krotku:

– Bij štel da znája, dali тази kratuna ij na neku princ ali na neku prosjak...

Etu idna istenska lekcija za puniznost dádina ud pručutija profesor Marťian Cotrău ud Iași (kojtu ij pučinal prez 1998 g.). S kulu 20 gudini napreć, idin néguv prijátel, kojtu ij predával anatomija, ij zamolil profesora Cotrău da mu nabáve idin čelešći skelet ud Fakulteta pu medicina, za da moži po-dubre da razjasni na učenicite lekcijite za čelešćija skelet. Katu ij nabável sate kokalici, kujatu sastávet skeleta, profesora Cotrău si ij puvikal prijátela u négva kabinet, ij vzal idna čuvála i ij počnal da baka u néja, idna pu idna, kokalicite, kujatu sastávet čelešćija skelet. I na seku idna kokalica, kujatu ja ij bakal u čuválata, profesora Cotrău ij právil idin kas komentár: „Etu idno čelešku sturénji preličnu s námu. Koj znáji kaće sa gu zváli? Kade da ij žuvel? Dali ij bil maž ali žina? Kolku da ij žuvel? Koj znáji kako ij právil u žuvota? Dali ij bil srécin ali nisirécin? Dali ij bil hubanći ali smešin? Tuj satu sámu Bog ji znáji“ i t.d.

Tezi komentáre sa bili náj-istenskata predika za puniznost, kujatu prijatele na profesora Cotrău ja ij bil

čul u négva žuvot. Pu pate kantu tej, s čuválata palna s kokalici na ramotu, tozi čeleć ij prepuznál, či sled тази лекција se ij izceril ud izkušuvanjétu na falosnustta.

Aku milvami istenata, tugázi treba da si duprémi čelutu du zemete i zaradi drugji uzrok: nášte sobstveni grehove. Da si spumenémi kaćé se ij pital mudrija čeleć: „Kade ij čeleka, kojtu moži da káži: «Sarcito mi ij čistu. Némam niti kakaj greh.»... Ás sam ništu napreć Guspudina“.

Ne falosnustta, a puniznustta treba da mu vláda i tuj ne sámu zaradi grehovete, kujatu smi gji napravili, negu i zaradi unezi gehove, kujatu ni smi gji napravili. Piši sveti Augustin: „Néma greh, kolku da ij toj gulem, naprávin ud neku čeleć, kojtu da ni moži da gu naprávi i drugji čeleć, aku ni bi imál puddarženji ud starna na Tozi, Kojtu gu ij storil“. Pá sveti Augustin u négvata kniga imenuvana *Confessiones*, izdiga kantu Boga slédnata mulitva:

„Za Ti nosa zafálnust, o, Guspudine, i za navistevam Tujétu Ime zaštotu si mi uprustil tolkusi zli i grešni právbi. Aku mujate grehove sa se istupili kaća leda, tuj se dalži na Tujata milust i milusarcnust. Pá spured Tujata milust ni sam napravil satu hargjevotu, kujétu bij mogal da ji napráva. Kako ni bij mogal da napráva ás, kojtu ubičem greha? Svedoča, či si mi uprustil sate grehove: tezi kujatu sam gji napravil ud mujata krivica, kaćétu i tezi, kujatu ni sam gji napravil spured Tujata milust“.

Piši Oscar Wilde, poeta grešnić, no kojtu ij prepuznával, či ij grešin, u *De profundis*: „Sigurin sam i zámanj za bada sigurin, či varhovnija moment za čeleka, ij tozi, kugá toj klékni u pepele, si udári gradite i taj si ispuvedva sate grehove ud négva žuvot“.

No aku samusébnotu puznávanji se svaršva tuka, to

jest kugá puznájmi i prepuznájmi, či smi ništu, smi mizerija i greh, još ni moži da hurtuvami za puniznust, zaštotu тази puniznust bi bilá pá falosnust. Tazi ij himbenata, falšivata puniznust na nekuja hora, kujatu mislat za tej, či sa mistici i usukvat krastijánskata puniznust sas samusébnotu budističnu uništevanji, sas Nirvána, sas pádenjétu, ruhvanjétu u Ništu, taj kaćétu ji ij predikuval Buddha. Tezi hora ni sa mistici, a narcisiste, zaštotu tija se vidat sámú sébe, si gladet tejnotu uništevanji i tuj uništevanji ji právat da rasté u tejnite oči. Tija si ubičet sobstevnotu uništevanji i ustánvat zaklinati, blokirani u tejna egoizam, to jest u tejnata falosnust. Puniznustta počniva u momenta u kojtu, sled katu smi sapćásali, či nija sami smi ništu, ni zastánimi tuka, negu utvádemi dálja i iznamerimi Boga i puznájmi, či Toj ij satu.

Čeleka ij uistena punizin tugázi, kugá moži da se moli zágjnu sas svetija Augustin: „Isuse moj, tuj kujétu me napalniva s rádust ij, či Ti si satu, a ás sam ništu, zaštotu aku ás ni bij bil ništotu, tugázi Ti kaćé bi mogal da badiš satu?“

Právu ij imál Blaise Pascal, katu ij kázal: „Pá taj opasnu ij za čeleka da puznáji Boga biz da si puznáji négvata sobstvena mizerija, kaćétu opasnu ij da si puznáji négvata sobstvena mizerija, biz da puznáji Spásitela, Kojtu moži da gu izceri. Sámú idno ud tezi puznávanejéta duvižde čeleka du orgolijite na filosofete, kujatu sa puználi Boga, no ne i tejnata sobstvena mizerija, kaćétu i du biznadeždnustta na bizbožnite, kujatu si puznávate tejnata sobstvena mizerija, biz da puznájate tejna Spásitel“.

Katu Marija ij kázala u kaštata na Liza: „Zaštotu ij

pugladel na puniznustta na Négvata služčina“, tá ne natratila udarénjétu na hurtata „puniznust“, negu na hurtite „ij pugladel“. Biz tezi hurti („ij pugladel“), biz uzveličevanjétu na Boga, Kojtu ij pugladel na néja i ij navaršil gulemi raboti u néja, Marijnata puniznust bi bilá sámú narcisizam, to jest pá falosnust.

Istena ij, či ni satu, kujétu leži u námu ij hargjevu. Imami u námu naturálني (prirodni) dárve, no imami i svarhприродни, Božij dárve: Božijata milust, Božijata prelika, dustujánstvotu da se naričemi Božij dicá i t.d. Istenata mu deka, mu more da utkrijmi u námu dvete licá, dvámata hora, taj kaćétu duma biskupa Bossuet: čeleka na greha i čeleka na milustta, da utkrijmi u námu tuj, kujétu ij ud námu i tuj, kujétu ij ud Boga. A pravédnustta mu deka, mu more da dadémi sekumu tuj, kujétu mu se dupáde: na námu puniznust, a na Boga sláva i uzveličevanji – taj kaćétu ij bilá naprávila Marija – za satu hubavotu i dubrotu, kujétu Bog ji ij ugudil u námu, naokulu námu i u nášte bližnici.

Puniznusta ni mu preči da glademi i se rádvami na hubavite neštá, kujatu Bog gji ij ugudil u námu, no da gji glademi i da nji se rádvami, taj kaćétu glademi idna kartina, idna risunka, zaštotu nikade ništé hválimi kartinata ali risunkata, negu hudožnika, kojtu ja ij naprávil.

Ud samusébnotu puznávanji, kaćétu i ud puznávanjétu na Boga, se rudi puniznustta. Zágjnu sas sveti Fráncisk ud Assisi da pitami biz prestánka: „Bože moj, Koj si Ti? Koj sam ás?“. A zágjnu sas svetija Augustin da se molimi: „Bože, dupusni me da Te puznája Tébe, dupusni me da se puznája méne!“.

Puniznustta ni zlamenuva slábust

Puniznustta prestáni da badi dobrodetelnust (dubra právba) i se prevrášte u hargjev naráv, u greh, tugázi kugá puniznustta ij sinonimna sas slábustta, sas straha, sas izgubenjétu na kurážijata. Nikuj ne praktikuval puniznustta, taj kaćétu Isukrast ja ij praktikuval, Toj, Kojtu ij bil Bog, ij vzal prelikata na robjaka. Isus ij kázal: „Naučeti ud Méne, zaštotu Ás sam punizin i sas krotku sarci“. No vaz Isukrasta mu učudva kurážijata i silata, kujatu ja ij pukázal u mlogijje slučaje; katu ij bilo nužnu, Toj ij vzal biče i ij udáril kogutu ij bilo nužnu da gu udári.

A falosnustta moži da uništi i da komprometira čeleka na dvá različni náčine. Parvu, tezi, kujatu imat moštnustta možat da vládat despotičnu, da si pudložat autoriteta na tejnite orgoliji, ambiciji i na tejnotu uzveličevanji. Ali, drugijja náčin: ud želbata da ni si izgubat populjárnustta, da ni badat videni hargjevu, da ni badat kritikuvani i čarnini, da badat hválini ud sate hora, da stánat simpaticni, da ni imat dušmáné, da badat glasuvani, tija ni si pukázvat autoriteta, negu malčat, zadremat, se právat či ni vidat. Tuj vladánji se rudi pá ud falosnust, no tazi forma na falosnustta ij po-hámešna, po-gnusnáva. Parvata forma na falosnustta moži da ričémi, či ni jé taj gnusnáva, zaštotu čeleka kojtu ij falos ima makár kurážijata da si naprávi dušmáné. Drugata forma na falosnustta ij iskrita ud máludušnustta, ud strašlivustta.

Svetcite, kujatu sa dubávili ud Boga vlást u Čarkvata sa imáli idna izvanredna puniznust. No, katu sa razbráli či Božijata ole ij da rábutat u službata na Božija nárud, tija sa dukázali pá takvazi izvanredna kurážija, energija i sila. Tazi sila izvire báš ud tejnata puniznust. Zaštotu puniznustta zlamenuva uslubudevanji ud kompleksa na populjárnustta i na prestiža, ud brigata či „kako za ričat

horata?“ i „kaće za me vidat drugjijete?“.

Etu i nekolku primere dubre puznáti u istorijata na Čarkvata. Sveti Augustin u dene katu ij bil izbrán za biskup ij pupádnal u idna kriza, kujatu gu ij zavéla du prága na izgubenjéu na nadeždete: bil ij jáku raznimirin i gu ij mačila idejata, či Bog gu ij napusnal. U unezi momente toj se ij mislil: „Dabe dnés si dávam isáp, či Bog me ij udhvarlil. Bog mi dareva tuj pučítvanji (da bada biskup) kača idna pláca tuke na zemete za málkotu dubro, kujéu sam ji naprávil u žuvota, zaštotu na ondzi drugjija svet ni šté me čeka niti kakva pláca“.

Katu ij prejal, po-više namoren, tazi funkcija za biskup, sveti Augustin ij ustánal čeleka na savaršénata puniznust. Toj paruv ij bil, kojtu se ij pudpisval s hurtite „Servus Dei“ (to jest „Božijata sluga“) i „Servus servorum Dei“ (to jest „Sluga na Božijte slugji“). Sas dalboka puniznust, sveti Augustin zámánj u négvite predíci ij iskal na vernicite da se molat za négu. „U mujate tažci raboti, pumugneti mi s vášta mulitva i vášta puslušnost... Zaštotu, taj kaćetu za vás ij haznuvitu ás da se mola na Božijata milusarcnust za váštu spasénji, pá taj nužnu ij i vija da se moliti na Boga za méne“.

No báš tazi négvata puniznust mu ij dála sila i kurážnust da si izpalni dubávinata vlást, pu Božijata ole. Primernu, ij izklučil ud reda na misnicite idin misnić, čijéu vladánji ne bilo u red sas negvata službena dlažnust. Sveti Augustin ij izprátil tozi misnić da si zasluži leba sas rabotata na négvite race.

Drugji primer za punizin, no kurážin pastir ij sveti Iván Zlátoust. Katu ij duznájal, či ištata da gu izberat za biskup na Konstantinopole, toj ij izbegnal u pustinjéu i se ij iskril u idna peštera. Náj-sétne sa gu namerili i sa gu izdignali na biskupsćija stol. Toj, ud na predikálnicata ij hurtuval protiv zlijte naráve i uholnustta na misnicite

i kalugjerete, na magistrátete i ministerete. Hurtuval ij čač i protiv uholnustta ud imperátorscía dvor. Ne se bujál ud tezi, u kujatu ij udril u négvite predíci.

Pá za takvizi primere na pudpalna puniznost i izvanredna kurážija možat da služat: žuvota na sveti Ambrozij i na sveti Atanás.

Idin ud náj-dubrite primere gu dáva Manenata sveta Terezka, kujatu se ij naričela samá sébe „idno manenu ništu“ ali „neštu po-málku ud ništu“. Etu kako piši samáta tá u idno pismu: „Znája dubre, či novite puslušnici (sistri) me računat za sprudna. No ás gji milvam s istenska mila i sam gutova da si álduvam žuvota za tej. No ni žéla tija da znájat kolku gji milvam ás. Nikade nisam želila da nji preigrája sarcáta, zaštotu znája, či mujata misija ij da gji zaveda vaz Boga... Mlogjije pate sam čula da dumat, či aku išta da dustigna neštu, treba da gji vzéma s dubrajta a ne na sila. No se znáji tuj, či nikuj ni jé savaršen sadovnič, taj, či na utre mi ričat, či sam imála právu, či sam se vládala sprudnu i ostru“.

Sveta Terezka ubážde s drugjije hurti, báš tuj, kujétu sveti Pável apostola ji ij bil pisal na korintejcete: „Méne tvarde málku me interesuva aku me saditi vija ali drugji čelešci sad... Tozi Kojtu me sadi ij samija Guspudin... Gá stigni, Guspudin za izvádi na videlu sate iskritite u tamninata právbi i za utkriji tuj, kujétu leži u sate sarcá. Tugázi sekuj za si dubávi plácata ud Boga“ (*1 Korintejce 4, 3-5*).

Tozi, kojtu dubávi ud Boga vlást, toj ni ja dubávi za négvata házna, za da se hváli s тази vlást, negu ja dubávi za da rábuti u službata na drugjijete. Dváta kráka na vlastta treba da badat zámánj PUNIZNUSTTA i KURÁŽIJATA. A za vlastta da ni pádni u despotizam ali u slábust, ij dubre da zapámtimi tuj, kujétu ij dumal sveti Fráncisk ud Sales: „Vášta kurážija da badi punizna, a vášta puniznost da badi kurážna“.

Gá misliš, či satu ti varvi nálevu...

Kako god mu se dugudi u žuvota, to ij za náštu dubro. Taj, či nide se briguva tolkusi za badeštetu i zabravi menatotu!

Sled dugadjájite ud New York ud 11 september, idna firma ij pukánila členvete na unezi drugijete firmi, kujatu sa uceleli sled atáka, da si pudelat mestotu, kujétu ij ustánalu nipuvredinu.

Idna sutirna, načálnika, šefa na bizupásnustta ij prekázal dugadjájite na tezi, kujatu sa uceleli: sate uzroci, spured kujatu tija sa ustánali žuvi sa bili DRÉBNI RABOTI.

Taj, kacétu vájda véc sti čuli, direktora na firmata ij ustánal žuv na tozi denj spured, či négva sin tugázi ij počnal da hodi u detskata gradinka.

Drugji ij ustánal žuv, spured, či báš tugázi ij izlezel da si kupi jádenji.

Idna žina ij zakasnela na rabota, spured, či né ji drančel budilnika (*saháta*).

Drugji nekuj ij izpusnal autobusa.

Drugji pak si ij nakaptel drejite s jádenji i ij trebalu da se preublecé.

Na drugji ne mu krénal automobila. Drugji se ij varnal ud na vratáta da utguvori na telefone.

Ditetu na drugji ne bilo gutovu na vreme za da jé zavedé na škula.

Nekuj ne nameril táksi.

Náj-čuduvitija primer ij na nekugu, kojtu na unazi sutirna ij ubul novi ubuštini. Pu pate kantu rabotnotu mestu ij trebal da zastáni u patikata, zaštotu novite ubuštini sa mu uráneveli krakatá. Zatuj toj i sigá još ij žuv...

Sigá, kugá ustána blokiran u tráfika, kugá treba se varna ud na vratáta da utguvora na telefone... to jest sate drébnite raboti, kujatu me jadosvat, se misla, či moži bi Bog išti da bada báš na tuj mestu u tozi moment.

Kugá nekupač misliš, či dene počniva nálevu za tébe, kugá dicáta ti se ubličet mlogu bávnu, kugá ni možiš da nameriš klučovete na automobila, nide bade sardit ali jadosin, zaštotu Bog tugázi rábuti i ima briga za tébe.

Naprotiv, misli se, či kugá satu ti varvi nálevu, moži bi ti s tujata rabota i s tujétu barzanji prečiš Boga. Zatuj, u takvizi momente nide se jadosva, negu zastani, prumisli i probaj da ni prečiš više Boga, Kojtu tugázi Se briguva za tébe.

Kugá Nebeto se utváre

Naračvanjétu na betlehemsćite jásli

Prurocite sa prurukuvali Négvotu purudénji još s mlogu vreme napreć to da se dugudi. Napisali sa starni varhu starni za Négu. Mlogijje legendi svarzani s Négvotu ime sa se pujavili. Máj či više ne imálu sveti hora u daržávata. Misnicite i pismuznánćete sa napravili ud verata redica suvi pravilá i martavi zákune, kujatu

po-više sa udstarnevali náruda ud négva Bog. Na sveta sa se pujavili falšivi mesija, no niti makár tejnotu pugubevanji ne ugásnalu nadeždete či Toj za dodi. I Udkole Čekanija ij dušal. U unuj vreme Rimljánskata imperija ij vládala sveta. Garscija jazić ij bil oficijálin. A judejskotu duhovenstvu ne puznávalu druga stolica udvan Jerusálem. I gulemotu zaplášvanji na pagánstvotu ij bilo gutovu da se razsipi, taj kaćetu se razsipva seku religiozna sistema kujatu ni jé utemeléna ud Boga. Taj dára: idno idinstvenu vladánji, idin idinstven oficiálin jazić, idin idinstven centar na duhovnostta i gulemata biznadeždunst uzrukuvana ud krivite pagánsći veri, taj ij izgladval sveta u kojtu ij dušal Guspudin Isus Isukrast.

•••

Bog ij daril i na ángelete kadarnustta da mislat i da dejstvat slobudnu. Pu vreme na idno takozí klánenji, Lucifer – tejna puglavár, ij nizaduvolin ud négvotu stánji i ij pužélin samija toj da stáni del na Presvetotu Trojstvu, preličin s Baštata, Sina i Svetija Duh: „*Ti si kázal u tujétu sarci: Za se pukáča na nebeto, za si izdigna prestola po-visoku ud dzvezdite na Boga; za zastána na planinata kade se sabiret bogovete, na srećnoštnata ji starna; za se pukáča na oblacite, za bada kača Previsoćija*“ (Isája 14, 12-14). Falosnostta na Lucifera, kojtu ij štel da badi preličin s Boga, ij prunizala nebeto kača idna bljaskávica. Trécija del ud ángelete sa slédili Sotuna u négvotu pudiganji. Čeleka se ij ustávil pretaglin i toj ud tazi sotunska izmáma. Ud tugázi nasám, naslédnicite na Ádama niprekasnatu greševat katu želat da stignat du Božijata sláva, makár či ni možat niti da se dubližat du Božija haráakter. Nad celotu sturénji ij natažel GREHA protiv Boga. Tozi universálin greh ij puskávan i razžarávin ud seku ličin

ali obšt greh. No Isus Se rážde i žuveji puniznu. „*Toj, makár či ij bil preličin s Boga, ne Se vazdigal da badi idnákuv s Boga, negu naprotiv, Se ij sablekal Sébe si i ij vzal prelikata na robjaka za da stáni preličin s horata*“ (Filipence 2, 6-7).

Isus ij stáanal Božij nositel na náj-puniznija náčin puznát u Négvotu vreme. Toj Se ij uteluvil za da utkriji na celotu sturénji pretisnatu ud greha na falosnustta, puniznustta na Božijata prelika.

•••

Bog nikade ne ustávil čeleka samičec. Uvec ij bil pukraj négu, pu nekuga iskrušum, a drugjije pate vidnu, nekugá kača krotku šumenji, a drugjije pate kača silin garměž na tamni oblaci, nekugá malčeškom, a drugjije pate u glasuviti pruručánstva. U seku saldza, u seku žalust, u manenite i barzuprumenlivite rádusti, kacétu i u náj-gulemite izpalnevanjéta, Bog uvec ij bil tukašin.

Naračvanjétu na betlehemskata seja utkriva Božánskotu briguvanji srešte čeleka. Isus Se uteluveva za da badi tukašin i tuka sas čeleka i usreć horata. „*I Hurtata telu ij stánala i ij žuvela usreć námú, palna s milusti i sas istena. I nija smi gladeli Négvata sláva, kujatu ij slávata na Idinrudénija ud Baštata*“ (Iván 1, 14).

Svetija Atanáž upisva mlogu hubanči slédnotu naračvanji na betlehemsčite jáslí: „*Bog ij stáanal nositel na čelešku telu, za čeleka da moži da stáni nositel na duha*“. Isus Se ij ublekal u čeleška natura za i nija da možimi da se ubelčémi u Božánska natura. Drugjije Božij slugji pak dupalnivat: „*Isukrast ij pudnél satu tuj, kujétu nija smi ji zaslužili, za nija da možimi da dubávimi tuj, kujétu Toj ji zavredva*“. „*Isukrast ij nosil nášte ráni, za nija da badimi izceréni*“. „*Isukrast ij bil*

udsadin zaradi nášte grehove, za nija da badimi právedni pu Négvata bizgrešnost“. „Toj ij prejal nášta smrać, za nija da možimi da badimi delnici na Négva žuvot“. Zaštotu, kolkutu i da bijmi bili puželni da razdelimi Koladata ud Velićija petak, Uzkrasnénjétu ud Duhvete i Duhvete ud Koladata, ni šté možimi da napravimi drugu, udvan da nacepimi Isusovotu naračvanji za celija svet i za seku idin ud námu.

•••

Tuj ij sassém na kasu naračvanjétu na betlehemscíte jásli. Sekuj idin ud námu moži i samićeć da nameri još drugijije i drugijije naračvanjéta na jáslite ud Betlehem. I sekuj idin ud námu treba da badi pudpalnu uverén, či nismi ništu po-više, ud idnija punizni jásli za Isusa. I nikuj ud námu da ni misli, či Bog Isukrast bi želil da Se rudi na drugu mestu, udvan u nášte vatrešni duševni jásli. Zaštotu Isus milva jáslite. Sirumášcite jásli sa bili náj-preličnotu mestu za Négu. Gulemite kaštéli u kujatu falosnustta ij tancuvala válsa na véčnata smrać bi bilo idno nipreličnu mestu za Négvotu uteluvevanji. Isus ij Spásitela na prupádnalite hora. Toj ij Svetlustta, kujatu sveti u tamninata. Toj ij Ogane na zamraznatite sarcá. Toj ij Milata na tezi, kujatu si prepuznávat slábustite...

Da nastujevami u verata

Aku se prumislími na betlehemskata seja i si predstávimi kartinata ud vremeto na Isusovotu purudénji, za mu dodí u pamećta idna pitanka: „Kakvi sa uzrocíte, kujatu mu prečat námu dnés da se sretimi ličnu s Boga Isukrast?“. Pastirete ud betlehemskotu puljé sa si napusnali čiporete, sa si paratsisali idinstvenata rabota, kujatu nji ij nosila duhodak, za da putrasat i namerat Ditetu, čijétu purudénji sa ji navistevali

ángjelete. A mudrácite „ud dzvezdite sa naučili da se klánat Tébe, Slanci na Pravédnustta“, katu sa tragnali i tija na pać da putrasat Isukrasta Krále.

U sétnite gudini sé po-više se hurtuva za sekularizácija, za pagánsći tradíciji, za Dedu Kolada, kojtu kradé ud Isukrastovata sláva, za magazine, za pudáraci, za jascé i pićé, za koladni darvá i t.d. I dumami, či satu tuj nosi otguvornustta za udstarnevanéjtu na horata ud Isusa i pu tuj, za udstarnevanjétu na čeleka ud sobstvenotu spasénji, kujétu nosi sámú idno ime: Isus Isukrast.

No tuj ij istensku sámú du nejdi. Da se mislimi kade sa bili vernite hora, katu Se ij rudil Isus? Kade sa bili misnicite, farizejete, pismuznáncete, puglavárete na sinagogite? Tija sa imáli napreć tejnite oči zákuna, sa puznávali pismáta na prurocite, sa čali za Mesija gá god sa se sabireli i sé pá ni smi sretili niti idin ud tezi u betlehemskata seja. No u sejata ud Betlehem sa varváli pastire, dolni hora, kujatu ne bili prejati u mlogjije evrejsći obštnusti. I sa utišli u sejata i astrolozite, „kujatu sa gátali u dzvezdite“ i ne znájali ništu ud pruručánstvata na Stárijá Zákun, a tejnite bogove sa bili dzvezdite i duhodaka kojtu ij izvirel ud sotunskotu puznávanji na tezi tájni.

I taj stigami du idín paruv otgovor na nášta pitanka, kujatu glási: „Kakvi sa uzrocite, kujatu mu prečat námu dnés da se sretimi ličnu s Boga Isukrast?“ . A otgovora na pitankata ij: „Mu preči da se sretimi s Isusa nášta tvrde gulema religioznust“. Dá, nija tezi praktikánte, verni krastijáne „ud dedva mu dedu“, „ud dve hiljadi gudini“, nija kujatu puznávami Svetotu Pismu i izpalnevami ostru sate čarkovni pravilá, nija treba parvi da naučimi lekcijata na betlehemsćite jásli! Da se pázimi da ni já iznikni u

námu semčitu na náj-tažčija greh: FALOSNUSTTA! Da imami briga, či na Strášnija sad nište puznájmi Isukrasta u Négvata puniznust i, razdeléni ud Négu, za pádnimi u véčnata propast! Osubitu mu debni opasnustta da ni se sretimi s Isukrasta, nija, kujatu se zaduvolimi s nášta vera i nášta religioznust i zanimárvami da se punizimi za da moži Toj da se vazdigni u námu. Svetija Pável apostol, katu ij sapćásal тази opasnust, ij upisal primera na négva žuvot, u kojtu, za da se upázi nekaćé ud udstarnevanjétu ud spasunosnata milust, ij dál gulemu pućitvanji na vatrešnata borba i prutivnust srešte sate hargjevi čelešči naráve. Etu kako ij napisal toj: „*Se vládam sprudnu sas mujétu telu i se prutiva na sate négvite zli naráve i želbi za da ni dustigna, sled katu sam predikoval na drugijiete, samija ás da bada udstarnén*“ (1 Korintence 9, 27).

Saštata opasnust ja vidi i Pápa Benedikt, kojtu ij predál du sigá mlogjije naračvanjéta u kujatu mu deka da imami lični i kátadenšni vrazci sas Isukrasta, udvan liturgičnija žuvot ud vremeto na svetite misi. Istena ij, či taj kaćétu pastirete nosat otguvornustta za tejnite čipore, taj i oscete sa otguvorni za pastirsčite bláguslove.

Moži da mu preči na náštu sreštenji s Isukrasta i saznátelnustta na nášte grehve. Sled čudésnija ribolov, Pétar duma na Isusa: „*Guspudine, izlez ud vaz méne, či ás sam grešin čeleć!*“ (Luka 5, 8). No Guspudin ne se mánal, zaštotu néma takazi gulem greh, kojtu Toj da ni moži da gu uprusti, udvan greha na tozi, kojtu ni verva u Négvata možnust da dari udgrešénji i pu tozi náčin puvredi Négva Duh s Kogutu žuveji i kraluva u idinstvu preku sate vekove.

Ij dubre puznát primera na idin maž ud Ámerika, kojtu ij utišal vaz doftura psihiátar, spured idna psihična problema, kujatu mu ij zasegala obštestvenija žuvot. U

négvotu ditinstvu, tozi čeleć ij hodil redovnu na misa. U vremeto na misite misnika ij hurtuval častu pate za takvizi hora, kujatu imat problemi prelični s problemata ud kujatu ij počnal po-kasnu da páti i tozi máž. Misnika ij dumal táj: „Tezi hora treba da utidat u pakale!“ . I sate vernici sa udguváreli „Ámen“. Tozi čeleć ne sámu či ij ustánal dalgju vreme markiran ud hurtite na misnika, no si ij naprávil i idna grešovna predstáva na Boga i taj ij ustánal deléku ud Négu, makár, či ij bil pužélin da Gu puznáji. Vidit li, niti pastirete, niti mudrácite ne bili sveti. No sa nastujevali da utidat vaz Isusa. I tuj tejnu nastujevanji ij bilo parvija rázkač kantu spasénjéu. Tozi rázkač gji ij naprávil sveti, taj kaćétu dumat baštite na Čarkvata: „*gá god čeleka proba da si predeleji nekuja čeleška slábust, toj stánva duhovin čeleć*“.

Istena ij, či nivervanjéu u uteluvénjéu na Isusa ud Svetija Duh i ud Divicata, dveumenjétata svarzani s: Négvotu Božánstvu, Négvotu propnivanji na križa, Négvotu Uzkrasnénji, Nebuutvádenji i Slezvanji na Svetija Duh, mu dávat prelega da se zabunimi i da prumislími na prečćíte puznáti ud námu sinca pu pate na duhovnustta. Seku krastijánin puznáva i verva makár tezi nekolku spasunosni isteni.

U tezi zimsći deni sled Svetata Kolada, nekuj ud námu moži da badi žálin. Žálin zaštotu ij pretisnat ud saznátelnustta na négvite grehve. Mlogijije pate smi greševali, varváli smi pu mlogijije niprávi patišta. Da se prumislími još idnaž na Isusovotu purudénji i da se napalnimi sas nadežde, katu razberémi i vervami, či Toj, uteluvénija Králj na Universa Se ij rudil i za mujéu spasénji. Da nastujevami da vervami u upruštinjéu na nášte grehve, makár i nášta cela vatrešnust da mu ubázde, či néma spasénji za nášta duša! Da se sdružimi

sinca pu pate kantu jáslite! I, koj znáji, sled katu smi napravili u nášte sarcá gurašti jáslu za Isusa, moži bi da ni se varnimi pu saštija pać pu kojtu smi utvádeli, preličnu s Trite Krále ud na Ráždenji. No da ustávimi tuj u racite na Guspudina. Za sigá sámú da nastujevami da vervami i da varvimi kantu Négu taj kaćétu smi nija. Da ni si utkážimi náj-skapija pudárak sigá u novata gudina: pudáraka na náštu ličnu sreštenji s Guspudina Isusa Isukrasta, pruslávínu da Mu badi Imetu!

Darvete na Duha Svetija

Utkrivanjétu na darvete na Duha Svetija si tagli korena još u pruručánstvotu na Isája za prestiganjétu na Mesija: „Izdanka za izlezi ud trupa na Jesej i ud négvite žili Lastár za purasté. I nad Négu za si pučini Božija Duh, duha na mudrustta i na razbirenjétu, duha na slogata i na jákustta, duha na puznávanjétu i na dubrosavestnusta. I Négu za Gu napalni sas straha Božij“ (11, 1-3). Tradicijata na Čarkvata tvardi, či tezi dárve gji dubávet sate vernici prez tájnustta na

Krašťenjétu i osubitu na Putvardénjétu. Sveti Pável duma: „Zaštotu tezi, kujatu ud počnivanji gji ij puznával, víc ij udlačil tija da badat prelični s licitu na Négvija Sin“. Prez tezi hurti, sveti Pável pusočva, či pu milustite da tezi Tájnusti, čeleka stáni preličin s Isukrasta i pudile s Négu darvete specifični za Négvata rolja na Mesija.

Sveti Ambrosij taj piši: „Spumeneti se, či vija sti dubávoli duhovnija pičet, duha na mudrustta i razbirenjétu, duha na pravédnotu sadenji i na kurážnustta, duha na puznávanjétu i na pubožnustta, duha na svetija stráh kantu Boga. Pazeti tuj, kujétu sti ji dubávoli. Bog Baštá vu ij belezal s Négva belegj; Guspudin Isukrast vu ij ukripil i ij ugudil Négvija zálog – Duha u vaše sarcá“. Pu vreme na svetata misa ud na Duhvete, molimi slédnata mulitva: „Na tezi, kujatu imat vera i vervat u Tébe, dari nji sedemte sveti dárve“.

Gá pudile tájnustta na Putvardénjétu, biskupa si puloží racite nad kandidátete i taj moli: „Satmožni Bože, Baštata na náša Isus Isukrast, Kojtu ud uda i Duh Sveti si dál nov žuvot na tezi Tujé dicá i si gji uslubudil ud umačíte na greha, prati Guspudine nad tej Duha Svetija, Raztušnika, dari nji duha na mudrustta i razbirenjétu, duha na slogata i na možnustta, duha na puznávanjétu i na pubožnustta i napalni gji tej s duha na Božija stráh, pu Isukrasta náša Guspudin. Ámen“. Sled to biskupa putvardi seku idin ud kandidátete, katu naprávi belega na svetija križ na čélutu sas svetija ulij i káži: „Prejemi pičeta na dara na Duha Svetija“.

Tradicijata tvardi, či sedemte dárve na Duha Svetija sa slédnite: mudrustta, razbirenjétu, slogata, izdarželivustta, znánjétu, pubožnustta i straha Božij. Tezi dárve na Duha Svetija ni sa takvizi dárve za čeleć, kojtu ij u gulema nužda da moži da gji upotrebuva; tezi dárve

se namervat u čeleka tolkusi vreme, kolkutu toj ustáni u stánjětu u kujětu se namervat svetcite.

Tezi dárve pumágat, dára, čeleka da moži da stáni preličin sas svetcite i tija usavaršenstvuvat krastijánsčite kripusti: verata, nadeždete i milata – ud idna starna, kaćětu i predpazlivustta, pravědnustta, izdarželisvustta i umerěnostta. Idejata ij, či tezi dárve pumágat čeleka da vzěmi del ud žuvota i naturata na Boga, sigá u tozi žuvot, kaćětu i u věčnija. Morálnija žuvot na krastijánete ij puddaržen ud darvete na Duha Svetija. Tezi dárve dukárvat čeleka da badi puslušin i da sledi dekanjětata na Duha Svetija. Tija (darvete) dupalnivat i usavaršenstvuvat krastijánsčite kripusti.

Dara na straha Božij pumága čeleka da utbiji greha i da ni trasi sámu zemálsčite (storinite) neštá, a da trasi zámánj da pučitva i milva Boga. Náj-glávnotu za tozi dár ij, či toj duvižde du idno dalboku pučitvanji na Božijtu veličánstvu. Prez tozi dár čeleka stáni saznátelin, či toj ij sámu idno sturěnji pudpalnu zavisimu ud Boga i ima guraštata želba nikade da ni badi razdelén ud Tozi mulistiv Bog.

Častu pate tozi dár ij grešovnu razbrán zaradi hurtata „stráh“. Tuka straha ni treba razbrán kača straha na slugata ud négva guspudár, kača stráh ud nekakva Božija pedépsa, bilá tá pedépsa u tozi zemálsći žuvot ali věcnata pedépsa u pakale. Straha Božij ij straha na sina, kojtu dubližva čeleka du Boga, du Božijata ole i gu pumága da zabidi greha sámu ud mila kantu Boga. Preličnu s tuj, idno dite ni treba da badi puslušnu kantu négvite rodnici sámu ud stráh da ni badi pedépsanu, negu spured, či gji milva i pučitva.

Tozi dár usavaršenstvuvá osubitu nadeždete: čeleka pučitva Boga sámu spured, či ij Bog i se uverva u

Négvata sveta ole i si žuveji žuvota pu Božijata ole. Saštu ud tozi dár pruizhážde i drugji: pučélutu na mudrustta ij straha Božij“ (*Siráh 1,12*). Po-više: tozi dár usavaršenstvuva i kripustta na umerénustta, kripust kujatu deka čeleka da upotrebuva satu s mudrust i mera, da ni prekaleva s ništu, osubitu tugázi, kugá ij hurta za telovni, zemálsći zaduvolstva. S uma razsvetlén ud verata, umerénustta kontrolirva čeleščite naráve. Umerénustta ij svarzana sas straha Božij, zaradi tuj, či čeleka usaznáva, či Bog ij svet i za tuj Gu pučítva i uzveličeva i prez namalevanjétu na négvite čelešći (zemálsći) želbi i právbi.

Prez dara na straha Božij čeleka se vazdigni du **dara na puožnustta**: čeleka milva i pučítva Boga katu Gu vidi kača néguv nebésći Baštá i saštuvremennu pučítva sate drugijete hora, kujatu sa i tija dicá na saštija idinstven nebésći Baštá. Pu tozi náčin dara na puožnustta usavaršenstvuva kripustta na pravédnustta i pumága čeleka da si izpalni dlažnustite kantu Boga i kantu bližnika. Taj čeleka ni izpalneva sate tezi dlažnusti sámu spured idnija ostri zákune i pravilá, negu i zaradi milata i pučítvanjétu kantu nebésćija Baštá i kantu négvite bližnici. Kača primer možimi da ubádimi, či nija ni daržimi zápuvestite sámu zaradi tuj, či sa zápuvesti, negu gji daržimi ud mila kantu náša nebésći Baštá i kantu nášte bájce i sistri u Guspudina.

Dara na znánjétu pumága čeleka da misli i preceneva právilnu istenite na verata. Pud rakovodstvotu na Duha Svetija, čeleščija um právi právilni precenći varhu zemálsćite reálnusti i náčina pu kojtu tezi reálnusti sa svarzani s věčnija žuvot i s krastijánskotu savaršenstvu. Taj, či tozi dár ij idno speciálnu razsvetlevanji, kujétu dupušte čeleka da puznáji, či sate

storinite (zemálsći) neštá sa prázni i pusti i da ni mu stánat prečulcí pu pate kantu négvotu uidinvanji s Boga. To jest, čeleka puznáji kaćé treba da uputrebuva právilnu zemálsćite neštá i po-više, kaćé tuj uputrebuvanji moži da badi svetu i pravédnu napreć Boga.

Saštu, dara na znánjétu dáva na čeleka idno speciálnu „useštenji“ na verata, za taj toj da moži da si dadé samićeć isáp, aku neštu ij saglásnu ali ne s verata, makár tozi čeleć da ne slédval teologičesći škuli. Taj, či tozi dár mu pumága da puglademi vatre u nášte duši, da se utvažimi ud materiálnite neštá i da se pukájmi aku smi uputrebuvali niprávilnu tezi neštá ali aku tija sa stánali já nekugá prečulcí na nášte vrazći s Boga. Sveti Toma ij dumal, či dara na znánjétu usavaršenstvuvu kripustta na verata, no ij svarzan i sas usavaršenstvuvanjétu na predpazlivustta, pravédnustta i umerénustta.

Prez **dara na izdarželivustta** čeleka moži da predeleji trudnustite i da pudnesé bulevite i nakázete s tarpelivustta i možnustta daréni ud Boga. Tozi dár na izdarželivustta mu gu dáva Duha Svetija i s négvata pomušť nija možimi da se prutivimi na zlotu i hargjevotu i da se trudimi s upuritust za věčnija žuvot. Pu tozi dár čeleka se napalni s energija, upuritust i gutovnost i négvotu uvervanji se uveliči du katu stáni kripust. Primernu, sveti Maksimilián Kolbe ne sámu, či ij bil gutov da si dadé žuvota umestu drugji i da prejémi grozna smrać, no ij imál uvervanji či za pubedi, či za predeleji zlotu i za dustignija věčnija žuvot.

Dara na slogata dukárva čeleka da badi puslušin i utvorin kantu Božijte naračvanjéta i savete svarzani s négvite právbi i raboti za taj čeleka da stáni svet i da se spasi. Tozi dár pumága čeleka da si dadé isáp kuja raboti sa dubri, kujatu treba da gji právi i kuja sa zli i

treba da gji zabidva. Tozi dár dukárva čeleka uveć da se pita: „Dali tazi právba za me dubliži du Boga i za me zavedé kantu rája?“.

Očevidnu tozi dár ij svarzan s kripustta na predpazlivustta, no du katu predpazlivustta dejstva pud svetlinata na verata, dara na slogata rábuti pud rakovodstvotu na Duha Svetija. Pu nekugá, Božijtu naračvanji, Božija savet vájda ni moži da badi razbrán ud čeleščija um i pu tozi dár čeleka gu prejémi. Aku vžémimi nanovu primera na sveti Maksimilián Kolbe, álduvanjétu na žuvota mu umestu drugugu ij právilnija žest, makár či čeleščija um, čeleškata natura mu deka da si pázimi náša žuvot. Prez tozi dár čeleka si pázi pravédnustta na duševnustta, moži da dadé právilni rešénjéta u trudni i ninadézni situácii, moži da dadé právilni savete na drugijete.

Dara na razbirenjétu pumága čeleka po-dubre, potémelnu i po-dalboku da razberé božánsčite isteni na verata. Duh Sveti razsvetli čeleščija um za da puznáji istenata i gu pumága da ubigarni i usvujé intimnu tezi isteni. Náj-glávnotu svarzanu s tozi dár, ij tuj, či toj pumága čeleka da se zadalbuči u tájnustite na tezi isteni i ne da ustáni sámú udgore (na puvarhnustta). Tozi dár dejstva na po-više náčine: utkriva tájnite smisale na Svetotu Pismu; utkriva zlaménjétu na simbolite; utkriva božijata raka, kujatu rábuti u čeleščija žuvot, čac i u náj-tájnite i težči situácii i utkriva duhovnite reálnosti, kujatu se namervat udtáta vankašnite izgledé. Tozi dár usavaršenstvova kripustta na verata. Sveti Toma ij dumał: „Báš i u tozi žuvot tugázi, kugá duhovnotu uko ij učistinu prez dara na razbirenjétu, čeleka moži na nekakaj náčin da vidi Boga“ (*Summa theologiae* 69/2/3).

Dara na mudrustta pumága čeleka da preceni i naredi sate raboti i neštá saglásnu Božijte zákune i u harmonija sas uidinvaštata s Boga mila. Duh Sveti pumága čeleka da puznáji Božijte reálnusti i taj da purasté u obštuvanjétu s Boga. S tozi dár, seku čeleška duša moži da dustigni du náj-dalbokutu puznávanji na božánskotu. Primernu sveta Terezka ud Lisieux, makár či ne slédvala niti kakva teologičeska škula, ij imála mudrustta da puznáji Božijte patišta i zaradi tuj ij bilá pruvazglaséna kača Doktor na Čarkvata. No tozi dár glási i za idna praktičeska mudrust, kujatu mu deka da uputrebuvami Božijte ideji kugá analizirvami taj čeleščite, kačétu i božánsčite problemi. Tuj zlamenuva, či tozi dár orentirva čeleščite právbi pu božánskata ole.

S pumuštta na tozi dár čeleka za vidi i preceni sate neštá – rádust i žalust, zaduvolstvu i buleva, uspeh i niuspeh – ud Božija vazgled i taj za prejémi satu sas duševnu spukojstvu, s duševin mir. Sas mudrust, sate raboti, čac i náj-hargjevite, čeleka moži da gji vidi či nosat božánska cennust. Primernu dara na mudrustta dáva cennust na mačeničestvotu. Prez tozi dár, čeleka se izdigni utgore mudrustta na tozi svet i žuveji u Božijata mila. Za tuj dara na mudrustta usavaršenstvuva milusarcnustta.

Uistena darvete na Duha Svetija sa veličánstveni, glávni i nužni za náštu pusveštovanji i spasénji. Seku krastijánin treba da se moli na Duha Svetija da mu práti i upáli dušata s tezi dárve. Svetija baštá pápa Iván Pável II-ja ij dumał: „S tezi dárve smi preprávinu da izpalnimi seku dlažnust i smi kadarni da predelejmi sate trudnosti i tažkusti“.

Blaženi sa tezi...

Čeleka ij storin za blaženstvu

Katu ángjela ij flezal u kaštata na Tobias, gu ij puzdrável sas slédnite hurti: „Radustta da badi zámánj s tébe!“. Sas saštite hurti néka da sa puzdráveni sate kujatu četat тази kniga: „Radustta da badi zámánj s vámu!“. A tozi pozdrav moži da ubádi neštu i za temata na tuj, kujétu slédva, to jest: rádust, blaženstvu; po-točnu blaženstvata, kujatu sa uistena osemte patišta kujatu Isus mu gji prepuračva u Evangjélitu. Tezi patišta duviždet kantu blaženstvu.

Dubre puznatu ij ud sekugu tuj, či čeleškotu sarci ij storinu za rádust, za blaženstvu. Piši idin indijscí poet u idin néguv himn puklunén na radustta: „Sate sturénjéta se ráždet ud rádust, se zapázvat prez rádust, napreduvat kantu radustta i se vráštet u radustta“.

Sate čelešcí aspiráciji i želbi, sate useštbi na náštu sarci, sate nášte miselji, sate nášte právbí imat idna idinstvena cěl, kujatu ij blaženstvotu. U satu kakotu čeleka varši, toj trasi blaženstvotu. Čac i tozi, kojtu se sámubiji, kojtu se ubesi – taj kacétu bi kázal Blaise Pascal – u negvata dalboka biznadeždnust, čac i toj trasi blaženstvotu. Blaženstvotu, radustta sa nužni u náša

žuvot, taj kaćetu ij nužin vazduha za nášte drobve, taj kaćetu ij nužna kravta za náša organizam, taj kaćetu slancitu ij nužnu za da ima žuvot na zemete.

Bijmi mogali da kážimi, či radustta ij biologična, orgánična nužda. „Radustta na sarcito ij žuvota na čeleka – piši u *Knigata na puguvorćite* – du katu žalustta suši kokalicite. Taj kaćetu muléca razjadé drehata i čarveja darvotu, pá taj melankolijata uništi čeleškotu zdrávi“.

A aku čeleka ij storin za blažéntsuvu, tugázi zašto pu sveta ima tolkusi žalust i nistréca? Literaturata na sate nárudi ij palna s anekdoti, kujatu tvardat, či u celija svet néma niti idin blažen čeleć. Za Buddha se prekázva, či idin denj ij utišlá napreć négu idna bedna žina, kujatu si ij nosila na race tejnotu martavu dite. Krištela ij ud bulevi žinata i ij iskala na Buddha da ji izceri ditetu. Učenicite na Buddha sa mislili za néja, či ij luda, zaštotu tija ne si dáli isáp, či ditetu ji ij martavu. Buddha ij kázal na žinata, či bi mogal da ji uzdráve ditetu, no zaradi tuj neštu da badi vazmožnu, žinata treba da mu dunesé nekolku semčita ud gurčica (*muštar*), kujatu da badat nabráni ud gradinata na idna familija, kade u sétnite gudini ne umreli: niti idno dite, niti idin brát, niti idin prijatelj, niti idna rudnina i kade ne se dugáždela niti idna nistréca. Žinata se ij zarádvala i ij krénala da trasi tezi čuduviti semčita. Počnala ij grešnata da trasi ud kašta na kašta, no kako ij duznájala? U neku familija ij pučinal baštata, u druga pak májćata. U nekuja familija nekuj se ij razbulel ud tažka bolest, po-natáta pak nji ij umrelu idno dite, a još po-déléku na odara ij ležal idin stár nikadarin čeleć. Pusnala se ij véc nuštta, katu žinata se ij varnala vaz Buddha s prázni race. Više ne smejala da mu išti da ji izceri ditetu. Razbrála ij tá, či žalustta i nistrécata sledat

sadbata na seku čeleć na тази zeme.

Vájda bijmi mogali da pumislími, či u dněšnja moderin svet, sas sate nepreduvanjěta i dustiganjěta na naukata i tehnikata, na medicinata, sas ogromnata industrija na zabávata i na telovnite zaduvolstva, horata sa stánali po-blažěni. Sámu, či neštáta nikak ni stujat taj, negu naprotiv. U negvata enciklika *Gaudete in Domino* (Rádvajti se u Guspudina), ud 1975 g, pápa Pável VI-ja izjaveva, či sas sate tehničesći i naučni napreduvanjěta, sas satu materiálnotu dubrostánji, dněšnja svet ni jě po-blažěn ud kacětu nekugá. Dněšnja svet si ij storil dobro stánji, ama ne i blažěnstvu, zaštotu u sveta kraluvat: žalustta, melankolijata, samotnustta, pugnusénjětu, raznimirvanjětu i báš i biznadeždnustta. Nervnite depresiji i sámubijstvata se uzmožvat sé po-više. Tuj ij reálnust, kujatu ja upisva celata moderna literatura, kujatu stánva sé po-pesimistična.

„Nija horata smi čuždenci biz pasport u idin studén svet“ – piši Franz Kafka. „U náj-dalbočíte mestá ud sarcito se kriji mačenjětu i smraćta“ – piši A. Malraux. Na négva red Lawrence duma, či „ljubovta ustáve seku pać gurčiv ukus na ustnite“. Jean-Paul Sartre piši, či horata gu prečat, gu zaduševat i gu právat da se usešte kača u pakale, zaštotu „pakale sa drugijete hora“. Brecht, boreca za pravédnust ij bil saznátelin, či se bori za izguběna káuza. Etu kako ij pisal toj: „Idin denj sina na sirumáha za se pukáči na zlátin tron. Sámu, či ondzi denj nikade niště dodí“. I na krája, Hugo Betti pusočva, či humanističnija san za idin svet u kojtu da kraluva milata i brátstvu ij sámú iljuzija, utopija. „Ni jě istena, či horata se milvat idin drugi – piši Betti. – Ni je istena niti tuj, či se mrázat. Istenata ij, či se ignorirvat idnija drugijete“.

Taj, či ništu ni jé novu. Dněšnite filosofo i pisátele ubáždet saštotu, kujétu s 3000 gudini napreć ji ij bil ubáždel mudrija Solomon: „Sam razgladel vniátelnu sate raboti ud sveta i etu: satu ij pustoš i práznust (...). Kázal sam na mujétu sarcí: «Ilá da te izkušuvam s vesélji i da te napráva da zakusiš ud zaduvolstvotu!» i etu, či i tuj ij pá samu pustoš“.

Pápa Pául VI-ja, u po-gore spumenatata enciklika, pukázva či čeleka ni moži da si nameri radustta, pudpalnotu blažénstvu u novce, u imánji, u materiálnu zaduvolstvu, u uspeh, u ljubov, u nauka, u karierata. Pudpalnotu blažénstvu i istenskata rádust čeleka moži da gji nameri sámú u samičec sébe, u négvotu sarcí. Aku ni ji nameri vatre u négvotu sarcí, tugázi ni šté gji nameri nijdi. A gulemata iljuzija na čeleka ij tazi, či toj častu pate ubarka zaduvolstvotu s radustta, s blažénstvotu. Zadovolstvotu ij idno, a radustta ij sassém drugu neštu. I živinite usešet zaduvolstvu, du katu rádust sámú čeleka moži da usešte. „Božijtu cárstvu se namerva vatre u samite vás“, mu kázva Isus. Rája, blažénstvotu, istenskata rádust se namervat vatre u čeleka.

Tozi, kojtu trasi blažénstvotu udvan négu, toj si ugváde na licitu si idna máška, kujatu gu zaduševa. Tazi reálnust mlogu dubre ja upisva Oscar Wilde: „Idin čeleć, kojtu žéli da dustigni da badi neštu utdelnu ud samičec sébe – parlamentár, bugát biznesmen, pručut sadovnić ali drugu takozí neštu – toj uspeji da ji dustigni tuj neštu. Sámú, či négvata pedépsa ij tazi, či toj cel žuvot žuveji nazać máškata, kujatu samičec si ja ij ugudil na licitu“.

Izura na blažénstvotu se namerva sámú u sarcito na čeleka. No ne u makár kako sarcí, a sámú u unezi sarcá, u kujatu žuveji Bog, prez vera, nadežde i mila.

Italiánsčija poet Torquato Tasso ij bil zapitan ud krále Karol I-ja:

— Ti kako misliš, koj ij náj-blažén?

— Náj-blažén ij Bog – utgovoril ij Tasso.

— Dubre, tuj neštu ji znáji seku čelec. No ás ni hurtuvam sigá za Boga. Taj, či te pitam: koj ij náj-blažénija čelec?

— Náj-blažén ij čeleka, kojtu náj-mlogu si preliče s Boga, kojtu ij náj-bugát u kripusti. Tozi ij náj-blažén.

U celata literatura ud sveta, nikuj ne pisal taj-hubanci, kacétu sveti Augustin, za blažénstvotu na čeleka, kojtu ij nameril Boga, makár da ij izgubil satu zemáljskodu.

Kolku želbi palnat čeleškodu sarci! Nekuj si žéli zlátu, drugji pak novce, du katu tréci se mači da dustigni na visoči sociálnej poziciji. Nekuj žéli gulemu imánji, nekuj pak luksozna kašta, drugji žéli hubanka žina, tréci si žéli dicá i t.d. Sincata gurimi ud silni želbi i ni možimi da razberémi, či uistena nija žaduvami sámu za Tébe, Bože!... Bože, po-napreć, katu sam bil deléku ud Tébe, moja žuvot sam gu žuvel na periferijata na istenata, no sigá, katu sam zastánel u centara na istenata, mujétu sarci ij putupénu ud idna nivazmožnu za izkázvanji dalboka i svedašta vatrešna rádust... U saštunst báš tozi ij blažénija žuvot: da se rádvam, katu varva kantu Tébe, da se rádvam u Tébe, da se rádvam za Tébe, Guspudine. Tuj i ništu drugu udvan sámu tuj. Pužélin sam da izguba satu i da Te namera Tébe, ud kacétu satu da preigrája, no da ni Te namera Tébe, savaršénata rádust na mujata duša!... Zaštodu za Tébe si mu storil, Guspudine, i raznimirnu ij náštu sarci du katu ni si nameri mira u Tébe.

Tozi, kojtu proba da varvi u žuvota s kurážija i optimizam, biz da ima Boga u négvotu sarci i u négva

žuvot, toj si preliče s čeleka za kogutu prekázva Plutarh. Istorika mu prekázva, či idin čelec ij probal na po-više náčine da naprávi idin martavéc da stujé pravnič. Na krája, katu ne uspel, ij udkázal kazvájci: „Na tozi neštu mu fáli vatre“.

Idna paradoksálna rabota ij тази, či mlogijje krastijáne ni žuvejat radustta, ni sa saznátelni, či tija, krastijánete sa idinstvenite hora na sveta, kujatu puznávat tájnata na istenskata rádust. Imál ij právu francuzéija pisátel, kojtu taj ij pisal: „Ubrátnotu na idin krastijánsći nárud, ni jé bizbožnija nárud, negu žalnija nárud“.

S nekolku gudini napreć idno 14 gudišnu monče ud Itálija ij napisalu na idin bilet slédnite hurti: „Se useštem sassém samičec. U žuvota ima hora, kujatu sa kadarni da právat neštu i drugjije hora, kujatu ni sa dubri za ništu. Megju tezi sétnite se namervam i ás. Sigá za izpatuvam na idin mlogu dalag pać. Imájti uvervanji u Isusa Isukrasta“. Sled neku saháť, mončitu ij bilo namerinu izgázinu ud hájzlibáne: se ij sámuibilu.

Takvizi neštá se dugáždet dosta častu. Ima hora, kujatu si planirat da se sámuibijat, no imat briga parvu sutirnata da utidat na misa, da se ispuvedat i prečistat, ali napreć da se sámuibijat, se prekrastat i molat *Baštá náš...* i *Zdráva, Marijo!*. Da vervaš u Isusa Isukrasta i saštuvremennu da žuveš u takvazi biznadeždnust, či da se sámuibiš?!

Barnába, kojtu ij žuvel u II-ja vek ij dál náj-hubankotu ime na krastijánete: „Krastijánete sa dicáta na radustta“.

U Svetotu Pismu na 250 pate se spumenuva za rádust. Evangjélitu, to jest dubrojtú navistevanji ali rádustnou navistevanji, ud idina du drugjija kráj ij prunizénu ud rádustnu treptenji. U parvite starni na Evangjélitu ángjela pruvazglaseva: „Navistevam vu

gulema rádust: rudil vu Se ij Spásitela!“ . Pastirete, katu sa namerili Ditetu záginu s Négvata májća, mlogu sa se zarádvali. Mudrácite, katu videja dzvezdata i tija beja putupéni ud gulema rádust. Blažénstvata, kujatu sadaržet Isukrastovata revoljucionna programa, i tija sa idna pukána da se rádvami, pukána kujatu se puvtáre niprekasnatu: blažéni, blažéni, blažéni... „Ilá, dubra i verna sluga, flez u radustta na toja Guspudár!“ – duma Isus na Négvite naslédnici. Koj ni si spumenuva primera na raznisénija sin? Ij rádust, ij prázníc sas tánc i svirci u kaštata na négva baštá za raznisénotu dite, kujétu ij bilo namerinu, za martavija, kojtu ij uzkrasnal.

Čać i u hurtite, kujatu Isus gji beši kázal na Négvite apostole, napreć da badi uluván, čać i u tezi hurti namervami radustta: „Kázal sam vu tezi hurti za Mujata rádust da badi s vámu i vášta rádust da badi pudpalna... Rádvajti se i veseleti se, zaštotu vášta žalust za se prevarni u rádust“ – nji ij kázal Isus. I sled nebuutvádenjétu, apostolete sa se varnali u Jerusálem „s gulema rádust u sarcáta“, piši u *Právbite na apostolete*.

I u pismáta na apostola Pável namervami dekanji na rádust. „Rádvajti se niprekasnatu, zaštotu tazi ij Božijata ole, u Isusa Isukrasta“, pisal ij sveti Pável na vernicite ud Tesaloniki. „Božijtu cárstvu ij pravédnust, mir i rádust“, ij pisal na rimljánete. „Darvete na Svetija Duh sa milata, mira i radustta“, ij pisal na galatejcete. „Radvajti se zámánj u Guspudina, i pák vu dekam, rádvajti se“.

Sveti Anton ud Pádova u idna ud négvite predíci, ij naspuredil dvádenjétu na Isukrasta na zemete s prestiganjétu na prulećta: „Proleć, zemete se pukriji s mláda treva, se naćiči s cvećá, vazduha stáni po-jásin, gadinčetata pejat i kača gá celotu sturénji se smeje. Na

idnaž sas Božija Sin na sveta se vrášte prulećta, a zemete ij ublena s mira za kojtu tolkusi dalgju vreme ij šukala. Naidnaž sas Uteluvénjétu, satu ij sámú rádust“.

Radustta i blažénstvotu, kujatu Isukrast gji ij dunél ni izklučvat ud náša žuvot patméžete, trudnustite i nakázete. No Isukrast mu uči kaćé da prevarnimi, na Božij náčin, patméža u rádust. Kardinále Henri de Lubac duma: „Patméža stánva kunéca s kojtu se tečé platnotu na radustta“.

Isukrast niti ni mu dáva ubjasnénjéta svarzani sas seku idin nakáz, kojtu mu stiga; nakáza, patméža ustánva i dálja idna tájna, kujatu za mu badi utkrita dabe sled gá prumenémi ud tozi zemálsći žuvot. No Isukrast mu dáva terapijata, duhovnija cer za da si izcerimi nakáza, katu dáva na náša nakáz i patméž idna cennust; i ud tuj neštu se rážde radustta.

U žuvota na Buddha namervami istorijata na idin čeleć, kojtu beši prubodnat ud natravisana strela. Toj ne dupusnal da mu izvádat strelata ud telotu, durdi ne mu utgovorili na tri pitanći: koj gu ij zastrelal, kakva ij tazi strela i sas kakva utráva beši natravisana. No čeleka ij umrel još napreć da mu se utgovori na parvata pitanka. „Aku ištími tvarde mlogu da razberémi bulevata napreć da prejémimi terapijata – komentirva učítela – bizbrojni bolesti ud kujatu pátimi za mu sturísat napreć da možími da dubávimi otgovor na nášte pitanći“.

Etu kako namervami napisanu u knjigata imenuvana *Pastire na Hermas*, kujatu ij kátehizmusa na parvite pukulénjéta krastijáne: „O, ti krastijánin! Izguni ud tébe žalustta, zaštotu tá ij sistra s dveumenjétu i jada. Ti si bizumin aku ni možíš da razberéš, či žalustta ij náj-niváljana ud sate drugjijete grehve i tá škodi na Božijte služitele... Naprotiv, vauraži se sas rádust,

kujatu ij prejata i harésva na Boga i nasladevaj se s néja. Mirnija čeleć právi dubro i milva, no saštuvremennu zabidva melankolijata. Žálnija čeleć, naprotiv uveć právi zlo, naj-parvu, zaradi tuj, či s négvata žalust, razžáli i Duha Svetija, Kojtu ni jé izur ud žalust, negu ud rádust; u drugji red, žalustta kujatu ij nadvládala sarcito na tozi čeleć ni gu dupušte da sláve i hváli Guspudina i pu tozi náčin, toj ni jé kadarin da se vazdigni du prestola na Prevelícija“.

„Blaženi sa sirumásete u duha, zaštotu tejnu ij nebéskotu kraljéstvu“

Blaženi sa sirumásete! Ud tezi hurti vidimi, či Isusovite blažénstva sa paradoksálni. Spured logikata na sveta, blažén ij tozi, kojtu ima novce. Spured Isusovata logika, blaženi sa sirumásete. Istenata ij, či sirumásete sa po-blaženi ud kacétu bugátite.

Idna stára legenda prekázva, či idin králj tazku se ij razbulel. Náj- pručutite dofture sa mu kázali, či sámú taj za uzdráve, aku ublecé rizata na idin blažén čeleć. Izpratini sa bli hora u celotu kraljéstvu, kujatu da trasat idin blažén čeleć. No sate hora, kujatu sa srešteli prátenicite sa dumali, či ni sa blaženi. Náj-sétne idin prátenic ij nameril blaženija čeleć. U idna gura, prátenika ij čul nekuj da pejé. Utišal ij tám, ud kadetu se čuji pesmata i naj-sétne ij stigral u idna puljána. Tám idin čeleć biz riza ij cepil darvu i ij pel, a naokulu négu sa igráli rádustni po-više dicá. Prátenika gu ij zapital dali ij blažén. „Dá“ – utguvoril ij čeleka. Tugázi prátenika gu ij zamolil: „Mola te, dáj tujata riza, za da ja ublecé náša králj i taj da uzdráve! Za ti platim za néja, kolkutu žéliš“.

Čeleka se ij razsmel i ij kázal spukojnu: „Sas drága ole bij vu ja dál i biz pláča, no ás némam riza“...

Pu vremeto katu Isus ij kázal tezi hurti s kujatu ij uvél sirumásete u nebéskotu kraljéstvu, tuj ij bilo idna absoljutna novust, idna revoljucija. Za pagánete ud unezi vremená u nebeto, u rája sa mogali da stignat sámú bugátite, horata ud blaguroodni familiji, gerojete. Spured pagánete, niti kacé ni bi mogal da flezi u rája idin sirumáh, idin robjak.

No kuja sa sirumásete u duha, kujatu Isus gji pruvazglaseva blažéni i nji ubicáva nebéskotu kraljéstvu?

U ubiknuvénija smisal na rečta, sirumáse u duha sa tezi, kujatu ni sa náj umni, glupavite. Zaradi tuj, u istorijata, po-više tima sa se pudigrávali na tezi Isusovi hurti.

Tugázi, kuja sa Isusovite sirumáse? Isus ni vazdiga materiálnotu sirumášstvu i niti ni udsadva materiálnotu bugátstvu. Materiálnotu bugátstvu ni jé neštu zlo. Novaca, parata moži da badi náj-dubrata sluga, no moži da badi i náj-zlija guspudár – ij dumal pápa Pius XI-ja. Zavisva kacé zaslužiš novaca i kacé gu uputrebuvaš.

Bugátstvotu ij dár na Božijata dubrustivust. „Ud Méne varvat bugátstvata, slávata i trájnotu imánji“ – kázva Guspudin.

Greševami aku mislimi, či Isus ij bil idin saklétin, sirumáh, dripav, Kojtu ij predikuval materiálnata mizerija. Ni možimi da mislimi za Isusa, či ij bil patrone na saklétnite, na dripavite, kujatu spat pud mostve, kujatu rovat iz smetíte za da se nahránat. Isus ij žuvel u Názaret u idna hubava kašta na rabutlivi hora. Jozef ij bil darvudelac i Isus ij rábutil pá kača darvudelac du katu ij navaršil 30 gudini. Treba, či Jozef ij bil idin ud

náj-zamognatite hora ud Názaret, zaštotu u unuj vreme zanajatčijete, osubitu darvudelcete za zaslužvali dubre ud tejna zanaját. Apostolete, kujatu Isus gji ij vikal da Gu sledat, niti tija ne bili saklétni. Imáli sa lagjičita, mreži za ribolov i sekuj, kojtu u unuj vreme ij imál lagjiče, ij bil zamognat čeleć. Baštata na Iván i Jákob – stárijia Zebedej – ij imál slugji i nadničáre da luvat riba.

Isus častu pate prejéme da badi gustenin na zamognati hora. Toj ima zamognati prijatele: Zahej, Nikodim, Lázar ud Betánija. Toj ni išti na tezi prijatele da si napusnat bugátstvotu nji. Apostolete imat idna obštá kása s pari. Imat i kasir – Juda. Isus ni hodi ublekan u dripi, negu u hubavi dreji. Puznátu ij dubre, či katánite sa se bili kockali za Négva kepenjág. Tuj zlamenuva, či Négvite dreji sa bili hubavi i cenuviti. Isus ij bránil právotu na horata da imat tejnotu imánji prez tuj, či ne istril sédmata Božija zápuvest: „Nide da kraděš!“. Na Sétinja sad za dávat računj napreć Boga tezi, kujatu ne hránili gládnite i ne ubličeli golite; a za da nahrániš i ublečěš drugijijete, treba da imaš jádenji i ubleklo.

Pu vremeto na Isusa, imálu ij mlogjije filozofě, kujatu sa se utkáztvali ud satu materiálnotu imánji i sa žuveli biz niti kakaj interes srešte materiálnotu. Tija sa trasili blažénstvotu, vatrešnija mir u tuj, či sa napušteli satu zemáljskotu, sa si uništvali makar kakva želba, kujatu bi gji raznimirvala. Puznát ij filozofa Diogene, kojtu si ij napusnal kaštata za da žuveji u idin badanj. Filozofa Krates se ij hválil, či věčar lega biz da zaklučva, zaštotu tolkusi ij bil sirumáh, či ne imálu kako da mu utkrádnat. Katu ij kréna kantu Atena da uči filozofija, toj si ij izhvarlil u murjětu satu zlátu i sate novce i ij kázal: „Napuštem želbata za novce. Néka tazi želba da se udávi u murjětu za da ni me udávi tá u idno murjé ud

raznimirvanji i brigji“. Takvizi ideji sreštemi i u religiji ud Ásija: hinduisma i budisma.

Ima i krastijáne, kujatu žuvejat u pudpalna pasivnost, ni se interesuvat nikak za rabota, za da si zaslužat nužnotu za žuvota. Prez tozi tejna žuvot, tija mislat či sledat Isukrastovite upatvanjéta. Tija mislat, či pu tozi náčin sa istenscí krastijáne, no duševnu tija ni sa drugu udvan idnija hinduiste ali budiste. Tuj ni jé Evangjélitu, tuj ni jé krastijánstvotu. Ni tezi hora sa blažénite, kujatu Isus gji ij pruvazglasil.

Apostola Pável ubážde jásnu: „Kojtu ni rábuti, niti da ni jadé!“ Zatuj krastijánete treba da si uložat sate sili za da si zaslužat materiálnotu bugátstvu, kujétu nji ij nužnu da žuvejat tija dostojnu i da pumognat na tezi, kujatu se borat sas sirumášstvu, s glác, s bolesti.

No pá Isus ij kázal: „Jáu na vás, bugátite!... Po lésnu ij na kamilé da se izniži prez uhotu na iglata ud kolkutu na vás da fleziti u nebéskotu kraljéstvu“. Tuka ij hurta za bugátstvata, kujatu sa preigráni nipušténu, biz trud i rabota. Isus išti na tezi hora, da se utkážat ud satu tuj nipušténu preigránu bugátstvu: „Tozi, kojtu ni se utkáži ud satu kakotu ima, ni moži da badi Moja učenić“.

Jásnu ij, či tezi, kujatu sa preigráli na nipuštén náčin bugátstva, tija ni možat da badat blažéni. Tija sa nizaduvolini, sa mačini ud buni i brigji kaćé bija mogali da preberat još po-mlogu bugátstvu. Tija se plášat da ni falirat já bánćite i da si izgubat sate novce. Kaćé bija mogali da spat mirnata tezi hora, kujatu niprekasnatu žuvejat sas straja, či u seku mig možat da gji važat i da gji sadat, otu sa si sabráli bugátstvata prez prestepenji na zákunete. Udvan tuj, ima i idna vatrešna maka, kujatu se nariče ninavidnust. Kugá vidat, či nekuj ima po-mlogu ud kaćé tija, ninavidnustta ni gji ustáve da se

rádvat na tuj, kujétu tija imat véc.

No tuj, kujétu náj-mlogu utravisva dušite i sarcáta na tezi hora, kujatu na nipušten náčin sa si sabráli imánji i kujatu pučítvat sámú zemáljskotu, ij smraćta. Tija znájat, či gá umrat satu za treba da ji napusnat za doveka i tezi hora ništu ne si zaslužili za na ondzi svet.

Nipravédnite bugátsva Isus gji ij zaklel, zaštotu tezi bugátsva napastuvat sirumásete. Niizmernu gulem ij problema na sociálnite nipravédnosti. Takvizi bugátsva sa sabráni sas kravta i puta na sirumásete i čac i na nivinni dicá. Isus ubázde, či sada za badi strahuvit za tezi, kujatu sa se zatvorili u tejna egoizam, sa si zatvorili sarcáta srešte patméžete na gládnite, na golite i na napusnatite.

Sirumáse u duha, sirumáse u sarcito. E taj mu žéli Bog. Da dubávemi ud Négu i da razdávami na drugijete. Kača dvete butanjéta na sarcito kugá bakti: parvu sarcito prejémi kravta vatre u néji za posle da ja razdadé na celotu telu. Kako bi se dugudilu, aku sarcito sámú bi prejémelu krav, biz da ja razdáva?

Sveti Ambrozij taj kázva: „Kolku bugát ij tozi, kojtu puznáva Boga, kojtu se trudi za véčnustta, kojtu prebire imánji ne ud zlátu i srebro, a ud kripusti! Bugát ij tozi, kojtu ima duševin mir i pučinak. Tozi, kojtu ništu ni žéli, ništu ni gu raznimirva, ne se nasitil ud tuj, kujétu udkole véc ji ima i ni trasi ništu drugu. Aku Božijtu kraljéstvu ij na sirumásete, tugázi, koj ij po-bugát ud kaćé tija?“

No pá sveti Ambrozij dupalniva: „Ni sate sirumáse sa svetci i ni sate bugátite sa zli“. Spured Isukrastova nauk, bugátstvotu i sirumášstvotu ni se namervat u mušnicata ali u džéba na čeleka, negu u négvotu sarcí. Sirumáha, kojtu u négvotu sarcí ij zalepén za tuj málkotu, kujétu ji ima, kojtu ij ninavidin na drugijete, toj ni jé

sirumáh u sarcito, u duha, ni jé blažén i nebéskotu kraljéstvu ni moži da badi négvu.

Da imaš imánji biz tuj imánji da ti stáni guspudár, da imaš kača gá ni bi imál, biz da se plášiš ud utrešnja denj, da rábutiš s upuritust i uvervanji u Boga, da se zaduvoliš s tuj, kujétu ji imaš i kujétu ti ij nužnu za da žuveš, da ni imaš ninužni želbi, da ni si ninavidin, da gladeš zámanj kantu nebéto, da ni se užálvaš i uvájkvaš, či si sirumáh – tuj išti Isus ud námu za da badimi blažéni.

Sveti Fráncisk ud Sáles taj duma: „Ás žéla sassém máلكu neštá i tuj máلكotu kujétu ji žéla, tuj ji žéla sassém máلكu“.

Leonardo da Vinci taj ij dumal: „Usenicata ulepéna u liskata ij gladela nokulu néja kacé sate drugjijete žuvi sturénjéta sa tičeli, farkali, skáčeli, peli i čurulikali. Sámu tá ne mogala niti da tiče, niti da farka, niti da pejé. I pá ne bilá ninavidna. Znájala ij tá, či ij usenica i si ij dumala, či sekuj s négvata sadba. Taj, či si ij právila s upuritust tejnotu kaštiče. Sled neku vreme ij bilá sassém zatvorina vatre u pušaka i tám ij zaspála. Katu se ij sabudila ud dalboćija san, više ne bilá usenica. Imála ij sigá dve hubanći pastri krilá. Izlezala ij ud tejnotu guraštu kaštiče i slobudna, peperudata ij fraknala na gore kantu nebeto“.

„Sate dubri krastijáne sa bugáti; nikuj da ni se računi po-dolin ud kaćétu ij uistena. Vernija moži da badi sirumáh u novce, no bugát u kripusti; toj spi po-mirnu pulégnat na golata zeme, ud kaćétu bugátija, kojtu ij légnal u mećija svilen odar“ (*sveti Beda*).

Sveti Pável taj ij pisal na Korintejcete: „Nija smi sirumáse no ubugatevami mlogjije tima; némami ništu i sé pá imami satu na sveta“.

Makár i da smi sirumáse u novce i materiálني bugátstva, imami dosta bugátstvu u nášte sarcá, kujétu

možimi da ji darimi na drugjijete: možimi da se razsmejémi na drugjijete, da nji darimi idna dubra hurta, idno upatvanji, da gji usarcimi, da nji pumognimi, da nji darimi ud náštu vreme, ud náštu znánji, ud náša talent, s idna hurta da gji ubugatejmi. I taj za namerimi tájnata na blažénstvotu, kujétu ni ji namervat tezi, kujatu imat sarcito zarovinu s novce i bugátstva.

„Blaženi sa tezi, kujatu pláčat, zaštotu tija za se rádvat“

Dugážde se neku pać da imaš takvazi gulema rádust, či zapláčiš. No ne za takozí plákanji hurtuva Isus. Toj hurtuva za radustta na tezi, kujatu pláčat ud maka i nakáze. Kaćé ij možnu da pátiš i saštuvremennu da se rádváš? Idin pisátelj ud stári vremená ij pisal: „Božijata ole ij, u žuvota na čeleka radustta i žalustta da se udmenuvat“. Da se udmenuvat, a ne da badat i dвете u idno i saštotu vreme. Isusovite hurti moži da mu se vidat nivazmožni, absurdni. Sámu, či Isus tvardi kategoričnu: blaženi sa tezi, kujatu pátat, kujatu pláčat.

Ij neštu normálnu, čeleka da trasi blaženstvotu, da trasi pate kantu blaženstvotu. Bog ij storil čeleka za blaženstvu. No katu mu uči pate kantu blaženstvotu, Isus mu ubáзде, či blaženstvotu varvi ud gore, či ij Božij dár. Čeleka treba da si utvori sarcito za da dubávi tozi dár. Aku čeleka žéli samićeć da stigni blažen, toj si zatvori sarcito kantu Božija dár i stigni u nivazmožnust da badi blažen. Čeleškotu gradenji na blaženstvotu, po-ránu ali po-kasnu, no uveć se sruši.

Patméža ij idna ud náj-tažćite problemi za čeleščija um. Se lažimi sami aku mislimi, či dnés u sveta ima po-

málku patméž ud kaćétu u menatite vremená. Idnija rodnici, kujatu si gladet martavotu dite dnés ni pátat po-málku ud rodniciťe kujatu sa si gladeli martavotu dite napreć s 500 gudini.

Nekuja patméže imat vidni uzroci. Primernu na pijánicata, kojtu si udávi, si izgubi zdrávitú spured alkohola se puznáva uzroka na négva patméž. No okeána ud patméže kojtu ubliva sveta ustánva idna tájna. Bulnávite za kujatu néma cer, izdádinite, prevárinite, nivinnite kujatu sa zatvorini, sate kujatu sa preklunéni i pregázini ud idno nimilnu obštestvu u kujétu kraluva „zákuna na náj-jáciťa“, nivinnite díća kujatu pátat ud rák ali AIDS, kujatu sa nikadarni i nivolni, nivinni hora ranéni ali ubiti u bujove, u katastrofi i t.d., sate tezi zašto pátat? Kako zlamenji ima teťna patméž?

Drugija Vatikánsći sabor ij prepuznál, či tezi patméže biz vidni uzroci stujat na temeľe na modernata bizbožnust, kujatu ij idna forma na prutivnust srešte tolkusi patméže, kujatu némat niti kakaj uzrok, niti kako zlaménji. I u tozi slućaj, kaćé reši problema, čeleka kojtu néma vera, kojtu ni prejéme tájnata, ni prejémi Božijata logika? Tvarde lésnu: uništi čeleka kojtu páti, se uništi samićeć sébe, to jest ubiji ali se sámuibiji. Tazi ij logikata na sé po-mlogijete sámuibijtsva i na eutanásijata ud dnéšnja svet.

U tazi problema na patméža, kujatu ij tolkusi trudna za čeleka, ij bilo nivazmožnu da ni si ubádi hurtata i Božijtu utkrivanji. Etu kako mu naraćva tuj Božij utkrivanji: nija treba da se borimi sas sate sili, sas sate sredstva protiv patméža, a tugázi, kugátu više ništu ni možimi da právimi, treba da se pudložimi na Božijata ole, da ja prejémimi, da prejémimi tájnata, Božijata bizkrájna mudrust kujatu nadmeneva čeleškata

mudrust, da vervami u Božijata mila, da vervami či patméža, kojtu Bog gu dupušte ij za náštu dubro. U tozi moment si utvorimi sarcito srešte Božija dár. U tozi moment dubávimi ud gore radustta, kujatu Isus ja ij ubićál na sate, kujatu pláčat.

Jov ud Stárijja Zákun ij primera na pravédnija, sas Božij stráh čeleć i sé pá udárin ud náj-gulemite patméže i nakáze. Samičeć, bulnáv ud lepra, izhvarlin na tura, toj si kalné dene katu se ij rudil i se pita: „S kako da sam grešil napreć Boga, či me pedépsva taj strášnu?“. Taj-zvánite prijatele varvat na red da gu pumilvat, da gu raztušvat. No kaćé gu raztušvat tija? Leli mu daržat dalgji predići u kujatu probat da mu iztulmáčat uzrocite zaradi kujatu toj páti. Sate tezi tejni predići sadaržet sámu filozofični argumenti, kujatu čelešćija um moži da gji iznajédi.

Ama prediće na trimata négvi prijatele ni možat da dunesat raztušvanji na Jov, negu naprotiv, mu uzmlóžvat patméža. Toj ne tolkusi pátil zaradi tuj, či si ij izgubil čiporete, či sa mu bili izbiti dicáta, či telotu mu ij glinelu. Drugji vatrešin patméž mu ij mačil sarcito i uma. Ij hurta za patméža uzrukuvan ud tuj, či ne znájal zašto páti, kakaj ij céla na tezi patméže, kátu toj se ij znájal pravédin napreć Boga.

Náj-sétne napreć da se sámuubiji i taj da si prekasni patméža, Jov ij zapital Boga zašto treba da páti. Sámu, či Bog ni mu utguváre na tezi pitanći, negu na Négva red Toj pita Jova i gu káni da prejémi Božijata tájna, da prejémi patméža, da se pudloži na Božijata ole, s idna hurta, da se uverva pudpalnu u bizkrájната Božija mila i mudrust.

Tazi Božija „terapija“ ij ubléknala patméžete na Jov. Katu toj ij kléknal napreć Boga, katu se ij predál na

Božijata ole, tugázi satu ij razbrál; u négvotu sarcí ij flezala radustta, тази rádust, kujatu Isus ja ij ubicál pokasnu na tezi, kujatu pláčat. Ud ondzi mig, ud ustáta na Jov više ni izlezvaši niti idna tažna ali prutivna hurta.

Etu kaće upisva pisátela Lanza del Vasto idin takazi moment, u kojtu blažénstvotu predeleji patméža: „Počnalu ij da pretamneva. Putékata ij naflezvala dalboku u gurata, kujatu beši po-tamna ud nuštta. Bil sam sassém samičeć i nuuružin. Plášil sam se da napreduvam, plašil sam se da se varna, plášil sam se ud mujate rázkače, plášil sam se da zaspa u unazi dvojna nošt.

Čul sam idno šašnenji u gurata i sam se uplášil. Videl sam usreć darváta da svetat zverscí oči i sam se uplášil. Sled to više ništu nisam videl i sam se uplášil po-više ud kaće napreć. Náj-sétne ud tamninata izleza idna senća, kujatu mi preseka pate. «Stoj! Novcete ali života?». Usetij se pumilvan ud tozi čelešći glás, zaštotu u parvija mig se mislij, či vida paltenić ali ničistija duh.

Toj mi káza: «Aku se brániš za da si spasiš života, parvu za ti vzéma života i sled to novcete. A pak aku mi dadéš novcete sámu za da si spasiš života, parvu za ti vzéma novcete i sled to i života».

Sarcito mi tupteši da mi izdani gradite; dušata mi se pudigna. Náj-posle sarcito mi se predádi. Pádnaj na kulene i izviknaj: «Guspudine, vzemi satu kakotu imam i satu kakotu sam!»

U saštija mig straha me napusna i si izdignaj učite. Napreć méne satu beši svetlina. I u тази svetlina, gurata razzelenevaši“.

Božijtu utkrivanji svarzanu s patméža si namerva savaršénustta u Isukrasta. Isukrast ne dušal na sveta da razvále, da uništeva patméža, negu da uništeva greha,

kojtu ij uzrok na sate patméže. Toj be kázal utkritu: „Za pláčiti i za se taguvati... Za se razžáliti, no vášta žalust za se preubarni u rádust“.

Čelešćija život na тази zeme ij preličin s uránevékata niva, breznéna ud imeža na pluga, u kujatu semetu zasejanu ud zemedelaca iznikni i rudi. „Istena vu vámu ubáždem, aku žitenotu semče hvarlinu u breznata ni šté umré, tugázi to néma da dunesé plod“.

Čelešćija život na zemete ij preličin s pušaka, ud kojtu slédva da izlezi ángjelska peperuda. Ráždenjétu na novija čeleć ij tesnu svarzanu s patméža. Patméža ij zákuna na ráždenjétu, na seku ráždenji. „Žinata, kugá ij u bulevite na ráždenjétu, ij žalna, zaštotu ji ij dušlo vremeto. No sled katu ij rudila ditetu, više ni si spumenuva patméža, ud rádust, či se ij rudil nov čeleć na sveta“. Puznátu ij tuj, či s kolkutu ráždenjétu ij po-bulaštu, s tolkusi májčata si milva po-víše ditetu.

Patméžete sa diletu i čuka s kujatu Bog dela čipa na novija čeleć, taj kaćétu hudožnika, skulptora izdela statujata ud grubija, niudelanija kámak.

Čelešćija žuvot na zemete ij preličin s pustinjétu, s mestutu kade čeleka moži i treba da se učisti za da moži náj-sétne da flezi u rája.

Prejatija patméž ij izur ud plodurodnosti i rádust. Tuj neštu se sapćásva nasekade. Satu hubavotu, izvanrednotu kakotu ij bilo naprávinu u izkustvotu, u muzikata, u literaturata, satu se ij rudilu s gulemi patméže i álduve.

Franz Schubert ij pisal na idin néguv prijátel: „Tuj, kujétu sam ji naprávil s náj-gulemija patméž, tuj rádva náj-víše horata“.

Sveti Fráncisk ud Assisi ij sastávil náj-hubancija himn puklunén na radustta „*Pesenj na sturénjétu*“, s

málku vreme napreć da umré, katu beši bulnáv, máj sassém ćorav i katu saselete sa gu jáli žuv u négvotu kulibče ud Portiuncula.

Takvizi prelični primere sa niizbrojnu mlogjije. No Isus mu utkriva idna bizkrájnu po-cenuvita plodurodnust na patméža, duhovna plodurodnust ud kujatu se rážde gulemotu blaženstvu, kujétu Toj ji ij ubićál na tezi, kujatu pláčat. Samija Toj prez patméž ij izplatil grehvete na sveta, ij spasil sveta. Isus ij želil i nija da stánimi Négvi satrudnici za náštu spasénji i za spasénjétu na sveta. Ne zaradi tuj, či Négvite patméže s kujatu Toj ij utkupil sveta ni bija bili dosta. Negu zaradi tuj, či Toj ij udredil, pukraj Négvite patméže (Toj ij glavata), da se pridružat i nášte patméže (nija smi stávve). U tozi smisal, apostola Pável ij pisal: „Rádvam se sigá u moja patméž zaradi vámu i dupalnevam u mujétu telu Isukrastovite patméže, za Négvotu telu kujétu ij Čarkvata“.

Taj dára nášte patméže, prejati s pudložnust i mila, uidinati s Isukrastovite patméže, stánat utkupvašti patméže, dubávat idna bizkrájna cena i plodurodnust; niti idin patméž više ni jé absurdin, biz vrednust. Tozi ij usnovnija zákun na krastijánstvotu: prez križa kantu uzkrasnénjétu, prez patméž kantu blaženstvu.

Taj, či nikuj ni moži da se utarvé ud patméža. Ama blaženstvotu ali niblažénsvotu ni zavisvat ud vankašnite patméže, negu ud čeleškotu sarci. Satu zavisva ud tuj, kujétu se namerva u čeleškata duša. Aku čeleka néma vera, tugázi patméža gu svali. Aku pak ima vera, tugázi patméža gu vazdigni; patméža se preubarni u rádust. Tájnostta na blažénsvotu se namerva u čeleškotu sarci. Imál ij právu Dostojevski katu ij pisal: „Aku čeleka ni jé blažen, tuj ij zaradi, či toj ni znáji, či ij blažen. Tuj ij

satu. Sekuj, kojtu sapćása tuj neštu, homa za badi blažén... Toj za si dadé isáp, či satu ij dubro“.

Sveta ij taj kaćétu ij, no u paruv red ij taj, kaćétu čeleka gu vidi, useti s négvotu sarci. Na idin most stujat dváma prijatele i gladet ribčítata u udata. „Já sámú viž, kolku rádustni sa ribčítata u udata!“ – duma idina. „Aku ti nisi riba, tugázi ud di znáš dali sa rádustni ali ne?“ – zapital gu ij prijatela. A parvija ij utguvoril: „Znája ud mujata rádust, ud tuke ud na mustta“.

„Blaženi sa krotčite, zaštotu tija za naslédat zemete“

Isus pruvazglaseva trécotu blaženstvu preličnu s teksta ud psálma 37: „Hargjevite za badat uništini, a tezi, kujatu se nadevat u Guspudina za naslédat zemete. Sled malku vreme hargjevotu za badi uništinu. Krotčite za naslédat zemete i za imat birčét i mir“ (*Ps. 37, 9-11*).

Blaženstvotu na krotčite treba razbránu u svazka s tozi psálm. Kuja sa krotčite? Krotčite sa tezi, kujatu ni právat razpraviji, skandál, kugá za moment hargjevotu predeleji, kugá hargjevija ima uspeh i prosperitet, kugá hargjevija prugonva pravédnija. Krotak ij tozi, kojtu „malči napreć Guspudina i u Négu se nadeva“ (*Ps. 37, 7*), i zaradi tuj prudalževa da právi dubro; tozi za vidi pobedata na pravédnustta. „Hargjevite za badat uništini“ – kázva psálma. „Videl sam hargjevija sas sate négvite sili, raztilel se ij kaćé idno zelénu darvu. No katu nanovu sam menal, toj više ne bil tám, trasil sam gu, ama nisam mogal više da gu namera“ (*Ps. 37, 35-36*).

Krotkustta za kujatu Isus hurtuva se različeva ud krotkustta na psalmista prez tuj, či tá ni puznáva želbata

za udušvanji, taj kaćetu vidimi u psálma 37. Žélbata za da vidimi uništevanjétu na hargjevija se preubrąšte u krastijánskata dubrustivust, kujatu žéli sámu pobedata na dubrotu.

Isus kázva za samićeć Sébe, či ij „krotak i punizin sas sarcito“ (*Mt. 11, 29*). Toj nikade ne se rádval na patméža na hargjevija, negu Toj sate gji ij upráštel i milval. „Kača idno jáganče, kujétu ji nosiš vaz mesáre (*kasápina*), kača idna uvca gá ja strižat, ne si utvárel ustáta“ (*Is. 63, 7*). Toj bi mogal da išti ud Négva Baštá po-više ud 12 legionu ángjele (60.000 ángjele), kujatu da dodat da Gu bránat, no Se ij ustávil pubedén ud silite na tamninata. Prez Négvata smrać i uzkrasnénji, Isus ij pruvazglasil dovečnata pobeđa na milata.

„Naučeti ud Méne, zaštotu Ás sam krotak i punizin sas sarcito i taj za nameriti mir za vášte duši“. Isus ne kázal: naučeti ud Méne da storiti sveta, da práviti čudési, da sažuvevati martavi. Toj ij kázal: naučeti da baditi krotcí i punizni sas sarcito.

Taj dára, učimi ud tuj, či ij blažen čeleka sas jáka vera, kojtu verva u nipubedimata sila na milata, kojtu verva, či hargjevotu moži da badi predelenu sámu sas dubrustivust, sas mila i sas krotkust. Pu logikata na Evangjélitu, da se prutiviš na hargjevotu zlamenuva da se ustáviš po-dolin. Aku puvarniš sas plesnica na tozi, kojtu te ij plésnal, zlamenuva či uzrukuvaš káreničća i boj. Aku se brániš sas saštata uružija s kujatu si bil atakuvan, zlamenuva či ni si s ništu podubar ud kaćetu napádnika.

Isus katu hurtuva za krotkustta sklučva sas séldnite hurti: „Ás vu kázvam: nideti se prutivi na tozi, kojtu vu právi hargjevu. Aku nekuj ti udári desnija ubráz, ti ubarni i drugijja ubráz... Milvajti vášte niprijatele, blagukázvajti

tezi, kujatu vu kalnat, praveti dubro na tezi, kujatu vu mrázat i muleti se za tezi, kujatu vu napastuvat i prugonvat (...) Aku vija milvati sámú tezi, kujatu vu milvat, tugázi kakva pláča čekati? Ne li taj právat i birnicite (*vámuše*)? I aku pregarniti s mila sámú vášte brájce, kakva li izvanredna rabota varšiti? Ne li taj právat i pagánete? Vija badeti dára savaršeni, taj kaćetu i váša neběsci Baštá ij savaršen (*Mt. 5, 38-48*).

Kojtu dněs hurtuva za krotkust, moži da badi viden ud horata, kačá gá bi dušal ud drugji svet. U dněšnija svet vláda zákuna na náj-moštnija, náj-silnija. Dněs sate problemi se razreševat prez sila. Krotkustta ij ustávina na glupácite i eventuálnu na svetcite. Ni jé hurta za nasilstvotu na teroriste ali ubijnici, negu za drugjije niizbrojni formi na nasilstvotu, kujatu gji sreštemi na sekade, i nekupać báš u imetu na slobudnustta i progresu.

Primernu udstarnevanjětu na niruděni dicá ij idna grozna forma na nasilstvu protiv idno sturěnji, kujětu ni moži da se bráni, ni moži da protestirva. Legalizirvanjětu na tuj nasilstvu ni li se právi u imetu na „zákuna na náj-silnija“.

Nasilstvata protiv stárite, protiv nikadarnite, tejnotu udstarnevanji i izklučvanji spured, či više ni sa nužni, či sa stánali téraak, legalizirvanjětu na eutanásijata – satu tuj se varši pá u imetu na „zákuna na náj-silnija“. Žuvejmi dněs u sveta na nasilstvotu: nasilstvu protiv dicáta, protiv sirumásete, nasilstvu na stadionite, nasilstvu u familijite, na rabotnite mestá i t.d.

No náj-groznata forma na nasilstvotu, kujatu nadmeneva čać i nasilstvotu na *satanistete*, kujatu izvadat ud gradite sarcito na čeleka, za da mu izpijat kravta, ij nasilstvotu na tezi, kujatu izvadat Boga ud

sarcito na čeleka i taj ni ustávat na čeleka ništu drugu udvan sámu tezi dve alternativí: da badi pudtisnić ali pudtisnat, harsazin ali žertva na harsazina.

„Blaženi sa krotćite, zaštotu tija za naslédat zemete“. S tezi hurti psalmista upisva „ubićánata zeme“. Isus u Négvata predika ud na planinata, hurtuva za druga „ubićána kraljuvina“, kujatu za ja naslédat krotćite – rája nebésći. No krotćite naslédvat i tazi zeme; tija pubedevat i čelešćite sarcá ud na tazi zeme. Puznátu ij tuj, či čelešćite sarcá možat da badat pubedéni sámu ud tezi, kujatu nikade ni se ustávat nadvládani ud sardust, jád, ud tezi, kujatu imat krotku lici, kujatu znájat da se razsmejat, kujatu krotku hurtuvat, kujatu imat iztarplénji i razbirenji i ud tejnotu celu vladánji izvire dubrustivust i krotkust.

Tezi hora, kujatu u tejna žuvot sa imáli prelega makár idnaž da sretat takvizi krotći hora, tija možat da si napravat idna predstáva za Božijata dubrustivust i krotkust. Idin takazi čeleć ij bil pápa Iván XXIII-ja, nazván i „dubrija pápa“. Négvotu lici ij bilo krotku i svetlu, učite mu sa bili krotći i zámánj ij bil razsmen. A négvata krotkust ij predelela čać i smračta. Sled 38 gudini ud négvata smrač, katu sa utvorili groba za da gu izjavat za blažén, négvotu telu sa ji namerili nipukvárinu, kača gá báš tugázi beši zakupánu i sas usmivka na licitu. Telotu mu beši izvádinu ud groba i pulégnatu pud idin ultár ud basilikata San Pietro. Seku denj čekat mložstvu hora na red da menat pukraj négvotu martavu telu i da vidat krotkotu i razsmenotu mu lici.

U universiteta ud Rim profesora pu himija ij trebala da naprávi idin eksperiment napreć studentite. No négva asistent ij biknal aparáta i eksperimenta ne mogal više

da badi naprávin. Asistenta ij ustánel izcepén i studentite sa se čekali profesora da izbuhni ud jád. Sámu, či ništu ne se dugudilu. Profesora ij kázal spukojnu na asistenta: „Néma ništu. I na méne mi se ij tréfilu ménatata gudina“. Na krája na lekcijata, idin student ij kázal na profesora: „Guspudár profesor, dnés sti mu naučili náj-hubankata lekcija. Naučili smi idna absolutnu nova rabota“.

Mlogijje hora mislat, či krotkustta ij utopija, ij neštu nivazmožnu. Takvizi hora dumat: sam nervozin, ni moža da tarpa, moja maž ij niváljan i pijánica, žinata mi ij macunesta, dicáta ni me slušet, ni moža, treba da si udtuša, na rabota imam sámu ludi kolegi i ni moža da gji pudnesa i t.d.

Sveti Iván Zlátoust taj piši: „Kakvo za kážiš, čelecé? Zapuvedvaš na lavvete i gji prekrutevaš. Takvizi zveri, kujatu sa storini za da badat divi, da ubijat, da razkasat, ti gji preubarniš i tija stánat krotcí. I ni vervaš, či ti, kojtu si storin da badiš krotak, ni možiš da se zavarniš gá se razjadosaš? Možiš da izkureniš ud živinite tuj, kujétu ij usadénu u tejnata natura i da usadiš tuj, kujétu ij protiv tejnata natura, a ti ni možiš da upáziš tuj, kujétu Bog ij usadil u tébe?“

Krotkustta ij izkustvu, kujétu se uči. Čeleka uči cel žuvot kaće da žuveji. Taj, kaćétu za da dubáviš diploma sa nužni gudini i gudini trudba i nauk, pá taj za da se pubediš samićeć sébe, za da možiš da se vazdaržeš, da si kontrolirvaš nervite, da badiš tarpeliv i krotak i tuj išti trudba i niprekasната, upurita borba sas samićeć sébe. Tazi borba mlogijje pate tráji gudini i gudini.

Krotkustta se dustiga prez borba protiv falosnustta, zaštotu jada, nasilstvotu se ráždet ud falosnust, kujatu ij u čeleškotu sarci. Jada i falosnustta varvat zámánj pud raka i nikade ni se delat, taj kaćétu krotkustta i

puniznustta ni se delat nikade. Ne za bedevá Isus ij kázal: „Naučeti ud Méne, zaštotu Ás sam krotak i punizin sas sarcito“.

Sveti Augustin hurtuva za dvá gráda: Božija grád i grada na horata, kujatu ni se pudlágat na Boga. Tozi drugijija grád ij izgradén ud falosnust: „Dve mili sa izgradili dvá grada. Milata na čeleka kantu sébe si ij izdzidila grada na horata; milata kantu Boga ij izgradila Božija grád. Parvija grád se hváli samićeć sébe, drugijija pak hváli Boga; parvija grád prosi čeleškata sláva, drugijija si namerva slávata u Guspudina, Tozi, Kojtu ij svedok na négvata duševnust“.

Parvija gráždanin, kojtu sveti Augustin gu spmenuva u parvija grád (na horata) ij Kájín – parvija ubijnić ud čeleškata istorija, tozi, kojtu nadvládan ud jada si ij ubil négva brát Ábel; a jada se ij rudil ud falosnust, ud ninavidnust.

Piši Dostojevski u *Brájčete Karamázovi*: „Nekupać za se usešteš ubarkan, osubitu kugá vidiš grehvete na horata i za se pitaš dali da upotrebuvaš silata ali puniznustta i milata. Udlači se zámánj za puniznust i mila. Aku vzémiš тази udlačba idnaž za doveka, tugázi za možiš da predeleš celija svet. Puniznustta i milata uidinati zágjnu sa idna grandiozna sila, sa náj-gulemata vazmožna sila i néma druga sila kača тази (...) Brájče, milata treba da ja usvujěš, zaštotu tá se dubáve s trud i maka, za néja se plášte gulema cena, se preigráva prez dalgjutrájna rabota; treba da milvaš ne slučájnu, idin mig, negu zámánj, čac du krája“.

Tozi, kogutu sveta gu darži i računi za ništu, tozi zámánj ij dubar u Božijte oči. Věčnija Guspudár na celija svet uveć za ima neakva dlažnust da dadé na tezi, kujatu zemálsćite guspudáre gji računat, či ni sa

dubri za ništu, zaštotu idinstvenata rabota, kujatu Bog
ja išti ud námu ij тази, da Gu milvami... Da se rádvami
dára, nija: nikadarnite, manenite, sakátite, nivelnite,
naivnite, nija, kujatu smi izgubili satu, čać i nadeždete,
či za si namerimi idno dostojnu mestu u tozi svet; s
kurážnust da varvimi napreć!... Bog mu milva! Bog
mu želí i mu trasi!

„Blaženi sa tezi, kujatu gladuvat i žaduvat za pravédnust, zaštotu tija za se nahránat i napujat“

Seku pać kugá u Evangjélata ij hurta za glác ali žac, Isus ni Se misli na telovna glác ali žac, a na duhovna. U kaštata ud Betánija Márta ij gotvila pladninata u prusta, a tejnata sistra, Marija ij stujála vaz Isusovite kráka i si ij hránila i pujéla dušata s Négvite hurti. Isus ij kázal na Márta, či tejnata sistra ij izbrála po-dubre ud kaćé néja.

Pukraj gjeráne na Jákob, kadetu ij zastánel da pijé uda, Isus sreti samaritánkata i zabrávi za Négvata žac za da dari na žinata sas suva, izgurena ud grehove duša, udata ud kujatu tá ij imála gulema nužda. A katu učenicite, varnali se ud grada s jascé, sa Gu prekánili da jadé s tej, Toj nji utguváre: „Ás sam jál drugu jascé, kujétu vija ni ji puznávati... Mujétu jascé ij da varša olete na Tozi, Kojtu Me ij prátil i da napráva Négvata rabota“.

Na mložstvotu hora, kujatu sa Gu trasili sled katu Isus gji ij nahránil s uzmložinija hleb, Toj nji kázva:

„Trudeti se ne za telovnotu prumenlivu jasćé, a za unuj jasćé, kujétu ustánva za u véčnija žuvot“.

Katu ij postil u pustinjétu i ij ugliednel, Isus ij kázal na izkušitela: „Ne sámu s hleb žuveji čeleka, a i sas seku hurta, kujatu izlezva ud Božijte ustá“.

U sinagogata ud Kapernáum, Isus ij kázal na náruda: „Ás sam žuvija hleb. Tozi, kojtu dodi vaz Méne, toj nikade ni šté gladuva i tozi, kojtu u Méne verva, toj nikade ništé žaduva“

Vaz kapilutu ud Siloe, u Jerusálem, Isus ij viknal na glás: „Aku nekuj ij žadin, néka dodi vaz Méne da pijé!“.

Kugá Isus gji pruvazglaseva za blažéni, tezi, kujatu gladuvat i žaduvat za pravédnust, Toj ni se misli na тази pravédnust, kujatu horata ja razbiret u kátadenšnija govur i kujatu taj ij definirana: „Pravédnustta ij morálin i juridičesći princip, kojtu iziskva sekumu da se dadé tuj, kujétu mu se dupáde i sekumu da mu se pučivtat praváta“.

U Isusovite ustá, hurtata „pravédnust“ ima po-šarok smisal. Pravédnustta zlamenuva da se dadé Bogum tuj, kujétu ij pravédnu, tuj, kujétu Nému Se dupáde, da se pučivtat Božijte pravá i, razbire se, da se dadé Bogum tuj, kujétu ij Négvu. Tugázi i sámu tugázi se dadé na čeleka tuj, kujétu ij čelešku i sámu tugázi mu se pučivtat négvite čelešći pravá.

Gládni i žadni za pravédnust sa tezi, kujatu gladuvat i žaduvat za Boga, za Božijata mila, za savaršénust, za smirénji, za nivinnust, za duševna hubust, za satu kakotu dubližva čeleka du Boga. U Isusovite ustá hurtata „pravédnust“ zlamenuva „svetust“.

Ij hurta za vatrešna žac, za vazbudénu trasenji na Boga, Kojtu ij izura na milata, na istenata i na žuvota. Tazi žac ja ij usetil i apostola Pável, katu ij pisal na

filipincete: „Još ni sam preigrál nagradata, nisam nameril savaršénustta, no tičem napreć i žéla da pubeda, zaštotu i ás sam bil pubedén ud Isukrasta. Brájće, ás sam zabrávil kako ij nazać méne i tičem na napreć kantu nagradata, kujatu Bog mu vika da ja dubávimi u nebeto u Isusa Isukrasta“.

Nikuj ne upisal taj dubre тази glác i žać za Boga, kacétu be napravil sveti Augustin. Toj u mládite mu gudini ij probal da si udávi žaćta za Boga katu ij pil ud natravisanija barčalog na pukvárnustta. Etu kakvo piši sveti Augustin, katu si spumenuva za unezi tamni gudini ud négva žuvot: „O, Ti, Kojtu si Istenata! Šukal sam za Tébe ud satu mujé sarcí... Umestu Tébe, sam si stampareval glaća za Tébe, s Tujate hubanći sturénjéta. Hubanći, ama ništu drugu udvan sámu sturénjéta... A ás sam gladuval i žaduval ne za Tujate sturénjéta, negu sámu za Tébe, Kojtu si nipudložina i niumenliva Istena... I pá sam gji galtal, zaštotu sam mislil či za Te namera Tébe, no nisam usetil Toja istenscí ukus; kátu ni si bil Ti, tezi izmámi ne me hránili, negu naprotiv sa mi usilvali sé po-mlogu glaća“.

Sámu idna žalust gu ij sledila sveti Augustina čać du groba: „Kasnu sam Te nameril, Tébe, tolkusi stára i tolkusi nova hubust! Kasnu sam Te milval! Dá, zaštotu Ti si bil vatre u méne, a ás sam bil udvan. Tám van sam Te trasil. Grozin kacétu sam bil, sam se hvarlel varhu hubanćite formi na Tujate sturénjéta. Ti si bil sas méne, no ás ni sam bil sas Tébe. Daržáli sa me na starna ud Tébe tujate sturénjéta... Si me vikál i Toja glás ij prečupil gluhustta mi; udišel sam Tujata mirizma i sigá useštem, či za izgura za Tébe; zakusil sam Te i sigá gladuвам i žaduвам za Tébe; duprel si Se du méne i ás gura-izgárem za Toja mir!“.

Telovната gláč i žac mu mači, ni mu dáva blaženstvu. No tezi, kujatu gladuvat i žaduvat za pravédnust, za Boga, tija sa blaženi. I tozi ij idin paradoks pruvazglasén ud Isusa: gládin i žadin, no blažen.

Sveti Gargul ud Nyssa, u négvata kniga „Žuvota na Mosija“ taj piši: „Namervanjétu na Guspudina zlamenuva idno niprekasnatu i bizkrájnu trasenji. Da trasiš i da nameriš ni sa različni neštá, negu plácata na trasenjétu ij samotu trasenji“. Da žaduvaš za Boga i da si stampariš žacá za Boga ni sa dve različni raboti.

Videli smi, či u Isusovite ustá, glačta i žacá za pravédnust, zlamenuvat gláč i žac za svetust, za savaršénust, zaštotu seku rázkač u napreduvanjétu kantu svetust i savaršénust, zlamenuvat još idin rázkač po-blizu du Boga u Kogutu si namervami izpalnénjétu i blaženstvotu na náša žuvot.

„Badeti sveti, zaštotu Ás, váša Guspudin sam svet!“ – zapuvedva Bog još u Stárijá Zákun.

„Badeti savaršeni taj kacétu i váša nebésći Baštá ij savaršen!“ – zapuvedva Isus sekumu, kojtu u Négu verva i žéli da stáni Néguv učenić.

Apostola Pável, na négva red piši: „Božijata ole ij da baditi sveti... Trudeti se, dára, da baditi prelični s Boga, zaštotu sti Négvi premilni dicá!“ I Pável piši još i tuj: „Blagukázvan da badi Bog, Baštata na náša Guspudin Isus Isukrast, Kojtu mu ij blagusluvil sas mlogjije duhovni blagukázvanjéta, u nebeto, u Isukrasta. U Négu (u Isukrasta) mu ij izbrál Toj još napreć sturénjétu na sveta, da badimi sveti i čisti napreć Négu, sled katu, u Négvata mila, ij udredil da badimi usinuvéni pu Isusa Isukrasta“.

S tazi cél mu ij storil Bog, seku idin ud námu: ud véčnustta mu ij izvikal na žuvot za da badimi sveti, da

puznájmi Négva plán sas seku idin ud námu, da izpalnimi tozi plán i taj da se izpalnimi i nija kača hora na tozi svet i saštuvremennu da izpalnimi i nášta véčna sadba, kujatu ij sreštenjétu s Boga u nebeto. Kolku mogjije hora si natravisat i uгурčat žuvota, kolku tima ni si izpalnat čeleškata sadba – na tozi svet i u véčnustta – sámu zaradi tuj, či horata ni si puznávat céla na tejna žuvot, ni znájat kako treba da právat tuka na zemete, ni znájat kako da právat s tejna žuvot!

Na pitankata: „Zašto žuveji čeleka i kuja ij négvata cél na zemete?“, možimi da čujmi sekakvi odgovore: „da napiši idna kniga, da nasadi idno darvu, da rudi idno dite, da milva, da ima idna dubra familija i t.d.“. Niti idin ud tezi odgovore ni jé istenscija: knižárnícite sa palni s knjigi, kujatu ništu ni mu učat ali mu učat glupusti i zaradi tuj nikuj ni gji kupuva; nasekade vidimi darvá, kujatu ni ráždet ništu a sámu právat senća; vidimi nikadarni i nivolni dicá, kujatu sa téрак za tejnite rodnici; izneverénata ljubov i razvalénite familiji, koj li moži da gji prebrujé?

Mlogjije tima mislat i vervat grešovnu, či ni seku čelec moži da žuveji idin svet žuvot, a sámu misnicite, kalugjerete i kalugjericite. U čarkvata mlogjije sa vikani da žuvejat različni náčine žuvot, no za sate glási sámu idno vikanji: da žuvejat idin svet žuvot. Sekuj moži da žuveji svet žuvot tám kadetu se namerva i kadetu rábuti. Različnite stánjéta: misnić, kalugjer, užénat, niužénat sa različni sredstva, različni patišta kantu idin-idinstven svet žuvot. Isukrast ij umrel za sate hora. Toj žéli sate hora da badat spaséni, a pate kantu spasénjétu ij da žuveš idin svet žuvot. Vikanjétu kantu svet žuvot ni izvire ud tuj, či si misnić ali kalugjer, negu tuj vikanji izvire ud krašténjétu.

Grešovnu ij da mislimi, či čeleka, kojtu žuveji svet žuvot ni je više normálin čeleć, ij preličin s idin ćip, s idna statuja, néma čelešći useštbi, taj kaćétu sa predstávini svetcite u nekuja ikoni. Sveti Fráncisk ud Sales se spumenuva, či idnaž ij imál gulema želba da stáni svetéc i savaršén i zaradi tuj ij počnal da si navizde glavata na idnata starna kugá ij molil, taj kaćétu ij videl, či právi idin néguv koleg, kojtu uistena ij bil svetéc. No svetija Fráncisk prepuznáva, či tuj neštu ne gu napravilu nikak po-svet ud kolkutu ij bil du tugázi.

Saštu grešovnu ij da mislimi, či idin svetéc treba nipremennu da badi nadarén s izvanredni dárbi, primernu da moži da právi čudési, da ima Božij utkrivanjéta i ekstázi, da moži da vidi u dušite na drugijete hora, da badi kanoniziran, imetu da mu badi upisanu u kalindáre i t.d. Istena ij, či Bog dáva takvizi izvanredni dárbi na nekuja hora, istena ij, či Čarkvata kanonizirva nekuja svetci, no vikanjétu za sincata da žuvejmi svet žuvot ij sassém drugu neštu.

Svetustta na kujatu mu vika Bog ij u paruv red rabotata na Božijata milust u námu. Blaise Pascal piši: „Za da napráviš ud idin čeleć svetéc, ij nužnu u négu da rábuti Božijata milust, a tozi kojtu ni verva tuj neštu, toj ni znáji niti kako ij tuj čeleć, niti kako ij tuj svetéc“. Ama Bog išti i čeleka da „utguvori“ na Božijata milust.

„Blažéni sa tezi, kujatu gladuvat i žaduvat za pravédnust“. Niblažéni i žalni sa tezi, kujatu ni gladuvat i ni žaduvat za pravédnust. Leon Bloy piši: „Žalustta uzrukuvana ud tuj, či ni si svet, ij idinstvenata žalust dupusnata na krastijánete“.

Tazi žalust ja prepuznáva i pisátela Julien Green: „Misla sate znájat zašto sam žalín. Bij štel da bada svet. Tuj ij satu... Uistena useštem či uveć menuvam

pukraj tozi, kojtu bij žélil da sam ás i tozi, kojtu bij žélil da bada ás, toj gu ima. Toj ij tám, ij žálin i négvata žalust ij i mujata žalust“.

„Blaženi sa milusarcnite, zaštotu tija za namerat smilénji“

Milusarcin ij čeleka, kojtu ima sarcito utvorinu kantu téraka i nakázete na sirumáha, kojtu ima usetlivu sarcu kantu némanjétu i nuždite na sirumásete.

Idin denj, idin pismuznánec ij zapital Isusa: „Učitele, kuja ij náj-gulemata zápuvest ud megju desette?“ Isus mu ij utgovoril: „Da milvaš Guspudina toja Bog sas satu tujé sarcu, sas sata tuja duša i sas sate tuja miselji. Tazi ij parvata i náj-gulemata zápuvest. A drugata, prelična s parvata ij: da milvaš toja bližnić kaćétu se milvaš samićeć sébe“ (*Mt. 22, 35-39*).

Etu dve mili: milata kantu Boga i milata kantu bližnika, uidinati u idna idinstvena mila; i tuj kujétu Bog ji ij uidinal, čeleka da ni ji razdile. Ni možimi da milvami Boga biz da milvami bližnika. Sate hora sa Božij dicá. Taj, či kaće moži nekuj da tvardi, či milva Baštata aku toj mrázi dicáta, kujatu Baštata gji milva?

Sveti Iván ij pisal: „Aku nekuj káži: «Ás milvam Boga», a si mrázi négva brát, tozi čeleć laži. Zaštotu tozi, kojtu ni si milva négva brát, kogutu gu vidi,

kaćé moži da milva Boga, Kogutu ni Gu vidi?“
(1In4,20-21).

I ubrátnu: ni možimi da milvami bližnika, aku ni milvami Boga. Tazi ij gulemata greška na dněšnja svet, kujatu ij bilá uveděna naidnaž sas humanizama, ideála na masonete: svetovnu brátstvu, mir, razbirenji, blažénstvu, idnákuvst, mila megju horata, ama ne i mila kantu Boga; to jest idin zemálsći ráj u kojtu sate hora se milvat, sa blažěni, no ud kojtu Bog ij izpaděn, pá taj, kaćětu u pućělu, Bog ij izpadil Ádama i Éva ud zemálsćija ráj.

Dvádesetija vek, kojtu ij bil náj-karvavija vek ud celata istorija na sveta, mu pukázva kaćé moži da izgladva zemálsćija ráj naprávin ud humanistskata utopija, kujatu pruvazglaseva milata megju horata udkasnata ud milata kantu Boga. Tozi XX-ja vek ij puznál náj-karvavite revoljuciji, dváta svetovni bujove u kujatu sa zagjinali milione nivinni hora, terorizam, nazistćite lágere, komunističesćija „ráj“ sas sate négvite zversći izmačvanjěta navaršini u imetu na čeleškotu blažénstvu, genocida na niruděnite još dicá (seku gudina u sveta sa „ubiti“ nad 60 miljone niruděni dicá), 25% ud horata na sveta žuvejat u uholnust, du katu 75% ni možat da si usigurat kátadenšnja hleb, seku gudina na sveta 15 miljone dicá umiret ud glác i tejna žuvot bi mogal da badi spasěn aku bijmi utkázali makár ud idin manen tál ud novcete ulogani za uružvanji, drugijje milione hora umiret seku gudina otu némat nužnite medecini...

I izriždenjětu na sate tezi dustiganjěta na humanizama bi mogalu da prudalževa. Tuj ij idno dukazátelstvu na kako i kaćé dustigni sveta kugá udstarni Boga. Na satu tuj, pápa Iván Pável II-ja ij bil kázal razžálin: „Po-više

ud kaće drugjije pate, dnés čeleka se prutivi na Božijata milusarcnust i trasi da izkureni ud žuvota i ud sarcito čać i idejata za milusarcnust. Tazi hurta i tazi ideja (milusarcnustta) kača gá bi prečili dnéšnja čeleć, kojtu, spured izvanrednotu napredovanji na naukata i tehnikata ij stánal guspudáre na planetata Zeme“.

„Blažéni sa milusarcnite, zaštotu tija za namerat smilénji“. Isus mu pukázva, či néma dve mili, a sámu idna mila, zaštotu Toj, Isukrast, Se identificirva s čeleka, kojtu páti. Toj ij kázal: „Iláti, vija blagusluvéni ud Moja Baštá, zaštotu satu kakotu sti naprávili za Mujate po-maneni brájće – gládni, žadni, goli, bulnávi – na Méni sti naprávili. Mahneti se ud Méne, vija prukleti, u véčnija plámak na pakale, zaštotu satu kakotu ni sti šteli da napráviti za Mujate brájće, kujatu pátat, na Méne ni sti naprávili!“

I pá Isus ij kázal hurtite: „Milusarcnust išta, a ne álduv“. Bog ceni po-mlogu milusarcnustta kantu čeleka, kojtu páti, ud kaćétu dalgjite ceremoniji, liturgiji i álduve.

Iván Ruysbroek piši: „Aku ti si zadalbučen u mulitva, a toja brát ima nužda za uda, napusni mulitvata i zanesi mu uda. Tozi Bog, Kogutu za Gu nameriš u tozi, kojtu gu pumágaš ij po-istenscí ud kolkutu Tozi, Kogutu Gu napušteš katu si napusnal mulitvata“.

Májka Tereza ud Kalkutta, kujatu ij utkázala da badi direktorka u liceja i ij počnala da se zanimáva s grižisvanjétu na bulnávite prebráni ud na ulicata, taj ij kázala idna sutirna na sistrite: „Vija sti videli, či u vremeto na liturgijata misnika se ij duprel du Isukrastovotu telu s mila i krotkust. Taj i vija, kugá se dupréti du bulnávite, se dupireti du Isukrastovotu telu. Pukažeti nji saštata mila i krotkust“. Večera, katu sistrite

sa se prebráli, idna ud tej, s licitu usvetlénu ud rádust, ij kázala na Májka Tereza: „Dnés sam bilá duprena du Isukrastovotu telu celi tri saháte“. „Kaće taj? – zapitala ja ij Májka Tereza. „Prebrála sam ud trápa, ud kalta idin čeleć, kojtu ij bil palin s čarveje. Tri saháte sam se zanimávala s négu: sam gu umula, sam gu grižisvala. Tezi tri saháte sam useštela, či sam duprela Isukrastovotu telu“ – utguvorila ij tá.

I spured, či Isukrast se namerva u seku čeleć, kojtu páti ali ij bulnáv, Toj se utkriva na tezi, kujatu grižisvat bulnávite. U sate vremená, milusarcnustta ij bilá pate kantu verata, kantu istenata. Puznáta ij dugadjájata na Agostino Gemelli, kojtu ij bil doftur i u vremeto na Parvija svetovin boj ij bil izprátin da rábuti u idin špitálj ud zarázni bolesti (*bolesti, kujatu se predubávet*). Toj ij bil pudpalnu bizbožin čeleć. Grižisval ij ud satu sarci bulnávite ud tozi špitálj i ij právil takvizi raboti, kujatu niti idin sanitár ne štel da gji varši. Idin denj u špitále sa dunéli idno katánče tažku bulnávu ud tuberkuloza. Bulnávija si ij dál isáp, či néma niti kakva šánsa da žuveji, taj či ij kázal na doftura: „Slušej me, ás za umra deléku ud sate mujate náj-milnite. Aku bi bilá tuke, mujata májca bi mi dála idna sétina celuvka. No tá ni jé tuke, taj či te mola tébe, dáj mi ti idna celuvka umestu nija“. Bulnávija ij bli palin s ráni, ud kujatu ij tékal gnuja. No u sarcito na mládija doftur neštu se ij dugudilu. Toj si ij predelel gnusenjétu, pregarnal ij bulnávija i mu ij dál idna celuvka. U tozi mig licitu na bulnávija ij svetnalu, toj se ij razsmel i ij kázal na doftura: „Ud sarci ti zafálem! A sigá te mola da puvikaš misnika da mi dadé sétnotu prečisténji!“ I etu bizbožnija doftur utváde za misnika. Katu gu ij videl, misnika ne znájal kako da verva, zaštotu doftura Gemelli nikade du tugázi ne stepel u kapelata

na špitále. U ondzi mig doftura ij dubávil milustta na verata pu milusarcnustta, kujatu ja ij pukázal srešte tozi bulnáv. Tugázi za paruv pać toj ij služil kaća ministránt zágjnu s misnika i ij daržál gurécata svešt pukraj bulnávija, kojtu ij taglil da umré, makár, či ne znájal otguvorete, kujatu idin ministránt treba da gji dáva na misnika. Tazi ij dugadjájata na bizbožnija doftur Gemelli, kojtu po-kasnu ij stánal misnić i franciskánsći kalugjer i ij utemelil universiteta Sacro Cuore ud Milano.

Blaženi sa milusarcnite. Milusarcnustta za kujatu Isus hurtuva, ni jé sámú useštba, negu tazi milusarcnust izvire ud vera i ud ole. Právbite na milusarcnustta pu neku pać možat da se prutivat na useštbite. Kako ij useštel Gemelli katu ij celuval bulnávija? Kako ij useštel sveti Fráncisk ud Assisi katu ij celuval bulnávija ud lepra? Kako sa usešтели Májka Tereza ud Kalkutta i drugjijete sistri katu sa nosili na krasta i sa grižisvali bulnávite prebráni ud na ulicata? Kako ij useštel Isus i kako ij razbirel Toj prez hurtata „milusarcnust“ katu ij bićuval s ostri hurti licimernite fariseje, katu ij zaklel bizplodnata smučina, katu ij izpaždel s biće targovcete ud čarkvata, katu ij hurtuval na grešnicite, kujatu ni štat da napusnat greha, za véčnija oganj? Milata neku pać treba i taj da badi pukázana, makár či pu tozi način, tá se prutivi na useštbite.

Možimi da se pitami aku krastijánskata milusarcnust mu preči da cenimi i da se borimi za pravédnust? NE. Istensćite krastijáne treba da se borat sas sate sili protiv eksploatirvanjétu, protiv nipravédnotu delenji na materiálnite sredstva pu sveta, protiv drugjije niizbrojnu mlogjije grehove.

Sveti Augustin taj ij pisal: „Nija ni treba da želimi da ima na sveta nakažisani hora za taj nija da imami prelega

da si pukázvami milusarcnustta. Ti dávaš hleb na gládnija, no po-dubre bi bilo aku nikuj ni bi bil gládin i taj ti da némaš kogu da gu hrániš. Ti ublíčeš goliya, ama aku sate bija bili ublekani, ti ni bi imál više kogu da ublíčeš!... Napravi taj za da néma više nakažisani hora!“

Aku nema više nakažisani hora, tugázi zlamenuva, či ništé ima više nužda ud milusranust na sveta? NE. Da si izmislimi, či bi mogalu da se dugudi idin denj, na sveta da néma više: gládni, bizdomni, goli, bosi, bulnávi, zatvorini hora, niti martavi sirumáse, kujatu néma koj da gji učenuva. Očevidnu ij, či u tozi slučaj ništé ima više nužda ud telovni právbi na milusarcnustta. No čeleka ni jé sámú telu, negu po-više, toj ima i duša. A milata se pukázva náj-dubre u sate duševni právbi na milusarcnustta: da učiš tezi, kujatu ni znájat; da pusavetvaš tezi, kujatu dveumat; da razveseliš i usarciš žalnite; da uprustiš na tezi, kujatu sa te uvredili; da imaš iztarplénji s tezi, kujatu te drážnat i nervirvat i t.d. Tezi právbi na duševnata milusracnust sa sas mlogu po-nužni ud kolkutu právbite na telovnata milusarcnust i za tezi právbi za ima nužda du krája na sveta.

U bugátite daržávi, máj či néma više nužda ud telovna milusarcnust, zaštotu náj-više ud horata ud tezi daržávi imat satu kakotu nji ij nužnu. No kolku kašti za stárite ud tezi daržávi, kašti u kujatu horata imat satu nužnotu, sa prelični s idnija studéni zatvore, zaštotu nikuj ni utváre vratáta na tezi stári za da nji káži idna dubra hurta s kujatu da nji pumilva tejnite stári gudini.

Gulema nužda ud telovni právbi na milusarcnustta imat horata ud sirumáššcite daržávi, no s mlogu po-gulema nužda ud duševna milusarcnust imat horata ud bugátite daržávi.

Blažéni sa milusracnite. „U žuvota ima sámú idin

náčin čeleka da badi blažen: da žuveji za drugijete“ – pisal ij Lev Tolstoj.

U tozi svet, u kojtu kraluva egoizama, želbata za materiálnu ubugatevanji, drébnite lični interesi, udtušvanjétu i umrázata, tozi kojtu pukázva mila i milusarcnust, taj kaćétu išti Isukrast, tozi, kojtu uprášte, kojtu právi dubro biz da čeka da mu se puvrášte tuj dubro ali da mu se zafálva, tozi ima sate šánsi da badi viden kača ninormálin, lud čeleć. Ud takvizi „ludi“ hora ima gulema nužda dnéšnja svet. Svarzanu s tuj ima i idna mulitva: „Izprati mu, Bože, ludi; takvizi kujatu se angažirvat pudpalnu, kujatu zabrávat za sami sébe, kujatu istenscí i iskrenu milvat i to ne sámu sas hurti i kujatu znájat da se álduvat du krája!...

Imami gulema nužda ud „ludi“, kujatu bránat náj-dolnite hora, kujatu ni puznávat kompromisa, kujatu ni znájat i ni možat da predadat ništu i nikugu, kujatu ni si cenat tejna žuvot, kujatu prejémet da právat makár kakva rabota, kujatu sa slobudni i idnovremennu pudložini, spontánni i upuriti, krotcí i energični.“ (*Louis J. Lebret*).

„Blaženi sa tezi s čisti sarcá, zaštotu tija za vidat Boga“

Idin psálm taj glási: „Koj moži da se pukáči na Guspudinuva planina?... Tozi, kojtu ima racite nivinni, kojtu ni kázva laži i ni se kalné za da prevári. Tozi za dubávi Guspudinuva bláguslov i milusarcnust ud Guspudina, négva Spásitel...“

Isus ni kázva: blaženi sa tezi sas čisti telá; Toj kázva: blaženi sa tezi s čisti sarcá. A sarcito zlamenuva náj-dalbokata, náj-tájnata část ud čeleškata vatrešnust. Tám, u sarcito, čeleka satu izbire, vzéme sate udlačbi ud kujatu izviret sate négvi otguvornosti; tám ij sedálištetu na dubrotu i zlotu.

Ud čeleškotu sarcu izviret náj-hubancíte, náj-iskrenite useštbi: čistata mila, istenata, puniznustta, iskrenustta. No pá ud tuj čelešku sarcu izviret i náj-mrasnite, náj-grešnite useštbi, ud megju kujatu Isus spumenuva trinájset: „Ud vatre, ud čeleškotu sarcu, izlezvat: hargjevite miselji, izneverata, pukvárata, ubijstvotu, krážbata, nizasitnustta, predátelstvotu,

izmámata, bljudnustta, ninavidnustta, kurenjétu, visokumernustta, ludustta. Sate tezi neštá izlezvat ud vatre i namuskurat čeleka“.

Koj za se pukáči na Guspudinuvata planina?... Tozi, kojtu ima racite nivinni i sarcito čistu. A tija, racite sa nivinni, kugá sarcito ij čistu, nivinnu.

Dubrija pać, kaćétu i zlija, krénvat ud čeleškotu sarcí; parvija pać ij tesin i mámi kantu spasénji, a drugjija ij šarok i mámi kantu pugubevanji — kázva Spásitela. Čeleka ij slobudin da izberé makár koj ud tezi dvá patišta.

Piši francuzcýja poet Ch. Baudelaire: „U seku mig, sekumu se predlágat saštuvremennu dvá variánta: Bog ali Sotuna, svetlinata ali tamninata, káčenji ali slezvanji“.

Ima rázlika meždu tezi dvá patišta. Za da varviš pu šaroćija pać, kojtu mámi kantu pugubevanji i kojtu mlogjije tima lésnu gu namerat, ni jé nužna niti kakva trudba; stiga sámú da ni se prutiviš, da se ustáviš nosin ud mložstvotu nárud, kojtu se natiska da flezi prez šaroćite porti. Naprotiv, za da varviš pu tesnija pać, kojtu mámi kantu spasénji i kojtu málku hora gu namerat, ij nužnu da puložíš trudba.

Taj dára, čistotu sarcí ij sarcito u kujétu dubrustivustta ni se umeše s hargjévustta, iskrenustta ni se umeše s lažata, pušténustta ni se umeše s nipušténustta i krážbata, milata i daruvitustta ni se umešet s umrázata i egoizama. Čistotu sarcí ij preličnu s čistotu vinu, kujétu ni jé umešenu s uda; ij kaća čistotu zlátu, kujétu ni jé umešenu s metáli ud po-dolnu káčestvu ali drugjije mrasutiji.

„*Blažéni sa tezi s čisti sarcá, zaštotu tija za vidat Boga*“. Sarcito ij ukotu na dušata. Isus kázva: „Ukotu ij svetlinata na telotu. Aku tujétu uko ij zdrávu, celotu ti telu za badi palnu sas svetlina. Aku pak ukotu ti ij

bulnávu, celotu ti telu za badi putupénu ud tamnina“. Aku sarcito na čeleka ij čistu, to jest aku ukotu na dušata ij čistu, tugázi čeleka moži da vidi Boga. No ni moži da Gu vidi, aku sarcito mu ij mrasnu, taj kaćetu ni moži da vidi ništu ukotu pukritu s mrasutiji, s práh.

Da zapámtimi dára, či ni sámu greha na telovната ničistust preči čeleka da moži da vidi Boga, negu i drugijje niizbrojni formi na duševната ničistust. Idin takazi primer ij visokumernustta (falosnustta), kujatu učitelete na duhovnija žuvot ja naričet *duševna ničistust*.

Francuzcija pisátel i moralist La Bruyire piši, či ima falšivi, himbeni vernici, kujatu ništu ne razbráli ud Isukrastova nauk. Tezi hora, kujatu mislat, či sa mlogu pubožni, računat za greh sámu bljudnustta i srámnite právbi, no se rádvat kugá drugji nekuj stráda, se falusejat sas samusébnite zaslugji, sa palni s ninavidnusti i nikajélstva, čarnat i kurat drugijjete i t.d. A to u Božijte oči, po-tažci i po-gulemi grehve ud kaćé greha na telovnite želbi, sa grehvetе na dušata: falosnustta, lákumstvotu, umrázata, ninavidnustta, marzelivustta i t.d.

Teofil Antiohski piši: „Aku za mi ištiš da ti pukáža Boga, ás za ti káža: pukaži mi ti čeleka, kojtu se namerva vatre u tébe i ás za ti pukáža Boga. Išta da vida aku tujate duševni oči vidat, aku učite na sarcito ti čujat... Išta da vida aku ni práviš já ničisti raboti: aku ni kraděš, kuriš, mráziš, aku ni si falos, ninavidin, lákum ali arogántin s tujate rodnici. Bog ni Se utkriva na tezi, kujatu právat takvizi raboti, aku náj-parvu tija ni se učistat ud sate mrasutiji. Tezi právbi te zatamnejat, kača gá tujate oči bija bili pukriti s práh i mrasutiji... O, čeleć, aku razbireš tezi neštá i aku žuveš u čistust i pravédnust, za možiš da vidiš Boga“.

Ud druga starna pak žuvota mu pukázva jásnu, či ud megju sate formi na ničistustta na sarcito, bljudnustta náj-mlogu zatamneva čeleškotu sarcí i gu preči da moži da vidi Boga. Modernija ateizam varvi pud raka sas seksuálnata revoljucija i pornografijata.

Apostola Pável taj piši za pagánete: „Zaradi tuj, Bog gji ij ustávil sas tejnite gnusnávi naráve... Zaštotu tija ne trasili da zapázat Boga u tejnata duševnust, Bog gji ij ustávil da žuvejat pu tejnata prukleta ole... i tejnite sarcá sa putamneli“.

Sveti Iván Zlátoust pudjéme i káre dálja miseljta na apostola Pável: „Kugá tozi tažak greh nadvláda idna duša, tá više ništu ni moži da vidi: niti propastta kantu kujatu utváde, niti pakale, niti straha ud horata, niti straha Božij; tazi duša ij prelična s unezi oči, kujatu više ni možat da vidat, kujatu ni dubávet svetlina, makár da gladet kantu slancitu“.

Sveti Augustin upisva náj-dubre pustoša, kojtu gu právi tozi greh u dušata i žuvota na čeleka. Toj tvardi, či tozi greh ij náj-gulemija, moži biti idinstvenija dušmánin na verata.

„*Blaženi sa tezi s čisti sarcá, zaštotu tija za vidat Boga*“. Pogleda dáva vazmožnust na čeleka da puznáji náj-dubre neštáta. Kugá želimi da uverimi nekugu, kojtu mu čuji da prekázvami neštu, nija dumami: „Videl sam s mujate oči“. Filip, kojtu ij iskal da uveri Natanaela – kojtu ne mogal da verva, či ud Názaret moži da izlezi neštu dubro – či ij sretil Mesija, Isusa ud Názaret, toj mu ij kázal: „Ilá da vidiš!“.

Samija Isus uzkrasnat ud martavite káni učenicite da vidat i da pipnat za da vervat: „Vižti Mujate race i Mujate kráka!... Pipneti i vižti: paltenika néma niti mesu, niti kokalici“.

Filosofete i drugijje naučeni hora možat da stignat da „vidat“ Boga s „učite“ na tejna um. Ali po-dubre kázanu, tija utkrijat tuj, či ima Bog, prez logikata, varvéci ud efekta kantu uzroka ali prez drugijje náčine puznáti ud filoofete. Sámu, či tozi náčin da „vidiš“ Boga ni te právi blažén. Etu idin primer: gulemija italiánsći poet G. Carducci beši pukánat ud négva prijátel Giuseppe Verdi u négvata vila ud Genova. Idin denj, primrakum, katu poeta gladeši ud na brega na murjétu zaseždenjétu na slancitu, umájan ud hubustta na peisáža, toj se ubarna kantu négva prijátel i izvikna: „Ás vervam u Boga!“. Carducci, s „učite“ na négva um, ij „videl“ Boga – Storitela na sate niizkázani hubusti. Sámu, či tuj neštu ne gu napravilu blažén, zaštotu Carducci ij umrel tažin i žálin u Napoli.

Du istenskotu puznávanji na Boga, tuj puznávanji za kujétu Isus hurtuva, ni se dustiga sas uma, a sas sarcito. Sámu tuj puznávanji na Boga nosi blažénstvu na čeleka. A tuj puznávanji ni jé čeleška právbba, negu Božija, ij plod na Božijtu utkrivanji. Tuj puznávanji ij idno direktnu „dupirenji“ du Boga, ij neštu kujétu ni moži da badi izkázanu s hurti. A Bog Se utkriva u čeleškotu sarcí, sámu tugázi kugá sarcito ij čistu.

Dicáta ni sa kadarni da dávat logični i flosofični argumenti, no tija puznávat Boga i na tezi, kujatu sa kača dicáta, na tezi nji Se utkriva Bog, zaštotu imat čisti sarcá.

Tuj utkrivanji ij idno napalnivvanji na čistotu čelešku sarcí sas svetlust, zaštotu sarcito ij kadarnu da prejémi tazi svetlina, kujatu varvi ud gore. U tazi svetlina, sarcito, dušata ne sámu vidi Boga, no i Gu useti i tuj neštu ji nosi niizkázanu blažénstvu. Takozi neštu se ij dugudilu i s apostola Pável pu pate kantu Damásk, katu Isukrast

mu se ij bil utkril u idna gulema svetlina, kujatu ij uslepila dutugávašnja prugonnič na Čarkvata.

Takozi neštu ij prežuvel i francuzčija pisátel i žurnalist André Frossard, ávtor na knjigata „Ima Bog. Ás sam Gu sretil“. Toj ij bil utránat u idna bizbožna, ateistka familija, katu négva baštá beši sekretár na Francuzkata Socialističeska Partija. Idin denj Frossard beši slupin na ulicata ud idna barza cíša. Toj se ij pudbil u kapélata na idin manastir. Báš u unuj vreme, sistrite sa daržáli klánenji napreč Svetija Sakraménat. Frossard ne znájl niti kako ij tuj kapéla, niti kako ij tuj Euharistija, no katu ij pugladel kantu ultáre, kadetu beši ugudína Presvetata Ostija, toj vide idna gulema svetlina. Satu tuj ij trájalu sámú idin mig, no nému se storeši, či ij trájalu cela véčnust. U tazi svetlina Bog mu Se ij utkril i u saštija mig sa mu stánali puznáti sate isteni na krastijánskata vera.

„*Blažéni sa tezi s čisti sarcá, zaštotu tija za vidat Boga*“. **Za vidat.** Tuj neštu ni zlamenuva, či tija za vidat Boga dabe na ondzi svet, u véčnustta, negu tija Gu vidat, Gu usetat i sa blažéni još tuka na zemete. Tija utkrijat Boga u satu sturénji, vidat satu s Božijte oči, milvat satu s Božijtu sarci.

Omnia pura puro, glási idna latinska puguverka. Idna stára legenda prekázva za sveti Fráncisk Assiski, kojtu idin denj, sas saldzi u učite, dumaši na Guspudina: „Ás milvam slancitu i dzvezdite, ja milvam Klára i tejnite sistri, milvam čeleščite sarcá i sate hubusti ud sveta. Guspudine, uprusti me, zaštotu sámú Tébe bi trebalu da Te milvam!“ Na tezi hurti, Bog Se ij razsmel i mu ij utguvoril: „Ás milvam slancitu i dzvezdite, ja milvam Klára i tejnite sistri, milvam čeleščite sarcá i sate hubusti ud sveta. Milin moj Fráncisk, ni treba da pláčiš, zaštotu

Ás milvam saštite neštá, kujatu i ti gji milvaš!“

Sinca se briguvami da sa mu čisti ubuvćite, drehite, racite, licitu, kaštata i tárelete ud kujatu jadémi. Treba da razberémi, či náj-više treba se briguvami da sa mu čisti sarcáta. Da molimi i nija, taj kacétu Dávid ij molil: „Sturi u méne, Bože, idno čistu sarcí!“.

Da molimi s uvervanji Boga, da naprávi u námu ubicávanejétu dádinu prez pruroka Ezekjel: „Za vu dáma idno novu sarcí i za uguda u vás idin nov duh. Za izváda ud váštu telu kámennotu sarcí i za vu dáma idno sarcí s kujétu da daržiti Mujate zápuvesti, da spázvati i da izpalnevati Mujate zákune.“

„Blaženi sa tezi, kujatu právat mir, zaštotu Božij dicá za se naričet tija“

Da bi žuvel dnés na zemete, Isus taj bi pruvazglasil tuj blažénstvu: „Blaženi sa tezi, kujatu se borat za mir, zaštotu tija dicá Božija za se naričet“.

Mira ij idin mlogu aktuálin problem. Hurtata *mir* se namerva na ustnite na mlogije hora. Čelečestvotu žuveji pud zaplášvanjétu na atomnija boj. Puznátu ij tuj, či sas sata uružija, kujatu čeleka ja ij naprávil, žuvota ud na nášta planeta moži da badi uništin sassém i za doveka sámú za 15 minute! A atomnija boj moži da počni i ud idna greška ali ud idin moment na ludust, na ubarkvanji na tozi, u kojtu se namerva „butona“.

I Čarkvata se briguva za problemata na mira. Taj svetija baštá Pápa Pável VI-ja ij pruvazglasil prez 1968 g., dene na 1 januá kača Svetovin denj na mira.

Bizbrojni sa pu celija svet organizácijite, kujatu se borat za mir. Za mir hurtuvat i tezi, kujatu fabrikuvat bombi u uružija. Za mir hurtuvat i za mir se borat i tezi,

kujatu uzrukuvat bujove i revoljuciji pu sveta. U imetu na mira tija ubivat i uništevati „teroriste“.

Tezi, kujatu ni smi taj-mládi, si spumenuvami unezi vremená, kugá seku molba, ij trebalu da se skluči s lozunga „Da žuveji borbata za mir!“ Za mlogijije hora borbata za mir ij stánala nekakaj *hobby*, rabota kujatu néma ništu obštu s mira.

Idin puznát ispánsći pisátel, kapucina José Luis Martin Descalzo, u idna ud négvite knjigi piši za idin néguv puznát, borec za mira. Tozi čeleć ij znájal broja na rakétite i na atomnite bombi ud seku daržáva, kaćétu i drugijijete uružiji, kujatu gji imat različni daržávi ud sveta. Tozi čeleć ij bil mlogu aktivin u borbata za mir. Ne imálu manifestácija za mira, u kujatu tozi čeleć da ne vzemel učástie. Bil ij specialist u lozungi i pesmi za mira. Na čitiri pate se ij vazval s lánceve u portite na različni voenni bázi. Pukázval ij s gordust na sate belega ud pukraj desnojtú mu uho, kojtu ij ustánal sled katu ij bil ranén na idin miting protiv buja. No, čudnu ij, či tozi čeleć, u kátadenšnja žuvot ij zabrável za mira za kojtu tolkusi se ij boril. Ubičel ij da prekázva i čarni drugijijete, uzrukuval ij razmirici na rabotnotu mestu, sas drugárcata mu se ij vládal kača tiránin, bil ji mlogu sprudin s dicáta, bil ij biz mila srešte tašta mu, puparžel ij čistáčkata i ij bil svádin sas sate kumšije.

Aku imami predvid satu tuj, možimi da si dadémi isáp, kolku mlogu právu ij imál sveti Augustin, katu ij pisal, či ni sate hora, kujatu dumat „Mir s tébe“ treba da badat vervani, kača gá bija bili beli galabici. Katu tuj ji ij pisal sveti Augustin se ij mislil na mlogijije hora licimere, kujatu si darevat himbenu, falšivu „mira“ pu vreme na svetata misa. No prez kako se različeva celuvkata na galabicate ud celuvkata na gárvenete. Leli gárvene, kugá

celuva, u saštotu vreme toj i razkasva, du katu galabičitu, ni jé kadarnu da razkasa, da naškodi. Taj dára, tám kade ima razkasvanji, tám néma istenska celuvka na mira. Istenscija mir gu imat sámú tezi, kujatu ni razkasvat Isukrastovotu telu, to jest Čarkvata.

Spured, či istorijata na čelečestvotu, počvajcí s Kájín, kojtu si ij ubil négva brát, pa du denj dněšin, ni jé ništu drugu udvan istorijata na idnija niprekasnati bujove, normálnu ij, či ne imálu prurok, filosof, poet, istorik, pisátel, kujatu da ne hurtuvali ali pisali za mir, kujatu da ne se izdigali protiv buja.

Još prez V-ja vek napreć Isukrasta, Euripides se ij uplákval u idna ud négvite tragediji, katu ij molil za mir i protiv buja. Normálnu ij, či niti Isukrast ne zabidil tazi problema na mira. U idno ud osemte blaženstva, báš za mira hurtuva: „Blažení sa tezi, kujatu právat mir, zaštotu Božij dicá za se naričet tija“.

Isus ustáve mira na Négvite učenici: „Mira vu ustávem vámu, Moja mir vámu gu dávam. Ni gu dávam, taj kaćétu sveta gu dáva“ (*Iván 14,27*). Treba pudbelezanu, či Isus nji dáva tozi mir, kojtu ij Néguv i sámú Néguv. Toj dáva Négva mir na sassém drugji náčin ud kaćétu sveta gu dáva, ali po-dubre kázanu, taj kaćétu sveta ni gu dáva. Mira, kojtu Toj gu dáva ni jé pručutija *Pax romana* ud Négvotu vreme, mir, kojtu ij bil ustanuvén i puddaržen ud rimskata ármija prez teror i smrać na križa. Smraćta na križa ij bilá pedépsata za tezi, kujatu sa smejali da se pudignat protiv tozi mir, kojtu ij kraluval u celata Rimska imperija, u vremeto, katu Isus Se ij rudil u Betlehem.

Isusova mir ni jé niti mira, kojtu dněsnija svet proba da gu dadé prez uravnevanjétu na silite usreć veličíte daržávi, mir ustanuvén ud straha ud atomín boj. Ni jé

mira, kojtu gu dáva NATO, kujatu garantirvat slobudnustta i demokracijata na Balkánsčija poluostrov ali pu drugijje mestá ud sveta.

Isus hurtuva za mir tugázi, kugátu hurtuva za milata, zaštotu néma mir biz mila. Mira, kacétu i buja, se rudat u čeleškotu sarcu. Borbata za mir se nosi u čeleškotu sarcu. Právi mir tozi, kojtu ima mila u négvotu sarcu; ud tazi mila se rudi milusarcnustta, dubrustivustta, milata, kujatu uprášte, kujatu se moli za nuprijatele, kujatu ubrášte i ondzi drugijja ubráz, kujatu po-parenj žéli da umré, ud kacétu da se pudigni, da si uduši, kujatu se moli za tejna ubijnič.

„Zaštotu Božij dicá za se naričet tija“. Tozi, kojtu ima mila u sarcito, tozi ij dite na mira i saštuvremennu ij Božij dite, piši apostola Iván. Zaistu – komentirva sveti Augustin – sámu milata različeva Božijte dicá ud dicáta na Sotuna. Sate postat, sate hodat u čarkvata, sate se krastat, sate pejat „Alleluja“, no samu milata ij tazi, kujatu različeva Božijte dicá ud dicáta na Sotuna.

Isus ij náj-veličija, idinstevnija i istensčija Kojtu právi mir. Prez Négvata smrač na križa, Toj ij pumiril Boga sas čeleka, ij dunél mir usreč israelce i pagáne, usreč sate hora i mu ij naučil kacé da gradimi mira i kacé da puddaržemi mira kojtu Toj gu ij dunél. „Toj ij náša mir – piši apostola Pável – Toj ud dváma ij napravil idin i ij srušil dzida ud na srede, kojtu gji ij delil (israelcete i pagánete) i u Négvotu telu (na križa) ij udstarnil dušmánstvotu ud megju tej“. (Ef. 2, 4-15).

Taj, či sate bujove ud sveta se rudat u čeleškotu sarcu. Seku idin boj ni jé drugu neštu udvan sumata na sate bujove ud čeleščite sarcá, bilo to hurta za gulemite nirazbirenjéta i bujove usreč nárudi, ali za po-manenite nirazbirenjéta i bujove ud obštnustta u kujatu žuvejmi,

ud na rabotnotu mestu ali ud nášta familija.

Kugá u čeleščite sarcá néma više mila, horata preksanivat da badat dicá Božij, zaštotu Bog ij mila. Tija stánat niprijatele, dušmáné na Boga. Kugá u tejnite sarcá se pudignat silni želbi, ognevi instinkti: umráza, udušvanji, zlobnust, ninavidnust, nizasitnust, falosnust, niumerenust, pijánstvu, bljudnust, egoizam i t.d., tugázi se tám pudigni boj protiv Boga. Tozi boj ni moží da badi zadaržán vatre u sarcáta, toj izbuhni na van i taj se rudat konfliktite i bujovete usreć horata.

Apostola Jákob se pita: „Ud kade varvat borbite i káreniččite usreć vás? Ne li varvat ud vášte želbi, kujatu se bijat u vášte stávve? Vija želíti i némati; ubivati, sti nikajélني i ni sti kadarni da si nabáveti za da imati; se kareti i se bijti i némati spured, či ni ištiti, ali ištiti i ni dubáviti spured, či ni ištiti za dubro, negu s miseljta da ji razsipiti u vášte želbi (*Ják. 4, 1-3*).

Stárite rimljáne sa imáli idna reč: aku ištiš mir, tugázi preprávej se za boj. Tazi reč i Isus ja ij prejal, no Toj ja ij razbirel sassém drugijjače ud kaćétu rimljánete sa ja razbireli. Isus mu káni niprekasnatu da se borimi protiv satu hargjevotu ud námu, protiv niváljanite želbi i instinkti ud náštu sarcí. Sámu prez takazi boj za se pumirimi sas samite námu, s Boga i sas nášte bližnici.

Idin ud náj-gulemite borci za mir ij bil pápa Iván XXIII-ja. Toj ij napisal enciklikata *Pacem in terris*. Tozi pápa ij preigrál sveta s négvata krotka i jáсна prelika, s négvata usmivka palna s dubrustivust, to jest s mira, kojtu gu ij nosil u sarcito. No treba da spumenémi, či tozi borec za mira ij bil mlogu sprudin čeleć. Bil ij sprudin protiv hargjevite iskušénjéta, kujatu i toj, kača seku čeleć gji ij useštel u sarcito. Boril se ij za da si upázi mira na sarcito, i za da si upázi négvata

čeleška ole pudložina na Božijata ole.

Tozi vatrešin boj ni možimi da gu počnimi du katu ni iznamerimi dušmánete ud nášte sarcá. Treba da prepuznájmi, či: káreničíte, konfliktite, borbite, bujovete se rudat ud tuj, či čeleka vidi satu kakotu ij zlo u drugjijete: u obštnustta, u kolegite mu, u sveta, u familijata, u tezi s kujatu se zapuznájji. Tugázi čeleka žéli da naprávi red na sila, da preubarni, da reformira sveta i zabrávi, či buja treba da gu počni sas samićeč sébe, či parenj toj treba da se pudnuvi, da se reformira. Borbata treba započnata s tuj, či čeleka iskrenu da si prepuznájji négvite sobstveni grešči i grehove.

Kolku mir bi imálu na sveta aku sate hora bija prepuználi, či sinca smi grešnici i aku bija se zanimávali sas tejnite sobstveni grešči, a ne s greščíte na drugjijete! Svarzanu s tuj neštu afrikáncete imat idna prikazka s pouka: „Uréle se ij spusnal uprasnu u gnezdotu na čufarligata i tám satu ij prupadisal, ubil ij pilčítata na čufarligata, kujatu dabe sa se izlupili. Katu čufarligata se ij varnala u tejnotu gnezdou, ij zarevála i ij počnala da si uplákva martavite ji pilčíta. Kázvala ij tá: „Koj vu ij ubil vás, nivinni dušičíta? Po-dubre da bi mi zabil nož u mujétu sarci! Kakva zver mi ij napravila tazi ljuta rána, i vu ij grábnala ud mujata mila?“ Vetara ij čul tejnotu uplákvani i ji ij pušapnal: „Tozi ij bil uréle, uréle, kojtu ij doveka nizasitin“.

Čufarligata ij fraknala nagore i se ij izdignala kantu slancitu, visočija i pravédnija králj: „O, slanci, uduťsi si umestu méne! Niváljanija urélj mi ij uniťtil familijata, mi ij ubil pilčítata. A tija, mujate milni pilčíta, sa bili tolkusi maneni, tolkusi nivinni i véseli! I tolkusi mlogu sa milvali svetlustta, tujata svetlust, tolkusi mlogu sa milvali žuvota!“

Slancitu ij kázalu na čufarligata: „Pugladej na

dole!“ . Čufarligata ij pugladela i ij videla niizbrojnu mlogjije muhčita, kujatu sa farkali pu idna strela svetlust. Slancitu ij dupalnalu: „Tezi maneni muhčita i tija milvat svetlustta, žuvota“. I u saštija mig idna čufarliga se ij spusnala uprasnu usreć muhčitata i gji ij uništila. „Vidiš li?“ – zapitalu ja ij slancitu. – „Sate žuvite sturénjéta sa zli, sa gutovi da storat hargjevu na drugijete i se mislat sámú na tejnata sobstvena nistréca, a ne i na nistrécata na drugijete. Se mislat sámú na hargjevotu kujétu drugijete na tej ji právat, a ne i na hargjevotu, kujétu tija ji právat na drugijete“.

Idin gulem borec za mir, za pravédnost, za slobudnost ud náštu vreme ij Mohanadas Karamachand Ghandi. Toj ij znájal, či tozi, kojtu želí da pudnuvi sveta i obštestvotu treba da počni s tuj, či parenj négu se pudnuveva. Négvotu uružije se ij satujálu ud: mila, tolerántnost i uproška.

Još mlogu bi mogalu da se piši za borcite za mir, no za sklučimi tuka s idna mulitva na sveti Fráncisk, kujatu sadarže celata strategjija na boreca za mir: „Guspudine, napravi ud méne idin instrument na pumirevanji megju horata! Tám, kadetu ima umráza, ás da dunesa mila. Tám, kadetu ima uvredvanji, ás da dunesa uproška. Tám, kadetu ima razdilenji, ás da dunesa uidinvanji. Tám, kadetu ima dveumenji, ás da dunesa istenata. Tám, kadetu ima žalust, ás da dunesa radustta. Tám, kadetu ima tamnina, ás da dunesa svetlustta. O, Učitele, napravi me da ni žéla ás da bada pumilvan, kolkutu ás da pumilvam drugijete! Ne tolkusi ás da bada razbrán, kolkutu ás da razbirem drugijete. Ne tolkusi ás da bada milvan, kolkutu ás da milvam drugijete!“

„Blažéni sa prugoninite zaradi pravédnustta, zaštotu tejnu ij Božijtu cárstvu“

„Blažéni sa prugoninite zaradi pravédnustta, zaštotu tejnu ij Božijtu cárstvu. Blažéni za baditi kugá, zaradi Méne, horata za vu se presmevat, za vu prugonvat i za hurtuvat hargjevu i lažlivu protiv vás. Rádvajti se i veseleti se, zaštotu gulema ij vášta pláča u nebeto. Zaštotu saštu taj sa prugonvali i prurocite, kujatu napreć vás sa žuveli“.

Kugá nji hurtuva za nakázete kujatu nji predstujat, Isus razjasneva na učenicite i uzroka: „Aku sveta vu mrázi, nideti zabráve či Méne sa Mé mrázili napreć vás. Aku bijti bili ud sveta, sveta bi milval kujétu ij négvu. No zaradi tuj, či ni sti ud sveta i, či Ás sam vu izbrál ud sveta, zaradi tuj sveta vu mrázi. Spumeneti si hurtata, kujatu sam vu ja kázal: slugata ni jé pogorin ud négva guspudár. Aku Méne sa Me prugonvali, tugázi i vás za vu prugonvat“.

Paradoksálnu i trudnu ij za čeleščija um da moži da razberé, kaćé ij tuj, či kugá si pragonin, kugá ti se

presmevat ti da se usešteš blažen.

Da razberémi dubre kaćé stujat neštáta. Isus ni udubrevá i ni favorizirvá hargjevite právbi. Prugonstvotu ij hargjeva právba, to zasega usnovnite čelešći prává, prestepe slobudnustta na mislenjétu i na verata. Isus mu deka da badimi mudri kaća zamnjite, da badimi predpazlivi, da begami i da se iskrijmi kugá mu prugonvat.

„Pazeti se ud horata, či za vu nosat napreć sada i za vu bijat u tejnite sinagogji... Kugátu vu gonat ud idin grád, vija begajti u drugji grád“.

Sled katu Stépan ij beši ubit s kámaci, krastijánete ud Jerusálem se razbegaja u različni mestá ud Palestina za da si spasat žuvota. Čarkvata nikade na bilá saglásna s tuj, či krastijánete da si álduvat žuvota aku imat vazmožnost da si gu spasat.

No ni seku prugonvanji nosi rádust i blaženstvu, negu sámu unuj prugonvanji, kujétu ji pudnásemi za pravédnustta, taj kaćétu ij kázal Spásitela. A Spásitela gá rićé „pravédnust“, Toj razbire da se dadé Bogum tuj kujétu Nému se dupáde. Prugonin za pravédnustta ij tozi, kojtu ij prugonin zaradi tuj, či izpalniva Božijata ole, či darži Božijte zápuvesti.

Sate pavédnité ud Stárijá Zákun, počvajći s Ábela i svaršvajći s Ivána Kraštitela, sa bili prugonvani. Sate pravédnité na Novija Zákun, počvajći s Isukrastta i čać du krája na sveta, za badat prugonvani. Tuj neštu sekuj moži da ji sapćása: hargjevite, grešnicite ni možat da tarpat dubrijte, pravédnité i trasat da gji izklučat.

Etu kaćé upisvá *Knigata na mudrustta* tazi reálnust: „Hájdat da prugonvami pravédnija, zaštotu mu preči i se prutivi na nášte právbi i mu bedi, či nija prestepemi zákuna i ni žuvejmi, taj kaćétu sa mu učili katu smi bili

maneni... Toj ij kača idno udsadvanji na nášte miselji i námu mu ij tažku sámu gá gu vidimi. Zaštotu négva žuvot ni preliče sas žuvota na drugjijete i négvite patišta sa različni ud nášte. Napreć négu smi videni kača ničisti i toj se pázi ud nášte patišta kača ud smrád...”

Ni sa prugonvani sámu tezi, kujatu sa zatvorini, mačini ali ubiti zaradi verata, negu i sate krastijáne, kujatu s kurážija si izpuvedvat verata i ni puznávat kompromisa. Tezi sa ironizirvani ud drugjijete hora, na tej nji se presmevat i častu pate sa diskriminirvani.

Blažénstvotu, kujétu Isus ji ubicáva na progoninite, ni varvi ud starnata na prugonnicite nji. Ud tejnata starna varvi patméža na prugonstvotu. Blažénstvotu ij dár, kojtu prugoninite gu dubávet ud Boga.

U *Právbite na apostolete* se hurtuva za radustta, kujatu sa ja usešteli progoninite zaradi pravédnustta. Sled katu sa bili biti, apostolete sa se mánali ud napreć sada rádustni, či sa zaslužili da pátat u Isukrastovotu ime. Stépan diakona, páde ubit ud kámaci, no u pudpalin ekstáz ud blažénstvu.

Možimi da četémi u žuvota na svetcite, kaćé tija katu sa bili mačini ali ubiti, ne sámu, či ne máreli, no sa bili sassém smiréni i spukojni i čać i sa se šálili. A tuj neštu ni jé prikazcí. Sate krastijáne, kujatu sa bili zatvorini u komunistkotu vreme zaradi tejnata vera, sled katu sa si izprekázali groznite maći prez kujatu sa menali, sa sklučvali s tuj, či náj-hubancíte deni ud tejna žuvot sa gji prežuveli báš u rubijata.

Istena ij, či ni sate kujatu sa prugonvani pátat zaradi verata. Ima i takvizi, kujatu sa prugonvani zaradi drugjije uzroci, primerrnu zaradi političescí uzroci. No taj kaćétu pukázva istorijata na komunističescíte prugonvanjéta, prugonstvotu svali čeleka kojtu néma vera.

Idinstvenotu, kujétu moži da gu uzdarže prugonatija, ij nadeždete, či za dodi idin denj, kugá toj za si udtuší, táj kaćétu glási idna kinenska pugovorka: „Sadni na brega na téčata i čekaj s iztarplénji. Udata za ti dunesé martavotu telu na toja dušmánin“.

Tezi, kujatu sa prugonvani zaradi pravédnustta, tej verata gji uzdarže i nji dáva uzrok za blažénstvu, za rádust. Verata nji dáva sigurnust, či prugonstvotu, patméža ni jé za bedevá. Tuj prugonvanji prejatu kača olete na Boga, dubávi idna niizkázana cennust za véčnu spasénji, za utkuplénji. Utkuplénji parvu za sobstvenite grehve.

U négvata kniga imenuvana *Arhipelága Gulág*, Aleksándar Solženicin piši, či ne sámu vernite hora sa uspeli da si zapázat čeleškotu dustujánstvu: pátili sa malčeškom, no sa se daržáli dustojni, ne stánali čarveje pud krakatá na tejnite harsaze. Náj-víše pate sa bili dolni hora, niškulisani žini, no sas gulemi duši. Etu primera na idna stára žina, kujatu ij stignala u lágera zágjnu s mlogije deportirani:

— Na usnova na kakaj zákun si bilá udsadina? — zapitaši ja milicánina.

— Ni znája, sinko — utguváre tá. — Ás ni znája da četa.

— Kolku gudini treba da napráviš tuka? — pita ja toj dálja.

Na tuj licitu na stárata žina se usvetli, tá se razsmejé i utguvori:

— Tolkusi gudini, kolkutu ij udredil Bog za da si izplata tuka grehveté.

Pumilvanji i nadežde u sarcáta na prugoninite nosi tejnotu uvervanji, či patméža ij izur za preubarnénji na grešnicite, za razširevanji na Božijtu cárstvu na zemete.

Ustánali sa pručiti hurtite na Tertulian ud III-ja vek, kojtu ij kázal na prugonnicite: „Kravta na mačenicite ij seme na krastijánstvotu. Aku ubijti idin krastijánin, drugije déset za mu vzémat mestotu“.

No osubita prelega za rádust i blaženstvu na prugoninite ij miseljta, či patméža i prugonstvotu sa za tej zlátnija kluč, kojtu nji utváre nebésčite vratá.

Bizbrojni sa primerete u kujatu krastijáne sa utvádeli rádustni kantu smračta zaštotu sa znájali, či za stignat u nebéskotu cárstvu. Idin ud náj-izvestnite primere, kojtu ij bil upisan u modernata francuzka literatura, ij na kalugjericite karmelitći. Beši u vremeto na francuzkata revoljucija, izbuhнала prez 1789 g. U imetu na slobudnustta, idnákuvstta i brátsvotu biz Boga i protiv Boga, revoljucionerete sa ubjavili uništevanjétu na kalugjersčite redve i zatvárenjétu na sate manastire. Spured tej, sekuj, kojtu služi na Boga, ni jé slobudin, negu ij robjak. Kojtu ni napusni manastire, treba da badi ubit, zaradi či novata obštestvenust treba da sadarže sámu slobudni hora.

Kalugjericite karmelitći na čélu s májka Tereza na svetija Augustin, sa udkázali da napusnat manastire. Sassém sa bili 16 kalugjeric. Náj-stárata ud tej véc ud 56 gudini ij bilá u kalugjersćija red, a náj-mládata dabe s neku mesec napreć ij pulogala kletvite. U meseca juli 1794 gudina sa bili zatvorini i u saštija mesec sa bili udsadini na smrač ud revoljucionnija sad rakovodin ud Fuoquier-Tinville. Saštija denj sa bili ubiti, katu sa nij se izrezali glavite. Beši okulu 6 saháte posle pládne, katu udsadinite na smrač kalugjeric, s racite varzani nazać, sa bili zakárvani kantu mestutu kade ij trebali da nji se izrežat glavite. Pu pate sa peli *Completorium*-a, to jest mulitvata, kujatu redovnu sa ja molili u unezi saháte.

Sled to sa peli himna *Te lucis ante terminum* (Tébe Te hválími napreć da mrakni), *Miserere* i *Salve, Regina*.

Májka Tereza ij iskala tá da badi ubita sétna, za taj da ima prelega da si usarceva po-mláдите sistri. Sate sistri sa si pudnuvili kletvite i sa celuvali medála na Božijata Májca. Májka Tereza ij zapela himna kantu Duha Svetija: *Veni, Creator Spiritus*, a u tuj vreme náj-mládata kalugjerica se ij preprávela da ji udrežat glavata. Pu vreme na pejenjétu glavite na kalugjericite sa pádeli idna sled druga. Pesenjta se ij čula sé poslábu. Sétna se ij pukáčila i májka Tereza i naidnaž s tejnata smrać se ij svaršila i pesmata.

Pu vreme katu sa rezali glavite na kalugjericite, idin komisár na policijata ij kázal: „Náruda néma nužda ud robjaci“. Kalugjericite, kujatu sa si čekali reda da badat ubiti sa udvarnali: „Náruda ima nužda ud maćenici i tuj neštu nija možimi da ji napravimi, da ji prejémimi. Nija vervami sámu u Boga“.

Ne menala idna gudina, i drugji nov revoljucionin sad ij udsadil na smrać sate členve na bivšija sad, kujatu sa bili udsadili kalugjericite. Na čélu na udsadinite na smrać beši samija Fuoquier-Tinville. Udsadinite na smrać sa bili sassém 16 tima, saštija broj sas udsadinite na smrać kalugjerici. Sámu či sigá smraćta na tezi harsaze ne imála ništu geroičnu, ništu veličánstvennu, táj kacétu beši s idna gudina napreć smraćta na kalugjericite.

Parvata moderna konstitucija – amerikánskata – ud 1787 g. pruvazglaseva či seku čeleć ima právu da badi blažen. Sámu, či niti amerikánskata konstitucija, kacétu niti kuja da ij druga konstitucija ne napravila nikugu blažen i ni moži da nauči čeleka da badi blažen. Da pruvazglasiš právotu na blaženstvu ij idno, a da napráviš čeleka blažen ij sassém drugu neštu.

Isusovata predika ud na planinata ij idinstvenata Konstitucija, kujatu pruvazglaseva právotu na blaženstvu i saštuvremennu pusočva patištata, kujatu mámat čeleka kantu blaženstvu: *blažéni sa sirumásete, blažéni sa tezi kujatu pláčat, blažéni sa krotčíte, blažéni sa tezi kujatu gladuvat i žaduvat za pravédnust, blažéni sa milusarcnite, blažéni sa tezi sas čisti sarcá, blažéni sa tezi kujatu pumirevat, blažéni sa tezi kujatu sa prugonini zaradi pravédnustta.*

Sadaržánji

Uместu uvod.....	1

Putéci i patišta

Putékata.....	3
Pate.....	7
Pismu ud Boga kantu čeleka.....	8

Pu neštu ud kátadenšnja žuvot

Mulitvata.....	14
Kako mislimi za drugijjete.....	32
Borbata protiv depresijata.....	37
Kulturata na greha.....	43
„Straha na sina“.....	46
Falosnustta ali visokumernustta.....	51
Gá misliš, či satu ti varvi nálevu.....	69

Kugá Nebeto se utváre...

Naračvanjétu na Betlehemsčite jásli.....	72
Darvete na Duha Svetija.....	80

Blaženi sa tezi...

Čeleka ij storin za blaženstvu.....	88
„Blaženi sa sirumásete u duha, zaštotu tejnu ij nebéskotu kraljéstvu“.....	97
„Blaženi sa tezi, kujatu pláčat, zaštotu tija za se rádvat“.....	104
„Blaženi sa krotčíte, zaštotu tija za naslédat zemete“.....	111
„Blaženi sa tezi, kujatu gladuvat i žaduvat za pravédnust, zaštotu tija za se nahránat i napujat“.....	118
„Blaženi sa milusarcnite, zaštotu tija za namerat smilénji“.....	125
„Blaženi sa tezi s čisti sarcá, zaštotu tija za vidat Boga“.....	132
„Blaženi sa tezi, kujatu právat mir, zaštotu Božij dicá za se naričet tija“.....	139
„Blaženi sa prugoninite zaradi pravédnustta, zaštotu tejnu ij Božijtu cárstvu“.....	146

Redactor, tehno-redactor & design :
Ştefan VELCIOV-ZABLATOSCHE

Izdátelstvu **MIRTON**, Timişvár, 2010 g.

Tazi kniga ij izdádina s finánsovata pomušt
na Departamenta za mežduetničesći vrazći

ISBN 978-973-52-0776-2 (general)

ISBN 978-973-52-0777-9 (vol. I)